

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

VEAB ÉRTESÍTŐ

1991

A

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

VEAB ÉRTESÍTŐ

1991

Összeállította: Dr. Szabó Márta

ISSN 0133-4948

**Felelős kiadó: Salánki János, a VEAB elnöke
Műszaki szerkesztő: Kovács Gy. István
Készült 2000 példányban, 11,3 (A/5 ív) terjedelemben a
Prospektus GM nyomdájában – Veszprém
Felelős vezető: Szentendrei Zoltán**

TARTALOM

I. A VEAB 1990. ÉVI ÉVZÁRÓ TELJES ÜLÉSE

1. Kosáry Domokos: A VEAB köszöntése	5
2. Salánki János: Új akadémiai ciklus régiókban	7
3. Sáringer Gyula: A kísérletes ökológia és szerepe a növényvédelmi entomológiában	15
4. Hozzászólás az előadáshoz	24
5. Orosz Sándor: Az 1990. évi pályázatok ismertetése	26

II. A VEAB 1990. ÉVI ESEMÉNYNAPTÁRA

39

III. BESZÁMOLÓ A SZAK- ÉS MUNKABIZOTTSÁGOK

1990. ÉVI MUNKÁJÁRÓL	60
1. Agrártudományi szakbizottság	60
2. Bányászati, földtudományi és energetikai szakbizottság	63
3. Biológiai szakbizottság	66
4. Erdészeti szakbizottság	73
5. Jogtudományi szakbizottság	82
6. Kémiai szakbizottság	82
7. Környezettudományi és környezetvédelmi szakbizottság	84
8. Műszaki szakbizottság	86
9. Orvostudományi szakbizottság	92
10. Rendszerelméleti szakbizottság	94
11. Társadalomtudományi I. szakbizottság	98
12. Társadalomtudományi II. szakbizottság	101
13. Területfejlesztési és településtudományi szakbizottság	104
14. Történelmi szakbizottság	104
15. Szerkesztőbizottság	109

IV. SZEMÉLYI HÍREK

111

V. A VEAB 1991. ÉVI PÁLYÁZATI KIÍRÁSA

I. A VEAB 1990. ÉVI ÉVZÁRÓ TELJES ÜLÉSE

A VEAB KÖSZÖNTÉSE

**Kosáry Domokos akadémikus, a
Magyar Tudományos Akadémia elnöke**

Tisztelt Plenáris Ülész! Hölgyeim És Uraim!

Engedjék meg, hogy az Akadémia Elnöksége nevében tisztelettel és szeretettel köszöntsem a Bizottság Plenáris ülését.

Nemcsak azért jöttem ide, mert ez van legközelebb, és nemcsak azért, mert innen nem messze egy kissé otthon érzem magam — hiszen kissé én is Veszprém megyei vagyok — hanem elsősorban azért, mert a Veszprémi Akadémiai Bizottság jó példát mutatott arra, hogy miként kell a területi bizottságoknak működniük. Önök úttörők voltak ezen a téren, és ezt azért is fontosnak tartom hangsúlyozni, mert a jövőben az Akadémia még fokozottabb, még nagyobb fontosságot fog tulajdonítani a területi bizottságok működésének.

Mindannyian tudják, hogy az Akadémia nemcsak értékek megőrzésén, hanem saját szervezetének, funkciójának megújításán és korszerűsítésén is fáradozik. Erről tanuskodott a december 3—4-én tartott rendkívüli közgyűlés is. Ebben egyebek között szó esett arról, hogy meg kell, hogy újuljon az Akadémia hivatalos szervezete, mert annak nem irányítania kell a kutatókat, hanem kiszolgáltatni. Az intézetek és tudományos közösségek az eddiginél lényegesen nagyobb mozgásteret, autonómiát kapnak a munkájuk saját szempontjaik szerint való végzésére.

Az Akadémia kettéosztottsága — testületi és hivatali részre — megszűnik, szóval egy sor olyan dolog történik, amely éppen a testületi és a szakmai tudományos bizottságok, közösségek fontosságát, munkájának jelentőségét hozza előtérbe.

Ez áll a területi bizottságokra is. Az Akadémia ez év tavaszán válaszáút előtt állott olyan értelemben, hogy vajjon visszahátrál-e a szép pesti palotába, amelynek termei elég tágasak, illetve azok lesznek, ha a rekonstrukció befejeződik — itt azonban mégiscsak egy szűk kört képeznek az ország társadalmának egészé-

hez képest — vagy pedig megtartja kutatóintézeti hálózatát, és figyelemmel kíséri az ország kutató munkáját mindenfelé.

Nem minden ország döntött úgy ebben az átmeneti és válságokkal teli időszakban, mint ahogyan mi döntöttünk. Pl. Lengyelországban a kutatóintézeteket pénzügyileg külön minisztérium alá helyezték. Csehszlovákiában tudomásom szerint az egész akadémiai szervezetet feloszlatták, és még nem is alakították újjá. Mi úgy gondoltuk, hogy az akadémiai kutatóintézetek, — amelyekből kilenc vidéken működik, — olyan fontos intellektuális, tudományos erőt képviselnek, amelyet kár lenne megbolygatni. Szervezetét korszerűsíteni kell, de nem tönkretenni. És úgy gondoltuk, hogy az Akadémiának sokkal határozottabban kell a kutatói társadalom egészére, országosan támaszkodnia, véleményét meghallgatnia, problémáira figyelnie, munkáit segítenie, mert egy akkora ügy ez, amelyet egy ilyen nemzeti intézmény nem mellőzhet a teendői közül.

Akadémia sokféle van a világon. Tudjuk vannak országok ahol többféle Akadémia van. A Magyar Akadémia úgy született, mint egy nemzeti reformkor nyitánya. Ezt a nemzeti hagyományt kell folytatni olyan értelemben is, hogy amikor nagy feladatok vannak, akkor ebből is ki kell vennie részét az Akadémiának.

A feladat az, éppen a mai időkben, hogy megpróbáljuk a magyar tudományosság színvonalát emelni, nemzetközi kapcsolatait bővíteni, a meglévő kezdeményezéseket segíteni, segítségére sietni a kutatóknak és a munkálkodó társadalomnak, a dolgozni, tenni kész embereknek mindenütt. Úgy érzem, ez a logikusan kialakult feladat abból a döntésből fakad, hogy nem akarunk elzárkózni terveinkben, hanem megtartjuk a kutatói hálózatot.

Ezért is fontos, hogy megnézzük mindenütt a helyszínen a területi bizottságok működését. Szeretném biztosítani mindazokat a kutatókat, akik itt vannak és azokat is, akik nincsenek itt, hogy az Akadémia nem fog róluk elfelejtkezni, hanem a maga eszközeivel segíteni fogja mindazt a helyi kezdeményezést, önszerveződést az országban, amit meg lehet valósítani.

Kívánok továbbiakban a Veszprémi Akadémiai Bizottságnak ilyen irányban is sok sikert.

ÚJ AKADÉMIAI CIKLUS RÉGIÓNKBAN

Salánki János az MTA rendes tagja, a VEAB elnöke

Tisztelettel és nagyrabecsüléssel köszöntöm a Veszprémi Akadémiai Bizottság 18. évzáró ülésén megjelent kedves kollégákat, akadémikusokat, a tudomány doktorait, kandidátusokat, egyetemi doktorokat és tudományos minősítéssel nem rendelkező kutatókat, akik területi bizottságunk munkájában részt vesznek és érdeklődésükkel, megjelenésükkel megtisztelték plenáris ülésünket. Külön is köszöntöm azokat, akiket pályadíjak nyerteseként hívtunk meg üléseinkre, a díjak nyilvános átadására. Valamennyiünk nevében nagy tisztelettel köszöntöm Kosáry Domokos akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia elnökét, aki sokirányú és fáradtságos elfoglaltsága ellenére elfogadta meghívásunkat. Az Akadémia elnökének ülésünkön való részvétele a területi bizottságok fontosságának elismerését mutatja, ami munkánkhoz biztatást nyújt, és úgy hisszük, a régió kutatóinak ez az ülése az Akadémia elnöksége számára is jelzést ad arról a tudományos kapacitásról, erőről, ami a budapesti koncentrátumtól távolabb él, alkot, képviseli és megtesíti az Akadémiát.

Tisztelt Kollégák, kedves Barátaim, Hölgyeim és Uraim!

Amikor 1990-ben új akadémiai ciklusról beszélünk, nyilvánvalóan nem csak arról van szó, hogy lezárult az 1985—1990-es periódus és az alapszabályok szerint tisztújításra került sor. Az új ciklus kezdete mélyreható társadalmi átalakulással esett egybe. Az utóbbi két-három év során a korábbi államstruktúra lebontása következett be, megszűnt az egypárt rendszerre épített hatalmi rendszer, kialakult egy többpárti, demokratikus, parlamentáris kormányzat. A tudomány egészét és lényegét tekintve ugyan politikamentes és rendszersemleges, a tudományos kutatás, és az igazi tudományos eredmények a világ megismerését célozzák és a humánusot szolgálják. Mégis, a politikai-társadalmi környezet meghatározója a tudomány irányítási rendszerének, a támogatási és elismerési preferenciák, és ezen keresztül a tudomány fejlődésének, sőt a kutatók a tudósok személyes megítélésének is. A monolitikus, pártállami irányítási és felügyeleti rendszer közvetlen hatáskörébe vonta a tu-

dományos élet irányítását is, ami esetenként nem egy területen kifejezett korlátozást jelentett. A tudomány irányításának központilag kialakított és fenntartott rendszere, mely a hatalmi struktúra függésében nem egyszer a tudománytól idegen döntések eszközévé vált, nem tudott túllépni a társadalmat is bénító korlátokon. Ha könyvelhetett is el jelentős sikereket a tudományos eredményekben, folyóirat és könyvkiadásban, a sokirányú nemzetközi kapcsolatban, ha értékarányosságot igyekezett is érvényesíteni a kutatástámogatásban, ha intézményei működési feltételeit igyekezett is biztosítani, országos és helyi szinten is gyakori volt a tudománytól idegen, illetéktelen beavatkozás tevékenységébe. A politikai kérdések előtérbe helyezése gyakran vezetett kontraszelekcióhoz minden szinten, amit csak súlyosbított a tudománnyal foglakozók erkölcsi, főleg pedig anyagi elismerésének érthetetlen háttérbeszorítása. Ez az irányítási rendszer nem, vagy alig volt képes elviselni a többszínűséget, a központi, gyakran bizalmatlanságot is tükröző elképzeléstől eltérő, változatos megoldásokat, a liberális gondolkodást és a tudományban annyira nélkülözhetetlen szellemi szabadságot. A központi merevséget és szabályokat nem egyszer csak a bátrabb akadémiai és más tisztségviselők, vezetők felelősségvállalása tudta elviselhetővé tenni oly módon, hogy nem vett tudomást azokról.

Ezek és más körülmények készítették az Akadémia Elnökségét és a közgyűlést arra, hogy már 1988-ban kezdeményezze új akadémiai törvény megalkotását, melynek a kormány és a parlament elé terjeszthető végső tervezetét a két hete lezajlott közgyűlés fogadta el. A korábbi tervezeteket régióinkban is több fórumon megvitattuk, kifejtettük véleményünket, illetve ahhoz javaslatokat fűztünk. A törvénytervezet lényege az, hogy az Akadémia legyen önkormányzattal rendelkező, kormányszervektől független köztestület, amely saját vagyonnal, továbbá saját kutatóintézetekkel rendelkezék és kapjon működéséhez a Parlament által jóváhagyott költségvetési támogatást. Az Akadémia mint köztestület magába kell foglalja a nemzetközi gyakorlatnak megfelelő eljárással, tudományos teljesítményük alapján választott akadémikusokat, a tudomány doktorait, kandidátusokat, és más, a tudományos közösség által elismert kutatókat, dolgozzanak azok kutatói vagy oktatói intézményekben vagy másutt. A törvénytervezet szerint az Akadémia mint önkormányzati köztestület nem lesz alárendelve az államigazgatási hierarchiának, vezetőségét a közgyűlés választja és annak tartozik felelősséggel, de elnökét a Köztársaság elnöke erősíti meg funkciójában. Az Akadémia, mint jelenleg is, tudományos osztályai és bizottságai útján látná el fő funkcióját, a tudományos munka, a kutatás irányítását, segítségét, koordinálását, a tudományos intézmények együttműködésének és a nemzetközi kapcsolatoknak a szervezését. Hasonló, de regionális hatáskörrel ebbe a struktúrába illeszkedik be az Akadémia öt területi bizottsága, köztük a Veszprémi Akadémiai Bizottság is.

Mint tudjuk, a területi bizottságok létrehozatala azt a célt szolgálta, hogy a vidéken dolgozó kutatók munkáját, összefogását serkentse és szervezze, hogy te-

remtsen a vidéken is tudományos közéletet, hogy segítse a vidékiek bekapcsolódását az országos tudományos vérkeringésbe és nyújtson érdemi, módszertani és technikai támogatást tudományos fokozatok szerzésében. A VEAB-nak ez a funkciója az új körülmények között is megmarad. Szabadsága és önállósága azonban a régió belül a korábbihoz képest megnövekszik. Nemcsak nemzeti rendezvényekben gondolkodhatunk ezután, de nemzetközi kapcsolatokat is önállóan építhetnek ki akár a szakbizottságok is és szervezhetnek ilyen tudományos üléseket is. A szakbizottságok hatásköre megnő oly módon is, hogy önállóan dönthetnek a személyi feltételekről és igénytől függően munkabizottságok létesítéséről és megszüntetéséről. A szakbizottságok közvetlenül létesíthetnek kapcsolatot a régióban lévő oktatási és más intézményekkel és vállalhatnak akár tudományos megbízást, vagy szakmai véleményezést. A tudományos rendezvényeket, kooperációt, a kutatás segítését, eredmények elemzését mindamelllett elsősorban munkabizottsági szintre kell alapozni, a szakbizottságok pedig biztosítsák a széleskörű kapcsolattartást a szakterületen a régióban, valamint az Akadémia illetékes osztályaival. A munkabizottságok szerepe is növekszik a korábbihoz képest, szükséges ezért, hogy azok szakmailag jól megalapozottak és működőképeseek legyenek. Magukon kell viseljük a regionalitás jegyeit, hiszen a VEAB bizottságai eredeti céljukat csak úgy teljesíthetik. Ezért fogadtuk el azt az irányelvet, hogy munkabizottság akkor alakulhat, ha nem kevesebb, mint tíz azonos érdeklődésű szakember fog össze, továbbá, a munkabizottság vezetője rendelkezék tudományos minősítéssel és tagjaik legalább három olyan intézmény dolgozói legyenek, melyek a régió nem egyetlen megyéjében működnek. Ezzel azt is szeretnénk elérni, hogy a régió minden tudományos minősítéssel rendelkező kutatója, legalábbis amíg aktív dolgozó, vegyen részt bizottságaink munkájában.

Mint ismeretes, a tisztújítás során területi bizottságunknál az alulról felfelé történő, választásos rendszert alkalmaztuk. Először az eddig működött munkabizottságok választották meg elnöküket, majd a munkabizottságok új elnökei és munkabizottságonként 2-2 elektor választotta meg a szakbizottság elnökét. A jelenlegi 68 munkabizottsági elnök között 25 újonnan választott és 43 fő újra választott. Tizenkét szakbizottsági elnök között kétharmad arányban vannak az újonnan választottak. A munka- és szakbizottságok titkárait nem választották, hanem az elnök belátására szerint kérte fel a bizottság valamely tagját e funkcióra.

A szakbizottsági elnökök megválasztása egyben meghatározta a VEAB összetételét is, minthogy annak tagjai elsősorban a régióban dolgozó akadémikusok és a szakbizottságok elnökei. Ez az együttes választotta meg a VEAB elnökét és al-elnökeit, a tudományos titkárt pedig az elnök bízta meg. A bizottság, melyet talán helyes lenne a VEAB elnökségének nevezni, első ülésén úgy határozott, hogy a Veszprémi Egyetem, a Soproni Erdészeti Egyetem, a Szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, a Győri Széchenyi István Műszaki Főiskola, és a Pannon Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Kara minden-
kori vezetőjét felkéri a VEAB elnökségében való részvételre. Minthogy a szakbi-

zottsági elnökök megválasztása, valamint a kooptálások után sem volt Komárom megyei tagja a testületnek, ezért a Komárom megyei minősítettektől levélben szavazást kértünk egy megyei képviselő megválasztására. A bizottság névsorát a jelenlévők között kiosztottuk, hogy az köztudottá váljék addig is, amíg az Értesítőben mindenkihez el nem jut.

A tisztségviselők választása alapján véve sikeres volt, bár a részvétel egyes esetekben alig haladta meg az 50%-ot. Minthogy értesítést mindenki kapott és a választási eljárás 50%-os megjelenés fölött érvényesnek írta elő a szavazást, így azt minden esetben annak tekintettük. A tisztségek különben is e körben nem hatalmat, hanem munkát és felelősséget jelentenek, ezért csak köszönet illeti mindazokat, akik e feladatot a következő 3 évre vállalták mint munkabizottsági ill. szakbizottsági elnökök.

Tájékoztatásul még kötelességem elmondani, hogy a tavalyi évről üléseinkön említett elgondolások figyelembe vételével a korábbi 14 helyett 12 szakbizottság alakult újjá, nevezetesen Területfejlesztési és Környezettudományi Szakbizottság néven összevonásra került a korábbi Környezettudományi és környezetvédelmi, valamint a Területfejlesztési és településtudományi szakbizottság. Ugyancsak összevonásra került a Jogi és a Társadalomtudományi I. szakbizottság Gazdasági- és társadalomtudományi szakbizottság elnevezéssel. A Rendszerelméleti Szakbizottság Matematikai és Rendszerelméleti Szakbizottság néven alakult újjá.

Tudatában vagyunk annak, hogy egyes szakterületek szakbizottsági szintű önállóságra törekcsenek és bizonyára fognak törekedni a jövőben is. Nem is vitatjuk az egyes szűkebb szakmák ilyen igényének elvi jogosságát. Mégis, bizonyos szervezeti kritériumokat is kellett szabnunk a szakbizottsággá alakulásnak, különben nagy egyenlőtlenség alakulna ki a szakbizottságok között, és a rendszer a VEAB elnöksége számára kezelhetetlenné válna. Olyan döntés született, hogy szakbizottsági rendszerünk csak akkor térhet el az Akadémia osztálytagozódásától, ha valamely rész-szakterületen legalább 30 minősített kutató dolgozik a régióban, akik legalább 3 munkabizottságra tagozódnak. Ugyanazon kutató természetesen csak egy szakbizottsághoz tartozhat. Kérem az érdekelt kollégák megértését, és azt, hogy munkájukat a jelen szakbizottsági keretekben, munkabizottsági szinten folytassák.

Tisztelt Plenáris Ülcs!

Bár az 1990-es év jelentős eseménye volt a tisztségviselők újraválasztása, valamint a szak- és munkabizottságok bizonyos fokú átszerveződése, mégis, munkánk zömét nem ez tette ki. Munkabizottságaink és szakbizottságaink többsége legalább két tudományos ülést szervezett az év folyamán, így a rendezvények száma a régióban november végéig 175 volt. A rendezvények többsége a székházhoz ill. Veszprém megyéhez kötődött, 129 itt került megtartásra. Győr-Moson-Sopron

megyére 18, a többi megyére 4—8 rendezvény jutott ez évben, ami arányában a korábbi évekhez képest a székhely megye irányába való eltolódását jelzi. Jó lenne, ha ez a tendencia nem folytatódna a jövőben, sőt visszafordulna, hiszen az eltérő helyeken szervezett ülések alkalmasak az érdeklődők számának növelésére is. Néhány, a társadalmi változásokra érzékeny szak- és munkabizottság tevékenysége — részben személyi okok miatt is — visszaesett az 1990-es év folyamán. Az említett átszervezésekkel ezen is segíteni akartunk a jövőre vonatkozólag. Ugyanakkor továbbra is maradtak még olyan munkabizottságok, melyek munkájáról keveset tudunk. A szakbizottsági elnököknek felajánlott adminisztrációs segítség remélhetőleg a jövőben biztosítani fogja, hogy tájékozottságunk pontosabb legyen a folyó munkákról, ülésekről, eseményekről.

Az 1990-es rendezvények között 9 nemzetközi volt, további 9 régió kívüli szakemberek bevonásával ill. más területi bizottsággal közösen került megszervezésre. A nemzetköziek sorában figyelemre méltó több, osztrák szakemberekkel közösen rendezett konferencia, melyeket a Néprajzi és a Matematikai munkabizottság, ill. a Településtudományi szakbizottság szervezett. Az országos jelentőségűek közül az Orvostudományi, a Környezettudományi, Történettudományi, az Agrártudományi és a Biológiai szakbizottságok rendezvényeit említeném, melyek közül nem egy már hagyományossá vált e régióban. Központi rendezvényre is sor került az év folyamán, nevezetesen a Balatonkutatás elmúlt három éves eredményeit értékelő egész napos vitaülésre, amit a Középdunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatósággal közösen szerveztünk. Tudományos minősítéssel összefüggésben ez évben csak két kandidátusi és négy házi védelem került megrendezésre székházunkban, jóllehet ez év során régióink kutatói közül négyen szereztek tudomány doktora, 28-an pedig tudomány kandidátusa minősítést. Nyilvánvaló, hogy a védelem Budapesten való megszervezése a TMB számára egyszerűbb.

1990 év folyamán 5 tudományos kiadványt és egy Értesítőt jelentettünk meg. Közöttük is kiemelkedő a Környezetvédelmi műszaki értelmező szótár, amelyet az Akadémia Kiadó adott ki. A kiadványok megjelentetése megnehezült az utóbbi időben és kilátásaink a jövőre nézve sem sokkal kedvezőbbek. Ennek oka az előállítási költségek növekedése és a rendelkezésre álló anyagi források szűkösége. Gyakorlatilag az Értesítőn kívül csak akkor tudunk kiadványt megjelentetni, ha az illetékes munkabizottság vagy szakbizottság, ill. a szerző vagy a szerkesztő a kiadás költségeinek legalább nyolcvan százalékát szponzorok felkutatásával és meggyőzésével elő tudja teremteni. Nem vigasztaló, de tájékoztatásul megjegyzem, hogy az Akadémiai Kiadó is hasonló gondokkal küzd és az akadémiai könyv és folyóiratkiadás mély anyagi válságban van. Mindamellett régióinkban mindezt meg tudtuk oldani, és ebben bízunk a jövőben is. Kilenc klubest, ill. klubdélután került megrendezésre az év folyamán. Ezek sorában szociológia és orvostudomány, tudománypolitika és erdélyi magyar irodalom, kultúrtörténet és

változó társadalmi-politikai életünk kérdései egyaránt helyet kaptak, olyan előadókkal, mint Benda Kálmán, Böszörményi Ernő, Csurgay Árpád, Kányádi Sándor, Markó László, Palágyi Sylvia, Papp Sándor és mások.

Az év végére elkészült az 1985—90-es akadémiai ciklus adatszerű összefoglaló értékelése is. Tájékoztatásul csak néhány számot ismertetnék: 5 év alatt a VEAB keretében 1078 tudományos rendezvényre került sor, köztük 108 nemzetközi jellegű volt. A Szerkesztőbizottság 58 kiadványt gondozott, köztük 10 önálló kötetet, 19 konferenciakiadványt, és 12 felolvasó ülés anyagot jelentetett meg. A díjazott pályázatok száma, beleértve a mostaniakat is, 183 volt. Régióinkban 67-en szereztek 5 év alatt tudományos minősítést, közülük 9 kollégánk a tudomány doktora fokozatot nyerte el. A két legutóbbi közgyűlés három levelező tagot választott régióinkból.

Ez az ismertetés és a felsorolt adatok igazolják, hogy a Veszprémi Akadémiai Bizottság jelentős szerepet játszik a tudományos élet szervezésében, hozzájárul a kutatási ambíció kiteljesedéséhez, a sokszor szórványban élő, tudomány iránt affinitást érző értelmiségiek felkarolásához, segítéséhez, és ezzel az Akadémia céljainak megvalósulásához. Hozzá tartozik ehhez az, hogy a munkahelyek és a munkahelyi vezetők többsége az Akadémia presztízse miatt is segítő partner ebben a munkában. A minősítéssel rendelkező intézményi vezetők maguk is szívesen kapcsolódnak a VEAB-hoz.

Az elmúlt években jelentős erkölcsi és anyagi segítséget kaptunk a Megyei Tanácsoktól, így például csak támogatásukkal volt lehetséges az, hogy évről-évre nagy számú pályamunkát díjazhattunk és, hogy volt anyagi bázisunk a tudományos kiadványok megjelentetéséhez is. Bízunk abban, hogy ezt a segítséget az új önkormányzatoktól is megkapjuk. Távolról sem csupán anyagi okok miatt van azonban szükség arra, hogy a VEAB újragondolja helyét és kapcsolatrendszerét a régióban az átalakult társadalmi közegben. Nem elég, ha csak arra koncentrálnánk, hogy a tudományban is még jobb eredményeket érjünk el, akár főállásban, akár mindennapi főállású szakmai elfoglaltságunk mellett. Nem elég, ha mi meg vagyunk győződve a kutatások fontosságáról, arról, hogy az ország távlati felemelkedésének egyik motorja a tudományos kutatás, úgy is mint tudományos eredményt teremtő tevékenység, úgy is, mint új eredményekre, fejlődésre és fejlesztésre fogékony elmék és személyiségek nevelője. Ennek fontosságáról a társadalmat is nap, mint nap meg kell győzni, a tudománnyal foglalkozókat is tájékoztatni kell e munka jelentőségéről és meg kell nyerni erkölcsi és anyagi támogatásukat. Az a feladat hárul a VEAB-ra és bizottságaira, hogy hatóságukban, vezetők és nem vezetők körében, legyenek a tudomány képviselői, ismeretterjesztői, hírvivői is. A VEAB-nak törekednie kell a kapcsolatok építésére mindazokkal, akik számára a tudomány közeli, vagy távoli jövőben segítséget tud adni, vállalkozni kell tudományos elemzésekre, közreműködésre, mert így értethetjük meg legjobban a tudomány jelentőségét és nyerhetünk támogatást munkánkhoz.

Befejezésül röviden a tudományos fokozatokról és minősítésről kívánok szólni, minthogy ez sokakat érint, e kérdéskör sok vitát váltott ki, és az Akadémia legutóbbi közgyűlése is részletesen foglalkozott e témával. Az nyilvánvaló, hogy a tudományos fokozatok rendszerére szükség van. Az is általánosan elfogadott, hogy a jelenleg érvényben lévő minősítési rendszer változtatásra szorul. Nemcsak amiatt, mert a kandidátúra intézménye mesterségesen beültetett, nevében is félrevezető rendszer maradt a magyar tudományos életben, hanem azért is, mert annak központosított, erősen bürokratikus, az egyetemi posztgraduális képzéstől elszakított rendszere szétválasztja az egyetemi oktatás és kutatás természetes egymásraépülését, indokolatlanul fosztja meg az Egyetemet a posztgraduális képzéssel együttjáró fokozat-odaítéléstől. Nagy vonalakban az az elgondolás alakult ki, hogy két tudományos fokozatot kell megtartani hazánkban. Az első fokozatot, mely a jelenlegi egyetemi doktori és kandidátúra között foglalna helyet, a PhD-nek megfelelő feltételrendszerrel az egyetemek adományoznák, egy, az Akadémiával és akadémiai intézetekkel közösen működtetett Athenaeum elnevezésű, posztgraduális képzést is magában foglaló intézményrendszer közreműködésével. A részletek még további kimunkálásra várnak. A magasabb, második fokozatot, ami a jelenlegi, úgynevezett nagydoktori ekvivalense lenne, jelentős tudományos eredmények alapján az Akadémia ítélné oda. A folyamatban lévő ügyek befejezése után a jelenlegi Tudományos Minősítő Bizottság megszűnne. A korábban szerzett, tudományos minősítéshez kötött címek és jogok természetesen nem szűnénének meg, azok egyre fogyó mértékben együtt élénének majd az új szisztémával. Ahogyan eddig is volt a területi bizottságnak szerepe — ha nem is jelentős — a minősítési mechanizmusban, gondolom, az az új rendszerben is ki fog alakulni. Ugyancsak ki kell dolgozni azt az eljárást, ami lehetővé teszi az első tudományos fokozat elnyerését azok számára, akik egyetemi diplomájuk megszerzése után nem tudnak, vagy nem akarnak rögtön posztgraduális képzésen részt venni, de kutatással is foglalkozva később jelentkeznek fokozatért. Ezek a kérdések várható, hogy a jövő év folyamán megválaszolásra kerülnek. Addig is arra tudom bízni azokat, akik kandidátusi, vagy nagy doktori disszertáción dolgoznak, hogy azt ne hagyják abba, hanem igyekezzenek lehetőleg a jövő év első fél évében benyújtani, mások pedig azzal a meggyőződéssel is folytassák a kutatómunkát, hogy azt az új tudományos fokozati rendszer is honorálni fogja.

Kedves Kollégák!

A VEAB tevékenysége 1990 év folyamán is több mint 1700 szakember munkájára épült. A felsorolt eredményeket ők produkálták, és a VEAB az ő érdekeik kifejezője is. Szeretném valamennyiüknek megköszönni a munkában való részvételt, mert eredményeik nemcsak őket gazdagították, hanem egyben a Magyar Tudományos Akadémia sikereit bővítették. Külön szeretnék köszönetet mondani

azoknak a tisztségviselőknek, akik az 1985—90-es ciklusban felelős poszton tevékenykedtek és ilyen megbízást újólág nem vállaltak, vagy nem kaptak. Közülük is ki kell emelnem Nemeicz Ernő akadémikust, hiszen a VEAB megalakulása óta alelnöki, majd több ciklusban elnöki és a most zárult periódusban ismét alelnöki funkciót látva el meghatározó személyisége volt a VEAB jól működő rendszere kialakulásának. Emellett hosszú éveken át ellátta a Bányászati és Földtudományi szakbizottság elnöki tisztségét, és a VEAB-ot az Akadémia Elnökségében is képviselte, mely testületnek mint a X. Osztály elnöke volt tagja. Nemeicz Ernő akadémikus vezető funkciót most nem vállalt, de bizottságunknak továbbra is tagja marad, így segítőkészségére, tapasztalataira továbbra is számíthatunk.

Köszönetet mondok Györffy Béla és Somogyi József volt alelnököknek, továbbá Heil Bálint volt tudományos titkárnak, valamint Déri Márta, Gál János, Gonda György, Gyenis János, Hardy Zoltán, Markó László, Sutka József és Tímár Ede volt szakbizottsági elnököknek a területünkön kifejtett eredményes tudományos szervező munkáért. Ugyancsak megköszönöm, ha név szerint nincs is módomban felsorolni, azon korábbi munkabizottsági elnökök tevékenységét, akik helyett most újat választottak. Mindannyiójüket kérem, hogy legyenek továbbra is aktív tagjai a VEAB különböző bizottságainak. Természetesen megköszönöm azon vezetők munkáját is, akik újólág megbízást kaptak korábbi feladataik ellátására. Az újraválasztott és újonnan választott tisztségviselők nem kis munkát vállaltak funkciójukkal. Bizonyos vagyok abban, hogy a szakma és a magyar tudomány, ezen belül régióink tudományos életének fejlődése érdekében, támaszkodva a régió szakembereire, valamint a korábbi jó tapasztalatokra is, eredményesen fognak működni az 1990—93-as új akadémiai ciklusban. Ehhez a munkához kívánok mindnyájunknak jó egészséget.

A KÍSÉRLETES ÖKOLÓGIA ÉS SZEREPE A NÖVÉNYVÉDELMI ENTOMOLÓGIÁBAN

Sáringer Gyula akadémikus, a VEAB alelnöke

Bevezetés

Az ökológiai tudomány jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint az a rendkívüli érdeklődés, amely e tudomány iránt az utóbbi két évtizedben világszerte megnyilvánult. Amíg negyedszázaddal ezelőtt a molekuláris biológia eredményei kápráztatták el a biológiai tudománnyal foglalkozókat, valamint az ilyen irányban érdeklődő nagyközönséget, addig napjainkban az ökológiától várja az emberiség, hogy legalapvetőbb problémáit, mint pl. az elegendő élelmiszerral való ellátást, továbbá az emberi környezet megóvását a technikai civilizáció okozta szennyezéstől, megoldja. Ma már egyetlen természettudománnyal, így növényvédelemmel foglalkozó szakember sem nélkülözheti a tudomány eredményeinek ismeretét.

Minden növényvédelmi szakembernek tudnia kell, hogy amikor növényvédelmet folytat, akkor a környezet abiotikus és biotikus tényezőit olyan mértékben befolyásolhatja, amely már káros lehet a bennünket körülvevő ökológiai rendszerek működése szempontjából. Manapság csak a modern ökológia alapelveinek ismeretében lehet olyan színvonalú növényvédelmi tevékenységet folytatni, hogy az a többtermelést is szolgálja, de ugyanakkor a környezetre ható veszélye a legkisebb legyen.

Az ökológia fogalma és a fogalom fejlődése Haeckeltől napjainkig

Vizsgáljuk meg röviden és vázlatosan, mi is tulajdonképpen az ökológia. A szó görög eredetű, amely szerint "oikosz" házat vagy lakóhelyet jelent. A "logosz" szó jelentése pedig tan, tehát az ökológia szó szerinti fordításban háztartást jelent. A szakirodalmunkban azonban helytelenül környezettan néven honosodott meg.

Az ökológiai tudomány, mint egyéb biológiai tudományok alapjainak lerakása

is, hosszú történeti fejlődés eredménye. Az ökológia szó használata alig 100 éves ugyan, de arról amit e fogalom takar már a görög Theophrastus, aki Arisztotelész (i. e. 384—322) tanítványa és barátja volt, írt amikor olyan növényekről és állatokról értekezik, amelyeket általában együtt ún. "közösségekben" lehet megtalálni. A római írók közül Plinius (i. sz. 23—79) és mások is írtak a mai értelemben vett ökológiai jelenségekről anélkül, hogy magát az ökológiai szót ismerték volna. A reneszánsz után a nagy francia természettudós, Reaumur (1663—1757) és Buffon (1707—1788) szintén foglalkoztak ökológiai problémákkal (in: Andrewartha, 1963). Külön kiemelendő a XVII. században, a mikroszkóppal végzett munkáiról ismert Antoni van Leeuwenhoek, aki elsőként írt a táplálékláncról és a populációdinamikáról, mint a mai modern ökológia két fontos kutatási területéről (in: Odum, 1971).

Az ökológia (Oekologie) szó használata és e fogalom definiálása a német Ernst Haeckel-től származik, aki először 1866-ban a következőket írta: "Unter Oecologie verstehen wir die gesamte Wissenschaft von dem Beziehungen des Organismus zur umgebenden Aussenwelt, wohin wir im weiteren Sinne alle Existenzbedingungen rechnen können." Magyarul: "Ökológia alatt értjük mindazon tudományokat, amelyek a szervezeteket a környezetükkel kapcsolatban vizsgálják, ahová tágabb értelemben minden létfeltételt beleszámíthatunk." Később 1870-ben az ökológia következő definícióját adja: ". . . hat die gesamten Beziehungen des Thieres sowohl zu seiner anorganischen als zu seiner organischen als zu seiner organischen Umgebung zu untersuchen, vor allem die freundlichen und feindlichen Beziehungen zu denjenigen Thieren und Pflanzen, mit denen es in direkte oder indirekte Berührung kommt, oder mit einem Worte alle diejenigen verwickelten Wechselbeziehungen, welche Darwin als die Bedingungen des Kampfes um's Dasein bezeichnet". Magyarul: az ökológia az állatok szerves és szervetlen környezetükkel való teljes kapcsolatukat vizsgálja, mindenekelőtt a kedvező vagy elengedhetetlen kapcsolatokat azokkal az állatokkal vagy növényekkel, amelyekkel direkt vagy indirekt érintkezésbe jutnak, vagy egyszóval minden olyan bonyolult változó kapcsolatokat, amelyeket Darwin a létért való harc előfeltételének írt le". Később, 1879-ben az ökológia tárgyát így fogalmazta meg: ". . . die Wechselbeziehungen aller Organismen, welche an einem und demselben Orte mit einander leben". Magyarul: "azon organizmusok változó kapcsolatai, amelyek egy bizonyos területen egymás mellett élnek".

Az ökológiáról, mint a biológiai tudományok önálló ágáról csak az 1900-es évek eleje óta beszélhetünk.

A modern ökológia fejlődésére rendkívül nagy hatással volt Elton (1927) *Animal ecology* című Londonban megjelent könyve, amelyet felfoghatunk úgy is, mint egy tiltakozást Darwin: A fajok eredete 1859-ben megjelent könyve (magyarul legutóbb 1973) nyomán a biológiában kialakult diszciplinák ellen. E diszciplinák a következők voltak: taxonómia, összehasonlító anatómia, fejlődéstan és a filoge-

nezis. E diszciplínákkal szemben Elton előbb idézett könyvében így teszi fel a kérdést: "In solving ecological problems we are concerned with what animals do . . . We have next to study the circumstances under which they do these things, and, most important of all, the limiting factors which prevent them from doing certain other things. By solving these questions it is possible to discover the reasons for distribution and numbers of animals in nature." Értelemszerű fordításban magyarul: "Az ökológiai problémák megoldása közben bennünket az érdekel, hogy mit csinálnak az állatok . . . Szerintünk az ökológia azon körülmények tanulmányozása, amelyek között az állatok tevékenységüket kifejtik és mindezek között legfontosabbak a limitáló faktorok, amelyek az állatokat bizonyos tevékenységre készítetik. Ezen kérdések megoldásával lehetővé válik, hogy megállapítsuk azt, hogy mi szabja meg elterjedésüket, és milyen tényezők befolyásolják egyedszámukat."

Természetesen a későbbiek során többféle értelmezésben beszéltek az ökológiáról. Nagy általánosságban mint az organizmusoknak vagy organizmus csoportoknak környezetükhöz való változó viszonyának tudományaként határozták meg. Többek között Odum (1963) egyik meghatározás szerint az ökológia a természet struktúráját és funkcióját vizsgáló tudomány, amelyben az ember elsősorban az organizmus csoportok biológiájával és ezek funkciójával foglalkozik a művelés alatt nem álló, a megművelt területeken, valamint az édesvizekben és a tengerekben. Odum (1971) egy későbbi meghatározása szerint, az ökológia a Föld háztartását tanulmányozó tudomány, amelybe bele kell érteni ennek a háztartásnak a kölcsönhatásban résztvevő minden elemét, így az állatokat, a növényeket, a mikroorganizmusokat és az emberi népséget is. A Webser's Unabridged Dictionary (idézi: Odum, 1971) meghatározása szerint ". . . the totality or pattern of relations between organisms and their environment". Magyarul: ". . . az ökológia az organizmus és a környezete közötti kapcsolatok összessége" egy egészen rövid meghatározás szerint az ökológia egyenlő környezetbiológia (Odum, 1971, Széky, 1977, 1979)

Jakucs et al., (1984) szerint ". . . ökológiáról csak akkor szabad beszélni, ha a vizsgálatok az élőlények tér- és időbeli tömegeloszlásának (legegyszerűbb esetben: előfordulásának és nem előfordulásának), illetve az ennek változásában megnyilvánuló viselkedésnek a tényleges okaira (kényszerfeltételeire) irányulnak. Mégpedig úgy, hogy a kívülről ható környezeti és a belülről fogadó tűrőképességi tényezők direkt összekapcsoltságát elsődlegesnek és meghatározónak tekintjük."

Précésényi (1984) szerint ". . . az ökológia a populációk és cönózisok szabályozásával és vezérlésével foglalkozik, a szupraindividuális szinten történő irányítást kutatja."

Juhász—Nagy (1984., 1986) az ökológia tárgyát, annak történeti fejlődésébe helyezve hosszasan taglalja, de egy pontos definícióval adós maradt. Az ökológia egyéb definíciói Price (1975) és Huffaker és Rabb (1984) könyvében található.

Az MTA Ökológiai Bizottságának állásfoglalása szerint *ökológia* — a biológiához, ezen belül pedig az egyedfeletti (szupraindividuális) szerveződési szintekkel foglalkozó szünbiológiához tartozó tudomány. *Tárgya* a populációkra és populációkollektívumokra hatást gyakorló "ökológiai-környezeti" és az ezeket a hatásokat fogadó és ezekre reagáló "ökológiai — tűrőképességi" tényezők közvetlen összekapcsoltságának (komplementaritásának) vizsgálata. *Feladata* azoknak a limitálással irányított (szabályozott és vezérelt) jelenségeknek és folyamatoknak (pl. együttélés, sokféleség, mintázat, anyagforgalom, energiaáramlás, produktivitás, szikcesszió stb.) a kutatása, amelyek a populációk és közösségek tér-időbeni mennyiségi eloszlását és viselkedését (egy adott minőségi állapothoz kapcsolódó változásokat) ténylegesen okozzák. Az ökológia tehát élőlényközpontú tudomány, művelése élőlényismeret hiányában nem lehetséges.

Az ökológiai vizsgálatok hatáskörébe tartozik a biológiai organizációs szintek közül az egyed vagy individuális szint, más szóval az organizmusok szerveződési szintje és az egyed feletti vagy szupraindividuális szint más szóval a populációk szerveződési, a társulások vagy életközösségek (biocönózisok) és a bioszféra szerveződési szintje. Nem tartoznak vizsgálódási körébe az egyed alatti vagy infraindividuális szintek, mint például a molekuláris, a sejt, a szöveti és a szervek szerveződési szintje.

Az ökológia felosztható a *vizsgált objektum* szerint, ezért beszélhetünk növény- és állatökológiáról vagy pedig ezek bonyolultsági foka szerint aut- és szünökológiáról. E két utóbbi fogalmat Schröter és Kirchner (1896) vezette be az irodalomba.

Az *autökológia* vagy egyedi ökológia, az ökológiának az a területe, ahol a társulás egészének ökológiai viszonyaival foglalkozó szünbiológiával szemben, a vizsgálandó objektumok viszonylag egyszerűek, pl. az egyedi szinten tapasztalható környezet-tolerancia viszonyokat vagy az adaptáció módját tesszük vizsgálat tárgyává. Az autökológia két kérdésre keres választ: egyik az, hogy miért fordul elő a vizsgálandó objektum az egyik helyen és miért hiányzik másutt, vagyis mi szabja meg pl. egy faj elterjedési területét? A másik pedig, miért változik az egyed-szám egy adott területen belül térben és időben?

Az autökológiai vizsgálatok sok esetben, már ami az objektumot és a módszert illeti, a fiziológiai problémákkal vannak szoros kapcsolatban, azonban a vizsgálatok célkitűzése minden kétséget kizárólag ökológiai. Az ökológiai célkitűzésű, de fiziológiai folyamatokat elemző vizsgálatokat szokták ökofiziológiai vizsgálatoknak nevezni. De ugyanilyen aspektusból szemlélve az ökológiát, beszélnek ökogenetikáról és ökoetológiáról is. Az ökofiziológia francia eredetű diszciplína. Franciaország számos egyetemén, így pl. az Université Paris-Sud-on, a Laboratoire d'Entomologie et d'Ecophysologie Expérimentales című tanszék működik már közel 30 esztendeje.

A *szünökológia* magyarul társulásökológia, az ökológiának az a részterülete,

amely a különböző szinten szervezett élőlények csoportjainak pl. populációk, társulások, biocönózisok szintjén tapasztalható környezet-tolerancia kapcsolatok törvényszerűségeit vizsgálja. A szünökológiai vizsgálatok mindig holisztikus szemléletűek.

Az aut- és szünökológia nem szembenállást fejez ki, hanem inkább a jelenségek különböző szempontból való megközelítésére utal. A szünökológiai kutatások eredményei sok vonatkozásban csak az autökológiai kutatások eredményei alapján értelmezhetők helyesen. Ez persze távolról sem azt jelenti, hogy a részek, esetünkben az autökológiai eredmények összegezéséből érthetők csak meg a magasabb organizációs szintek, a szupraindividuális rendszerek. Ezeknek megvan a maguk sajátos törvényszerűsége is, ami több, mint az azokat alkotó részek összege. (Csak mellékesen jegyzem meg, hogy már az ókori görög filozófusok is tudták, hogy az egész több mint a részek összege.)

Az állatökológiát, két illusztris szerző Schwerdtfeger (1963) és Tischler (1965) a hatvanas években hármastagolódásban tárgyalja. Szerintük az autökológia az egyedekkel, ill. ezekből álló populációval, a szünökológia az életközösségekkel és az ún. demökológia a különböző populációkkal és azok környezetükhöz való viszonyával foglalkozik. A hármastagolódás tarthatatlanságára már Jermy (1891) is rámutatott.

Legutóbb Schwenke (1979) az autökológia fogalom megszüntetésére tett javaslatot. Ezzel az Elton (1927), az Andre-Wartha és Birch (1954) és az Odum (1963., 1971) féle angolszász ökológia értelmezéséhez tér vissza, akik szerint csak egyetlen ökológia van. Ezek a szerzők az "ecology" fogalom alatt értik, mind a populációkkal, mind a közösségekkel, mind pedig a produktivitással foglalkozó kutatásokat.

A kísérletes rovarökológia és hazai fejlődése

Mindenki előtt ismeretes, hogy az emberi történelem minden korszakának megvolt a maga tudományos eredménye. A tudományos-technikai forradalom második világháború utáni robbanásszerű fejlődési korszakának, így jelen korunknak tudományos eredménye a matematika lett. A matematikának a biológiába betört ága a biomatematika természetesen az ökológiát sem kerülte el. Különösen nem a szünökológiához tartozó ökoszisztéma kutatást, de különös jelentőségre tett szert a népszerűségmozgalommal foglalkozó populáció-biológiában is.

Az ökológiai kutatásoknak, legyenek azok akár aut-, akár szünökológiai céllal végzették is, minden esetben a környezet által nyújtott különböző életfeltételek és az egyed vagy populációk közötti kölcsönhatások leírása képezi kiindulási alapját. A leírt tényekre építi fel aztán az ökológia, régebben mennyiségi (statisztikai), újabban kísérleti módszereivel a környezet és az állat közötti kapcsolatok

általános törvényszerűségeit. Az ökológiának ebből a leíró szakaszából fejlődött ki a kísérletes rovarökológia mint rész tudomány, amikor már nem elégszünk meg a jelenségek pusztá regisztrálásával, hanem a problémák megoldására laboratóriumi, félszabADFöldi vagy szabADFöldi kísérleteket végzünk.

A kísérletes rovarökológia, tehát a mesterségesen előállított vagy egy adott helyen a természetben adódó abiotikus és biotikus kényszerfeltételek hatását tanulmányozza, speciális kísérleti módszerekkel a vizsgált rovarfajok egyes fejlődési alakjaira, ill. fejlődési stádiumaira, meghatározott populációkban (Sáringer, 1972).

A kísérletes rovarökológia műveléséhez technikai felszerelésekre van szükség. Véleményünk szerint a megfelelő technikai felszerelés hiánya késleltette sokáig mind hazai, mind külföldi vonatkozásban a kísérletes rovarökológia kialakulását.

A kísérletes rovarökológiai kutatások nagyrészt laboratóriumban folynak. Műszerekkel kondicionált milióban figyeljük a rovarok fejlődését és viselkedését. A mesterséges feltételek mellett kapott eredményeket félszabADFöldi, majd szabADFöldi körülmények között ellenőrizzük, hogy a valóságnak megfelelően, minél hűebben tudjuk értelmezni a rovarok természetben tapasztalt fejlődését. A kísérletes rovarökológia, tehát ízig-vérig oknyomozó tudomány.

E tudományterület lényege tehát a növényvédelmi rovarban munkamódszereknek történeti fejlődéséből érthető meg legkönnyebben.

Még alig 50 évvel ezelőtt a növényvédelmi rovarban munkamódszere a következő volt: meghatározták a kártevő fajt, megfigyelték az egyes fejlődési alakok fenológiáját, majd megpróbálták különböző módszerekkel megállapítani azokat a kapcsolatokat, amelyek a kártevőkkel együtt élő, másfajú populációkkal fennálltak, végül a legmegfelelőbb növényvédő szer és dózis megállapítása céljából többféle növényvédő szerrel védekezési kísérleteket végeztek. Tehát az egész kutatási folyamat jelentős részében leíró jellegű volt. Durván 4 évtizeddel ezelőtt gyökeres szemléleti fordulat következett be. Keresni kezdtük az addig megfigyelt és leírt jelenségek okait. Technikai berendezéseink segítségével kérdéseket tettünk fel a kártevő szervezetek egyes szemaforont populációinak, és regisztráltuk a reagálás mértékét, majd az új ismeretek birtokában ismét "megkérdeztük" az állatot, míg a logikai menetben el nem jutottunk egy adott jelenség előgséges magyarázatához. Ez idáig kísérletes rovarökológiai probléma.

A kísérletes rovarökológiai kutatások néhány hazai kártevő faja

A hazai növényvédelmi rovarban az első kísérletes rovarökológia munka Szelényi (1844) lucernabödéről (*Subcoccinella 24-punctata* L.) szóló monográfiája volt. Ugyanerről a fajról, a hazánkban dolgozó egyiptomi Ali (1979) könyvet jelentetett meg. Szelényi munkáját Nagy et al., (1953) által írt amerikai fehér szö-

völepkéről (*Hyphantria cunea* Drury) megjelent monográfia követte, majd később ugyanezről a fajról Sáringer (1974) tanulmánya látott napvilágot.

Az ötvenes évek elejét követő időszak a hazai kísérletes rovarökológia rendkívül intenzív korszaka volt, amikor is a burgonyabogárról (*Leptinotarea decemlineata* Say (Jermy és Sáringer, 1955a, b), az almamolylról (*Cydia pomonella* L.) (Jermy 1967, Sáringer, 1976), a szilvamolylról (*Grapholitha funebrana* Tr) (Deső et al., 1971, Sáringer, 1971) a kukoricamolylról (*Ostrinia nubilalis* Hbn.) (Sáringer, 1976), repcedarázsróll (*Athalia rosae* L.) (Sáringer, 1957, 1964), a gyümölcsdarazsakról (*Hoplocampa* spp.) (Nagy, 1960) a lombos fafehérmolylról (*Leucoptera malifoliella* Costa) (Sáringer et al., 1986 a, b, c), de sorolhatnám tovább, egymás után egész sora jelent meg kísérletes rovarökológiai módszerekkel végzett tanulmányoknak. Nagyban hozzájárult a munka sikeréhez az a körülmény, hogy dr. Jermy Tibor akadémikus tervei alapján 1958-ban, a Növényvédelmi Kutató Intézet Keszthelyen, modern kísérletes rovarökológiai kutatásokra alkalmas laboratóriumot építtetett. A laboratórium 1977. december 31-ig állt fenn. Ebben a laboratóriumban több mint egy tucat, nagy gazdasági jelentőséggel bíró kártevővel végezhetünk kísérletes rovarökológiai kutatásokat. E sorok írója, elsősorban a fotoperiódus, a hőmérséklet és a rovarok nyugalmi állapota között fennálló törvényszerűségeket vizsgálta különböző szantóföldi és gyümölcskártévőkkel kapcsolatban (Sáringer, 1970).

Egy példa a kísérletes rovarökológiai kutatásokra

Előadásom további részében a kísérletes rovarökológia jelentőségét a növényvédelmi rovarokban bizonyítandó, egy új kutatási területről, nevezetesen a "fényimpulzus" diapauzát befolyásoló szerepéről kívánok röviden beszámolni.

A rovarok fotoperiodikus reakcióját magyarázó fiziológiai mechanizmus tanulmányozása során fordult az érdeklődés a rovarok időmérése, az ún. "biológiai óra" (biological clock) irányába. Már korábban ismertté vált, hogy minden fotoperiódusra reagáló rovarnak létezik egy fény-(foto) és egy sötét-(szkoto-) fázisa. E két fázist a biológiai óra tanulmányozásakor tették alaposabb vizsgálat tárgyává. A rovarok időméréseire született különböző feltevések, amelyekkel itt nem foglalkozhatom, csupán megemlítem, hogy ismeretes homokóra hipotézis, Bünning-féle monooszillátoros hipotézis, Pittendrigh-féle egybeesési modell, Tüscsenko-féle univerzális modell és a legújabb Lees-féle óraüveg hipotézis (an hourglass hypothesis). E modellek és hipotézisek helyességének ellenőrzésére végzett kísérletek eredményeiből szinte egyöntetűen kiderült, hogy a fotoperiodikus reakcióban, különös jelentősége van a szkotofázisnak. E fázis részletesebb tanulmányozásakor Bünning és Joerrens (1860) a káposztapillangóval (*Pieris brassicae* L.) megállapították, hogy a szkotofázisban adagolt két-két órás megvilágítás vagy

fényimpulzus (az angolszász irodalomban light breaknak vagy photoflashnak nevezik) megakadályozza a diapauzát. Ezen eredmények nyilvánosságra kerülése óta, úgy Európában (Aschoff, 1966, Ankersmit, 1968, Bünning, 1969, Lees, 1973, Bonnemaison, 1973), de különösen az USA-ban (Adkisson, 1963., 1965., 1966, Barker et al., 1964, Sullivan et al., 1970, Pittendrigh és Minis, 1971, Beck, 1980) igen széles körű vizsgálatok indultak meg a fakultatív diapauzájú rovarfajok, diapauzájának fényimpulzussal történő befolyásolására.

A kísérleteket mint előbb említettem a "biológiai óra" helyes értelmezése céljából végezték, mindamelllett a kísérletek eredménye alkalmazott entomológiai nézőpontból is hasznosítható. Az ilyen irányban megindult vizsgálatoknak az volt a célja, hogy meghatározzák a szkotofázis azon szakaszát, ahol hosszabb-rövidebb ideig tartó megvilágítással a diapauza %-át csökkenteni lehet. E vizsgálatok gyakorlati vetülete az, hogy a természetben, a lárvafejlődés alatt, az éjszaka folyamán (tehát a szkotofázisban) egy adott időszakban valamilyen fényforrással megvilágítjuk a növényállományt, ezzel az ott élő lárvapopuláció diapauza százalékát csökkenteni lehet, így a nem diapauzáló populáció számára kedvezőtlen időszak áll elő pl. nyár végén, ősszel tojáslerakási hely hiánya, valamint táplálékhiány vagy az állat számára végzetesen alacsony hőmérséklet, ami a következő generáció egyedszámát csökkenti.

Ezen ismeretekből kiindulva, a hetvenes évek elején, kezdetben laboratóriumban modellkísérleteket végeztünk szilva-, alma- és kukoricamollyal valamint repcedarázzsal +18°C termosztátkamrában (Sáring, 1982).

A laboratóriumi kísérletek eredményei azt mutatták, hogy elméletileg megvan a lehetősége annak, hogy a lárvafejlődés alatti fotoperiodikus viszonyok alakításával a vizsgált fajok diapauzakésztségét befolyásolhatjuk. A gyakorlati alkalmazhatóság a repcedarázzsal kapcsolatban látszott leginkább technikailag kivitelezhetőnek. Ugyanis nyár végén, ősszel a repce kicsi, a rajta élő álhernyók fénnel könnyen elérhetők.

Ilyen meg gondolástól vezérelve 1977 őszén, szabadban 50x50 cm nagyságú, felfűtött nyitott bádoglemezzel izolált parcellákon 200—200 lárván végeztük el a szkotofázis különböző szakaszában a fél-fél órás fényadagolást (100 Wattos fehér fényű izzóval), majd nyomon követtük a lárvák további fejlődésmenetét. A szeptember 20., és október 20. között végzett vizsgálatok eredményei igazolták a laboratóriumi kísérletek eredményeit. Nevezetesen, 23 óra 30 perc és 24 óra között, valamint éjjel fél négy és négy óra között biztosított fél-fél órás megvilágítás esetén a lárvák diapauza %-a 47—56%-kal csökkent. Gyakorlatban ez azt jelentette, hogy a kirajzó repcedarázs imágópopuláció átlag 50%-a számára októberben már nem volt alkalmas a repce a petelerakásra. Ha mégis találtak megfelelő gazdanövényt, úgy az embriók vagy az esetleg kikelt lárvák az alacsony hőmérséklet miatt elpusztultak. Tehát mindenképpen jelentős egyedszámcsökkenés állt elő (Sáring, 1983 a).

Ezek után felvetődik a kérdés, milyen lehetőséget kínálnak a gyakorlati védelem számára ezek a szabadföldi parcella kísérleti eredmények. Korábban még arra gondoltunk, hogy autó vagy traktor lámpával lehetne az említett időszakban megvilágítani a lárvákkal fertőzött repcetáblát. A közelmúltban azonban egy sokkal egyszerűbb eljárás jutott eszembe. Nevezetesen, a háború idején, ha éjszakai támadás volt, ejtőernyőn függő világítótestet lőttek fel, amely szinte nappali világosságot idézett elő az adott területen. Ismerve a rovarlárvák alacsony fényérzékenységi küszöbértékét (általában 100 lux alatt van), az előbbi módszerrel minden további nélkül biztosítható a megfelelő fényintenzitás. Az ötlet megvalósulása a haditechnika békés célú felhasználásának is felfogható, amelyet nemcsak repceállományban, hanem almásban, szilvásban és kukoricásban is ki lehetne próbálni. Ha az ionizáló sugarak alkalmazása a biológiában az atomenergia békés célú felhasználása címen került bevezetésre (pl. sterilhím technika), úgy a szkotofázisban biztosított hosszabb-rövidebb megvilágítás is felfogható egy ilyen témának.

Ha ez az első pillanatra merésznek tűnő gyakorlati alkalmazás realizálása nehézségekbe ütközne, a módszer folyamatos laboratóriumi tömegtenyészetek fenntartására mindenképpen felhasználható már most is (Sáringer, 1983 b).

A szkotofázisban közbeiktatott megvilágítással kapcsolatos kísérletes rovarökológiai vizsgálatok eredményei, egy új védekezési módszer csíráit rejtik magukban, amelyet ökoteknikai védekezési módszernek neveztek el.

Befejezésük azok számára, akik netán még mindig kételkednének az ökológia tudományának a növényvédelmi entomológiában betöltött szerepében, hadd idézzem a molekuláris biológia egyik angol úttörőjének John C. Kendrew-nek: *The Thread of Life. An introduction to molecular biology* című 1966-ban megjelent könyvének utolsó fejezetében olvasható sorokat: "Nem szeretném, ha az olvasó azzal az elképzeléssel tenné le a könyvet, hogy az egész biológiát a molekuláris biológia teszi ki. A biológia az élővilág tudománya, hatalmas terület. Számos szempontból tanulmányozták, sokan egymástól nagyon eltérő módszerekkel és képzettséggel. A biológia magában foglalja a rendszertant, az ökológiát, a fiziológiát, a pszichológiát, a biokémiát és sok más tudományágat. E megkülönböztetések mindegyikének megvan a maga létjogosultsága és mindegyik képes — amint ez a tudomány fejlődésének különböző fázisaiban történt —, hirtelen meglepő eredményekkel gazdagítani a tudományt. Ezért, amikor a molekuláris biológiáról írok, egyáltalán nem akarom azt a benyomást kelteni, hogy manapság ez az egyetlen terület, amelyen sikereket érnek el, amely érdekes. Bizonyosan nincs így."

Irodalommal a szerző készségesen rendelkezésre áll.

HOZZÁSZÓLÁS AZ ELŐADÁSHOZ

Tompa Károly ny. egyetemi tanár

A gondolatébresztő előadáshoz kapcsolódva — mint erdész — említeni szeretném, hogy az Európa-szerte oly aggasztó méreteket öltött erdőpusztulás jelen időszakában (ma kb. 1 millió ha-t érint) mennyire fontos a *kísérletes rovarökológia*.

Mint ismeretes, a növényvédelem módszerei általában:

A) *Közvetettek* (a károsítók fellépésének megakadályozását szolgálják):

1. növényvédelmi zárszolgálat (karantén),
2. agrotechnikai védekezés (ide tartozik a növénytermesztéssel kapcsolatos minden olyan művelet — vetésforgó, talajművelés, fajtamegválasztás, növényápolás, betakarítás stb., — amely a károsítók megjelenését, elszaporodását csökkenti),
3. ellenálló növényfajták nemesítése.

B) *Közvetlen módszerek* (a károsítók elpusztítása):

1. biológiai védekezés,
2. fizikai védekezés (magas, vagy alacsony hőmérsékleti, sugárzás, elektromos áram felhasználása a károsítók ellen: pl. talajfertőtlenítés gőzöléssel),
3. mechanikai védekezés (fogóárkok, rovarok összegyűjtése),
4. vegyi védekezés (peszticidek alkalmazása).

Az erdőpusztulások időszakában különösen időszerű beszélni a fák, az erdő és a mezőgazdasági termelés egészségügyi kapcsolatáról, az ökológiai szemlélet megerősödéséről mindkét terület entomológiájában. Az erdő életközössége olyan hihetetlenül bonyolult összefüggéseket foglal magában, amelyekről alig van fogalmunk. Így az említett komplex és sokoldalú betegségfolyamatra ma még nincs egyértelmű válasz. Ezt különböző biotikus és abiotikus okok, hajlamosító, kiváltó és kísérő stresszhatások okozzák. A hajlamosító stresszhatásokhoz tartoznak a hosszantartóan megmaradó alapterhelések (termőhely, klíma, gazalakú levegő-károsító anyagok, -immissziók), rövidebb ideig tartanak a kiváltó hatások (rovarkártevők, időjárási tényezők: fagy, szárazság), valamint a kísérő stresszhatá-

sok (szúfélék, gombák, vírusok), melyek a legyengült erdei ökoszisztémákban további járulékos károkat okoznak. A rovarökológiának tehát különösen a kiváltó és kísérő stresszhatások megismerésében van nagy jelentősége.

A kérdéskomplexummal kapcsolatosan tisztázni kell pl. azt a felvetést is, hogy a mezővédő erdősávok és a mezőgazdasági területeket övező erdők melegágyai-e a növényi kártevőknek, és fertőző góccokat jelentenek-e az általuk védett mezőre. Ennek tisztázására az EFE Erdőtelepítési Tanszékén, a Növényvédelmi Kutató Intézet munkatársaival közösen már a hatvanas években végeztünk vizsgálatokat a sopronhorpácsi erdősávok hatástávolságában, őszi árpa, búza, kukorica és cukorrépa táblákban. A sávoktól 2 m-enként távolodva 100—100 növényegyedet vizsgáltunk meg. Az árpavéltetű, (*Sitobium avenae*, a veresnyakú árpabogár (*Lemma melanopus*), a búza fűtetűje (*Schizaphis graminum*), a gabonapoloska (*Eurygaster maura*), a gabonalegyek (*Oscinella* és *Phorbia* fajok), földibolha, kukoricabarkó, drótféreg, pajor stb. egyedsűrűségében, rágásának mértékében, semmiféle összefüggés nem volt az erdősávok közelsége vagy messzebbi elhelyezkedése között.

Egyébként, ha a kutatások máshol ellentétes eredményt mutatnak, talán némi előnnyel is járna, ha egyes mezőgazdasági kártevők az erdősávokban gócosodnának (tehát onnan indítanák meg támadásukat), mert a frontális támadást a mai védőszerekkel így sokkal könnyebben lehetne kivédeni, mintha a táblát minden irányból lepik el a legkülönbözőbb helyeken (mezsgyéken, útszéleken, árokpartokon) áttelelt imágók.

Az erdősávok, erdőszegélyek esetleges káros hatása csökkenthető azáltal, ha telepítésük során azt a néhány fa-, de főleg cserjefajt mellőzzük, melyek a mezőgazdasági károsítók és betegségek köztes gazdái, ill. átvivői. Az eddigi kutatások szerint pl. a mezei szil a *Pyrrocoryta gallarum* gubacskártevő nyári nemzedékének gazdanövénye, amely a kukorica gyökerét károsítja, a galagonya a pókhálós molyok (*Hyponomentidae*) és a gypjas lepke (*Lymantria dispar*) költőhelye, a kecskerágó és bányabangita a répavéltetű (*Doralis fabae*) költőhelye, a kökény a komlólevéltetű (*Phorodon prumi*) és a pókhálós molyok (*Hyponomentidae*) költőhelye, a zselnicemeggy a zab levéltetű (*Rhopalosiphon padi*) költőhelye.

Egyébként az erdősávokban betelepülő, odavonzott hasznos madárvilág segítségével sikeresen lehet felvenni a harcot a mezőgazdasági növényi károsítók ellen. Hazai viszonyaink között a mezőgazdasági biológiai növényvédelem legfontosabb eszközének a foglyot és a fácánt kell tekintenünk. Évi átlagban a fogoly napi 10—15 gramm, a fácán pedig 30—40 gramm táplálékot fogyaszt, aminek nagyobbik része a mezőgazdaságra káros rovar.

Végezetül hangsúlyozom, hogy a fásítás már rövid idő alatt is kedvezően befolyásolja a talajban élő mikroorganizmusok és az avarbontó mikrofauna fajösszetételét, számszerű arányát.

AZ 1990. ÉVI PÁLYÁZATOK ISMERTETÉSE

Orosz Sándor a neveléstudomány doktora, a VEAB alelnöke

Az előző évhez képest 1990-ben tízzel több pályamű érkezett be, a díjazott munkák aránya azonban csökkent. Az eredményeket az alábbi táblázatok foglalják össze:

Benyújtott pályamunkák száma	47
Díjazott pályamunkák száma	29

A díjak szerinti megoszlás:

I. díj	20.000 Ft	8	160.000 Ft
II. díj	12.000 Ft	8	96.000 Ft
III. díj	8.000 Ft	5	40.000 Ft
Megyei I. díj	10.000 Ft	5	50.000 Ft
Megyei II. díj	6.000 Ft	3	18.000 Ft
Összesen:		29 db	364.000 Ft

A pályamunkák szakbizottságok szerinti megoszlása

Szakbizottság	Benyújtott pályamunka	Díjazott	Pályadíj összege Ft
Agrártudományi	1	1	20.000
Bányászati	4	3	36.000
Biológiai	2	1	8.000
Erdészeti	2	2	32.000
Jogtudományi	3	2	30.000
Kémiai	1	0	0
Környezettudományi	4	3	40.000

Műszaki	1	1	20.000
Orvostudományi	12	6	60.000
Rendszerelméleti	2	1	20.000
Társadalomtudományi I.	5	3	26.000
Társadalomtudományi II.	3	1	10.000
Területfejlesztési	2	2	18.000
Történettudományi	5	3	36.000

A pályázatok megyék szerinti megoszlása:

Mege	Benyújtott pályamunka	Díjazott	Pályadíj összege Ft
Fejér	1	1	20.000
Esztergom-Komárom	5	3	38.000
Győr-Moson-Sopron	10	8	104.000
Vas	10	6	68.000
Veszprém	11	9	104.000
Zala	7	2	30.000
Pest	1	0	0
Baranya	2	0	0
Összesen:	47	29	363.000

Az 1989. évihez képest öröndetesen megnőtt az Orvostudományi Szakbizottság részéről benyújtott és díjazott pályamunkák száma, illetőleg a megyék közül Vas és Zala megyéből érkezett pályázatok szaporodtak meg ebben az évben.

Díjazott tanulmányok

AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

I. díjban részesült

Dr. Horváth István (Győr-Moson-Sopron megye)

A gazdaságos anyagfelhasználás, a technológia korszerűsítésének jelentősége a növénytermelési hozamok és ráfordítások alakulásában a különböző gazdasági és ökológiai környezetben gazdálkodó mezőgazdasági üzemekben

A szerző Győr-Moson-Sopron megye különféle ökológiai viszonyai között végzett vizsgálatokat e témában, igen alapos tájékozottsággal, jó szakirodalmi felkészültséggel. Adatai meggyőzőek, hitelesek. Mivel az agroökológiai körzetek a VE-AB-régió más megyéire is kiterjednek, adatai és következtetései regionálisan is használhatók.

BÁNYÁSZATI, FÖLDTUDOMÁNYI ÉS ENERGETIKAI SZAKBIZOTTSÁG

II. díjban részesült

Dr. Mentés Gyula (Győr-Moson-Sopron megye)

Automatikus eseményfelismeréssel kombinált mérőrendszer bányászati tevékenységgel kapcsolatos közet és környezeti paraméterek folyamatos figyelésére és regisztrálására

A pályázó a fejtési térségben és környezetében végbemenő fizikai állapotváltozások ellenőrzésére kidolgozott egy számítógépes megfigyelési rendszert, amely sokoldalúan használható a bányászatban.

II. díjban részesült
Lengyel Károly, Stuhár Gyula, Véték Vendel
(Komárom-Esztergom megye)

A komplexen gépesített frontfejtések termelési lehetőségeinek vizsgálata

A szerzők bevezetik a névleges és a tényleges termelési lehetőség közötti kapcsolatot kifejező hatásfaktor fogalmát, bányászati-műszaki és emberi tényezőkre bontva elemzik hatását, és a tényleges minősítéshez táblázatokat, diagramokat adnak meg.

II. díjban részesült
Csernai Gábor (Veszprém megye)

A magyar energiagazdálkodás, ezen belül a hazai szénbányászat szerepe

A szerző célkitűzése, hogy áttekintse azokat a legfontosabb tényezőket és tendenciákat, amelyek figyelembe vétele a hazai szénbányászat jövőjét meghatározó döntések meghozatalához célszerűnek és hasznosnak látszanak. Ezt a célt körültekintően, magas színvonalon valósította meg.

BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG

III. díjban részesült
Győri János (Veszprém megye)

Az ólom hatása a központi idegrendszerre

Köztudott, hogy szervezetünk sokféle mérgező hatásnak van kitéve napjainkban. Az ezek elleni védekezés alapfeltétele, hogy e hatásokat minél részletesebben és pontosabban feltárják. A szerző fő érdeme, hogy mérési adataival hozzájárul az ólom toxikus hatásának sejtszintű tisztázásához.

ERDÉSZETI SZAKBIZOTTSÁG

I. díjban részesült
Csanády Etele (Győr-Moson-Sopron megye)

Faforgácsoló szerszámok hőigénybevétele

A faforgácsoló szerszámok használata során fellépő hőmérséklet-változásnak elméleti és kísérleti vizsgálatával foglalkozó pályamunka különös értékének találták a bírálók a módszerkombinációt, amikor is a kísérlet nem egyszerűen az elméleti eredmények igazolására szolgál, hanem a két módszer kölcsönösen kiegészíti egymást, fokozatosan közelítve a megoldás optimumát. — A dolgozatban leírt megállapítások mind elméleti, mind gyakorlati szempontból jelentősek, jól hasznosíthatók.

II. díjban részesült
Dr. Kertész László, Dr. Tihanyi Zoltán, Dr. Tompa Károly
(Győr-Moson-Sopron- és Pest megye)

A vörösiszap tározók erdészeti rekultivációja

Korunkban sokféle emberi tevékenység károsítja a környezetet. Emiatt egyre nagyobb feladatot jelent a sérült területek rekultivációja olyan módon, hogy e területek a társadalom számára hasznos termékek előállítására ismét alkalmasak legyenek.

Régiókban a vörösiszap tárolása okoz nagy károkat a természeti környezetben. A szerzők kisparcellás kísérletekben vizsgálták az egyes fafajok tűrőképességét, ezzel fontos adatokat szolgáltatottak a vörösiszap-tározók rekultivációs problémáinak megoldásához.

JOGTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

I. díjban részesült
Dr. Bakács Tibor (Veszprém megye)

Magyar környezetjog

A szerző munkája első részében széleskörű kül- és belföldi tájékozottsággal, elmélyült "tétéles jogi tudásról" tanúskodó szemlélettel tárja fel a környezetvédelem külföldi és hazai jogi gyökereit, teszi kritika tárgyává a szinte földrészekre kiterjedő súlyos környezeti ártalmakat okozó ipari katasztrófákat és környezetpusztító ipari folyamatokat. Dolgozata második felében a környezetvédelmi törvényt és jogszabályokat mutatja be, kiemelve az ellentmondásokat is, majd a környezetjog felelősségi rendszerét taglalva javaslatokat tesz egy korszerűbb környezetvédelmi jogalkotáshoz.

megyei I. díjban részesült
Dr. Turbuly Lilla (Zala megye)

Degré Alajos tudományos hagyatéka

A szerző elsőként leltározza fel Degré professzor tudományos munkáit: könyveit, tudományos dolgozatait, rámutatva arra, hogy mellőzöttek is mindig szűkebb pátriája érdekeit szolgálta a tudós professzor. A szerző adatai hitelesek, a dolgozat jó összefoglalását adja Degré Alajos tudományos hagyatékának.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI SZAKBIZOTTSÁG

I. díjban részesült
Dr. Pomogyi Piroska (Zala megye)

A Kis-Balaton védőrendszer kutatásának eddigi eredményei

A pályamű jól dokumentáltan ismerteti az öt éven keresztül végzett rendszeres vizsgálatok eredményeit. Ezekből kitűnik, hogy a tározó a vizsgált időszak általában az összes foszfor 51%-át, az ortofoszfor 71%-át távolította el a vízből, és hatékonyan bizonyult a nitrát eltávolítása is. Adataiból jelentős következtetésekre jutott mind a tározó további működtetése szempontjából, mind a védőrendszer második tározója megépítésének szükségességére vonatkozóan.

II. díjban részesült
Katona György (Győr-Moson-Sopron megye)

Új módszer a folyó-talajvíz kapcsolat számszerűsítésére

A szerző a munka első részében alapos szakirodalmi ismeretek alapján mutatja be a talajvíz-szint előrejelzésére kidolgozott módszereket, majd közli a Paksi Atomerőmű környezetében mért adatok különböző módszerekkel történő feldolgozását, összehasonlítva az egyes metódusok előnyeit és hiányosságait. Munkája lényegében az ár-apály adaptációja, amely érdemes a terjesztésre is.

III. díjban részesült
Fábián Éva, Próder István, Dr. Kovács István (Veszprém megye)

Ipari környezetvédelem

A szerzők dolgozata az elsődleges irodalmi források hasznos elemzését és archíválását szolgálja. Munkájuk fontos adalékokkal járul hozzá a környezetvédelmi technika és a környezetvédelem történetének megismeréséhez.

MŰSZAKI SZAKBIZOTTSÁG

I. díjban részesült
Dr. Csák József, Erdei Ferenc, Jenet Gábor, Porkoláb Zsuzsanna,
Pölczmann Gábor, Raft Sándorné (Fejér- és Pest megye)

*Örvözött alumíniumot feldolgozó présmű üzem megvalósíthatósági vizsgálata
az Ajkai Tímföldgyár és Alumíniumkohóban*

A szerzők munkája megvalósíthatósági tanulmány egy évi 4.500 t kapacitású présmű létesítésére. Ma egy új üzem telepítését, működtetését piaci helyzetének sokoldalú vizsgálata és mérlegelése előzi meg. A szerzők felhasználták a hazai iparági adatokat, figyelembe véve a nemzetközi összefüggéseket és tendenciákat. Értékes döntéselőkészítő tanulmányt produkáltak.

ORVOSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

I. díjban részesült

Dr. Varga László, Morvay Adrienne, Dr. Döbrönte Zoltán, Dr.
Brittig Ferenc (Vas megye)

Az elsődleges májrák epidemiológiai és patológiai vizsgálata Vas megyében

A dolgozat szerzői 146 elhalt és boncolt beteg adatainak elemzését adják. Mind a hazai, mind a nemzetközi szakirodalomban alapos tájékozottsággal rendelkeznek. Vizsgálataik adataiból arra következtetnek, hogy a májrák nagyobb gyakoriságában és a mortalitás növekedésében nem látszik jelentősnek sem az alkohol, sem a B vírus szerepe, de felhívják a figyelmet az újonnan felfedezett hepatitisz C vírus és az 1987-ben tapasztalt sugárszennyeződés fokozódásának esetleges hatására.

Az adatok alapján megfogalmazott következtetések reálisak, megalapozottak, a dolgozat jól szerkesztett, gazdagon dokumentált.

II. díjban részesült

Dr. Küronya Pál, Dr. Petrás Sarolta (Veszprém megye)

Helicobacter pylori gastroduodenalis betegségekben

A szerzők olyan diagnosztikai módszerrel nyert eredményekről számolnak be, amelyet eddig csupán néhány laboratórium, ill. kórházi osztály vezetett be Magyarországon. Vizsgálataikat nagyszámú diagnosztika fejlesztése és finomítása, a szerzők munkája hozzájárul a betegellátás javításához.

II. díjban részesült

Dr. Kajcsos Teréz, Dr. Molnár László (Vas megye)

*A campylobacteriosisok jelentősége a Vas megyei enterális fertőzésekben a
80-as években*

A szerzők az 1982-től 1989-ig terjedő időszakban vizsgált 5824 beteg adatait elemezték, emellett szűrővizsgálatokat is végeztek a betegek környezetében. A nagy volumenű munkában a hangsúlyt elsősorban az epidemiológiai adatokra helyezték, kitérve a megbetegedések okozta gazdasági hatásokra is. A munka fő érdeme, hogy érzékelteti a megyék között csaknem egyedülálló és példamutató laboratóriumi epidemiológiai munkájuk eredményét.

III. díjban részesült
Dr. Karácsony István (Veszprém megye)

A rákos betegségek elhanyagolódásának néhány kérdése

A szerző a 80 ezres ellátási területén részletesen foglalkozik az elhanyagolt onkológiai esetekkel, és megalapozott javaslatokat tesz a helyzet javítására. Javaslatok további következtetésekre készítenek, és elősegítik a régióban jelentkező feladatok megoldását.

megyei I. díjban részesült
Dr. Turay András, Dr. Horváth Boldizsár, Nagy Lászlóné
(Vas megye)

Új törekvések a szülésre történő felkészítésben

A szerzők rendkívül aktuális, hazánkban eléggé elhanyagolt témát dolgoznak fel. Bemutatják a szülészeti pszichoprofilaxis történetét az 1920-ás évektől kezdve, ismertetik az autogén tréning pszichés és fizikai gyakorlatait, és beszámolnak a saját praxisukban 150 terhes esetében alkalmazott három felkészülési forma (hosszú, rövid, egyszeri) eredményeiről.

megyei II. díjban részesült
Dr. Kóczy Károly, Dr. Nátkai Tamás, Dr. Ihász Miklós
(Vas megye)

A baleseti sérültek orvosi rehabilitációja Vas megyében

Napjainkban fokozódó jelentőségű tevékenység a baleseti sérültek rehabilitációja, melynek az orvosi munkán túlmenően társadalmi és gazdasági vonatkozásai is vannak. Mind ezek jól tükröződnek a gondosan összeállított dolgozatban.

RENDSZERELMÉLETI SZAKBIZOTTSÁG

I. díjban részesült
Piglerné Lakner Rozália (Veszprém megye)

Dinamikus szimuláció algoritmikusan generált logikai programmal

A dolgozat témaválasztása, megoldási módszerei és eredményei egyaránt újszerűek, igen fontosak. Módszertani eredményei a tudományos kutatásban, az oktatásban és gyakorlati kérdések megoldásában egyaránt jól használhatók. A dolgozat mind tartalmában, mind szerkezetében és megfogalmazásában magas színvonalú.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI I. SZAKBIZOTTSÁG

III. díjban részesült
Dr. Beszteri Béla (Veszprém megye)

Békés rendszerváltás és alkotmányos forradalom Magyarországon

A szerző a hazai és a nemzetközi szakirodalomra támaszkodva elemzi a rendszerváltás menetét és fejt ki saját álláspontját. Következtetései, megállapításai — noha természetesen több szempontból vitathatók — a szerző nézetrendszeréből kiindulva logikusak.

III. díjban részesült
Dr. Farkas István, Dr. Albert József, Levelki Magdolna
(Veszprém megye)

Vegyésmérnök a pályán

A szerzők a mérnöki tudás hasznosításának helyzetét kívánták feltárni a különböző időpontokban végzett mérnökök életútjának vizsgálatával. Sok hasznos és kevésbé használható adat alapján kirajzolódik egyfajta helyzetkép a vegyésmérnökök életéről, pályafutásáról, szakmai perspektíváiról, s ez hasznosítható lehet a mérnökképzésben.

megyei I. díjban részesült
Mónus Imre (Győr-Moson-Sopron megye)

Czéh Sándor kölcsönkönyvtára a 19. században Magyaróváron

A múlt század végén és századunk első évtizedeiben jelentős szerepet játszottak a kölcsönkönyvtárak. Ezek anyaga azonban többnyire elkallódott, megsemmisült, a rájuk vonatkozó dokumentumok is nagyrészt hiányoznak. — A szerző nagy könyvtárosi tapasztalatra valló alaposággal tárta fel Czéh Sándor kölcsönkönyvtára létesítésének, működésének történetét, ezzel jelentős értékmentő munkát végzett.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI II. SZAKBIZOTTSÁG

megyei I. díjban részesült
Dr. Szabó László (Vas megye)

Az Őrség családnevei

A szerző nagyszabású élőnyelvi és nyelvtörténeti anyaggyűjtést végzett. A dolgozat hosszas, alapos kutatómunka adatait rendszerezi, értelmezi, felhasználva a szakirodalom eddigi eredményeit, de bátran vállal egyéni megoldásokat is. A nevek gyakorisági sorrendjével érzékelteti a népesség mozgását, a lakosság összetételét.

**TERÜLETFEJLESZTÉSI ÉS TELEPÜLÉSTUDOMÁNYI
SZAKBIZOTTSÁG**

II. díjban részesült
Dr. Rechnitzer János, Kocsis Zsolt (Győr-Moson-Sopron megye)

Győr nagyvárosi és nagytérségi funkcióinak vizsgálata

A szerzők Győrnek az 1900-as évek elején kezdődött erőteljes növekedésével kezdődő történetét tárják fel, bemutatván a város fejlődésére ható spontán tényezők és az akaratlagos, politikai megfontolásokon (is) alapul beavatkozások elmentmondásos hatásait. A dolgozat sok tekintetben kérdésfelvető, így alapul szolgál további kutatásokhoz is.

megyei II. díjban részesült
Szörényiné dr. Kukorelli Irén (Győr-Moson-Sopron megye)

Székesfehérvár helye az önkormányzatok rendszerében

A dolgozat témája nagyon időszerű. Külön figyelmet érdemel a gazdasági szerkezet és a közlekedéscsopordrajzi vonzaskörzet elemzése. Több, a jövőben felhasználható adatot, megállapítást tartalmaz a dolgozat, és alapul szolgálhat további kutatásokhoz is.

TÖRTÉNELMI SZAKBIZOTTSÁG

I. díjban részesült
Ortutay Andrásné (Komárom-Esztergom megye)

Nyergesújfalu a XVIII. század végén

A pályázat az átlagot messze meghaladó forrás-összehasonlításon alapul, és nemcsak egy szűkebb terület helytörténeti részére mutat példát. Jelentőségét növeli, hogy az egyik legfontosabb 18. sz. végi népesség- és társadalomtörténeti forrásunk, a II. József által elrendelt népszámlálás forráskritikájához nyújt számos új részlet-adatot. A pályamű megjelentetése is indokolt.

megyei I. díjban részesült
Mesterházy Sándor (Vas megye)

Kemenesmihályfa Kemenessőjén (ma) Sömjénmihályfa múltjából

A dolgozat mintapéldája a lokálpatrióta erudícióval megírt helytörténeti munkáknak. A szerző azon — egyre ritkább — helytörténetírók egyike, akik időt és fáradságot nem kímélve gyűjtik egy helység történeti adatait. A régebbi múlt áttekintése mellett a XX. század történetét tárgyaló részek teljesebbek, amelyeket az evangélikus gyülekezeti jegyzőkönyvekből és a lelkészi naplóból vett részletek hitelesítik. A szerző a települések társadalomrajzát jelentős személyiségek biográfiájával teszi teljesebbé.

megyei II. díjban részesült
Dr. Beke Margit (Esztergom-Komárom megye)

Mátyás király és az esztergomi érsek

A szerző a XV. század öt esztergomi érsekének életútjáról, a Mátyás királyhoz fűződő kapcsolatáról ad tartalmas, de kissé vázlatos leírást. Nemcsak a témára vonatkozó főbb szakirodalmi munkákat használja, hanem olykor eredeti levéltári forrásokra is hivatkozik.

II. A VEAB 1990. ÉVI ESEMÉNYNAPTÁRA

Január 17.

A Metallurgiai munkabizottság ankétja

Statistikai folyamat és minőség szabályozás ipari alkalmazása címmel az MMG Gázautomatikai Gyárában, Bicskén.

Január 25.

Az Átviteli jelenségek elméleti alapjai munkabizottság és a Veszprémi Egyetem Művelési tanszéke közös szervezésében

Argyelán János: Adszorpciós folyamatok modellezése valószínűségi módszerekkel című kandidátusi értekezésének munkahelyi vitája a VEAB székházban.

Január 25.

Klubest. Munka vagy szabadaidő. Előadó: Fukász György a filozófia tudomány doktora a VEAB székházban

Január 26.

A Polgári és gazdasági jogi, valamint a Környezet jogi munkabizottságok vitaülése a VEAB székházban.

Előadást tartottak:

Ugrin Emese: Emberi jogok, vallásszabadság, egyházak

Kotz László: Tulajdonreform és gazdasági fellendülés

Márton János: A magyar agrárgazdaság jövője

Január 27.

A Madártani Egyesület ankétja

február 1.

A Magyar Diabetesz Társaság által szervezett továbbképzés a VEAB székházban.

február 14—15.

A Történettudományi szakbizottság és a Kézművesipartörténeti munkabizottság munkaiülése a VEAB székházban.

február 15.

Klubest.

Az Akadémiai rendkívüli közgyűlése. Merre tart a Magyar Tudományos Akadémia? Előadó: Markó László akadémikus a VEAB székházban.

február 22.

A Geodéziai és bányamérési munkabizottság, valamint az OMBKE Bányamérő szakcsoportjának együttes tudományos ülése Sopronban, az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézetében.

március 1.

A Középdunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság Környezetvédelmi tájékoztatója a VEAB székházban.

március 1.

Klubest.

Szívbetegségekről általánosságban.

Előadó: Böszörményi Ernő főigazgató főorvos a VEAB székházban.

március 2.

A Magyarságkutatás munkabizottság munkaiülése a Szombathelyi Képtárban.

Kerecsényi Edit: Lendva vidékének magyar népi kultúrájáról

Bálintffy Péter: Az őrszigeti templom restaurálásának művészettörténeti és építészettörténeti tanulságai.

március 5—8.

Nemzeti Tanterv Bizottság ülése a VEAB székházban.

március 9.

Az Orvosi mérés- és számítástechnikai és a Gyógyszerészeti munkabizottságok ankétja DRUG CONTROL címmel a VEAB székházban.

március 13.

A VEAB ülése Tihanyban, az Újságíró Üdülőben

Salánki János: Tájékoztató az Akadémia rendkívüli üléséről

Heil Bálint: Javaslat a VEAB újraválasztási rendjére

Salánki János: A VEAB 1990. évi munkaterve

Nemecz Ernő: A VEAB 1990. évi pályázati kiírása.

Az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézet tudományos munkájának bemutatása.

március 19—21.

Az ELTE Szociológiai Intézetének nemzetközi konferenciája
Államszocialista rendszerek, reformstratégiák, prognózisok címmel a VE-
AB színházban.

március 22.

A Kőolaj és gázipari munkabizottság előadói ülése a VEAB színházban.
Előadást tartott:
Koncz István: A medence-analízis geokémiai szempontjai — új irányzat
a szénhidrogénkutatásban.

március 22.

A Megyei Tanács Kórházának tudományos ülése a VEAB színházban.
Előadást tartott:
dr. Frans Zonnefeld (Németország) Trauma of the orbita.
Technique and application of 3-D imaging

március 22.

Klubest.
Vendégünk Kányádi Sándor erdélyi költő
a VEAB színházban.

március 22—23.

Az MTA Rendszertехnikai munkabizottság tudományos ülése
Mit oktatnánk, kutatnánk, gyártanánk, ha fejlett ország lenne országunk?
Előadók: Veress Gábor, Szeifert Ferenc, Németh András
A vállalati minőségsszabályozás egy lehetséges modellje, Szabó Sándor
Csaba doktori értekezésének házi vitája
a VEAB színházban.

március 27.

Klubest.
A nemzeti alaptanterv problémái
Előadó: Nagy József a neveléstudomány doktora a VEAB színházban.

március 29.

Az Ipari biotechnológiai munkabizottság tudományos ülése a Veszprémi
Egyetemen.

március 29.

A Szilikáttechnológiai munkabizottság tudományos ülése a Veszprémi
Egyetemen.

március 30.

Az Orvostudományi szakbizottság szimpóziuma.
A haemophilia időszerű kérdései címmel a VEAB színházban.

április 2.

Megjelentek:

Asszonyi Csaba, Kapolyi László: Kőzetkontinuumok mechanikája
Asszonyi Csaba, Gálos Miklós, Kertész Pál, Richter Richárd: A kőzet-
mechanika anyagszerkezeti és reológiai alapjai
című VEAB kiadványok.

április 5.

Klubest.

Négyszáz éves a vizsolyi biblia.

Előadó: Benda Kálmán a történettudomány doktora
a VEAB székházban.

április 10.

A Szervezési és vezetési társaság Veszprém városi szervezete rendezésé-
ben előadást tartott:

Franz Zolles (Ausztria): Ahogy a külföldi vállalatok látnak bennünket
címmel a VEAB székházban.

április 12.

Az Orvostudományi szakbizottság rendezésében

Garzuly Ferenc: Leukémia-típusok neuropathológiai jellemzői című kan-
didátusi értekezésének házi vitája Szombathelyen, a Markusovszky Kór-
házban.

április 19.

A Településtörténeti munkabizottság munkaiülése a Vas Megyei Levéltár-
ban.

április 23.

A Veszprémi Egyetem Ásványolaj és Széntechnológiai Intézetének ren-
dezésében előadást tartott:

E. J. Williamson: Mérnöktovábbképzés az Oxford College of Petroleum
Audies szervezésében címmel a VEAB székházban

április 25.

A Földtani munkabizottság és a Magyarhoni Földtani Társulat együttes
beszámoló ülése a VEAB székházban.

április 27.

Megjelent:

Az erőforrások racionális hasznosítása című VEAB kiadvány.
Szerkesztette: Várhelyi István.

április 28—május 1.

Az MTA Nyelvtudományi Intézetének IV. Nemzetközi morfológiai konferenciája a VEAB székházban

május 3.

A Kertészeti munkabizottság ülése a Balatonfüredi Széchenyi Ferenc Kertészeti Szakközépiskolában.

Előadást tartott: Sáry Lajos: Biológiai kutatások a Badacsonyi Állami gazdaságban címmel.

május 3.

A Veszprém megyei Gazdasági Kamara választási ülése a VEAB székházban.

május 4.

Az Iparrégészeti és Archaeometriai munkabizottságok együttes ülése a VEAB székházban.

Előadások:

Peter Stadler (Ausztria): Modern quantitative Methoden in der Archeologie

Henner Herditz (Ausztria): Der Erzreduktionsofen aus der germanischen Siedlung von Zaingrub, Niederösterreich. 2 Jh. Analysen-Rekonstruktion.

május 4.

A Zenetörténeti munkabizottság ülése a VEAB székházban.

Előadást tartott: G. Somos Margit: Zenei képek Várpalotáról címmel.

május 4—5.

A Matematikai munkabizottság ülése Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

május 7.

A Világbank és az MDF vezetők találkozója a VEAB székházban.

május 8.

A Sport és mozgásbiológiai munkabizottság munkaülése a VEAB székházban.

május 10.

A Környezettudományi és környezetvédelmi szakbizottság munkaértekezlete Győrben a KÖVIGIZ Központjában.

május 10—11.

A Néprajzi munkabizottság, a Magyar Néprajzi Társaság és a nagykanizsai Thury György Múzeum közös szervezésében

Dunántúli néprajzi napok Nagykanizsán és Alsólendván.

május 16.

A Történettudományi szakbizottság, a TIT és a Soproni Múzeum együttes ülése Sopronban, a TIT székházban.

Előadást tartott: Karl Kaus (Ausztria): Új ásatások és leletek Burgenlandban. Lelőhelyek és múzeumok.

május 16.

Megjelent:

Az Alumíniumipari munkabizottság tudományos ankétjai című VEAB kiadvány.

Szerkesztette: Várhegyi Győző.

május 16—17.

A magyarországi egyetemek gazdasági főigazgatóinak tanácskozása a VEAB székházban.

május 17.

A Vadgazdálkodási és Faipari munkabizottság együttes ülése Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

Előadást tartott: Herpay Imre: Az erdészeti, faipari, vadászati politika időszerű kérdései címmel.

május 17.

A Gépészeti munkabizottság munkaülése a Veszprémi Egyetemen.

május 17.

Klubdélután Balácapusztán.

Látogatás egy közeli római villánál. Házigazda: Palágyi Sylvia, régész.

május 17—18.

A Filozófiai, a Szociológiai munkabizottságok és az esztergomi Vitéz János Tanítóképző Főiskola közös rendezésében nemzetközi tudományos ülés.

Közép- és Kelet-európai változások a XX. század második felében címmel Esztergomban a Tanítóképző Főiskolán.

május 18.

A Büntetőjogi munkabizottság munkaülése a VEAB székházban.

május 19.

Az Orvostudományi szakbizottság A cytomegalovirus fertőzés időszerű klinikai kérdései témakörű szimpóziuma a VEAB székházban

május 23—24.

Az MTA Szervesgeokémiai munkabizottságának ülése a VEAB székházban.

május 24.

A Földtani munkabizottság és a Magyarhoni Földtani Társulat együttes beszámoló ülése a VEAB székházban

május 24.

A Gyógyszervegyészeti munkabizottság ülése Sopronban, a MTESZ székházban. Előadást tartott: István Lajos: Az AIDS megelőzése, gyógyszeres kezelése, mai lehetőségek, korlátok címmel.

május 25.

A Gyógyszerészeti munkabizottság és a Magyar Angiológiai Társaság tudományos ülése a VEAB székházban.

Vénás keringési zavarok kompressziós kezelése témában.

május 25.

A Tudományos Minősítő Bizottság ülése a VEAB székházban.

Kunhegyi József: Környezeti ártalmak következményei a személyiség alakulására című kandidátusi értekezésének védeése.

május 26.

A TIT vezetőségválasztó közgyűlése a VEAB székházban.

május 29.

Az Észak-dunántúli Regionális Gazdasági Kamara kibővített elnökségi ülése a VEAB székházban.

május 29.

Az Élettani és toxikológiai munkabizottság rendezésében

Enisz János: Növénykárokozók peszticid rezisztenciája és ennek hatása a növényvédelmi technológiára című kandidátusi értekezésének házi védeése.

május 29.

Megjelent: Noricum-Pannóniai halomsírok című VEAB kiadvány.

Szerkesztette: Palágyi Sylvia.

május 31.

A mező- és erdőgazdálkodási vállalat munkabizottság tudományos vita-ülése a VEAB székházban.

Előadást tartott: Sipos Aladár: Az új agrár koncepcióról.

június 1.

Az Orvostudományi szakbizottság és a hévízi Kórház együttes előadói ülése Hévízen. Raák: Tapasztalataink a lumbalis myeographiával.

Palotai—Eggenhofer—Balogh: SPA-s betegek cardiovascularis komplikációi és aërokapacitásának változása a hévízi kúra hatására.

Szekeres—Konrád—Horváth: Schmorl herniák szerepe a hátfájdalomban.
Balogh: A reumás kórképek aktivitásának mérése az ízületi folyadék porckárosító képességével és ennek befolyásolhatóságával.

június 1.

A Műszaki fizikai munkabizottság ülése a tihanyi Geofizikai Obszervatóriumban.

június 6.

A Kőolaj és gázipari és a Fluid ásványbányászati munkabizottságok együttes munkaülése Gellénházán. A nagylengyeli mező CO₂ gázsapkás művelésének üzemi tapasztalatai témában.

június 7.

Megjelent: A VEAB ÉRTESTŐ 1990. évi száma.
Összeállította: Bakács Tiborné.

június 7.

A Korrozíós munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.
Új alumíniumfelület-kezelő eljárás témakörben.

június 8.

A VEAB ülése a VEAB székházban.
Salánki János: Tájékoztató az Akadémiai közgyűlésről
Salánki János: Javaslat a VEAB szakbizottsági, munkabizottsági struktúrájának átszervezéséről
Heil Bálint: A VEAB választási rendszere
Salánki János: A módosított szervezeti szabályzat.

június 8.

A VEAB bizottságok elnök-titkári munkaülése a VEAB székházban.

június 8.

Szerkesztő Bizottsági ülés a VEAB székházban.

június 12.

A Településtörténeti munkabizottságnak Major Jenő emlékére megtartott felolvasó ülése a VEAB székházban.

június 13.

A Veszprém Megyei Kórház Tudományos Bizottsága és az EGIS Gyógyszergyár együttes ülése a VEAB székházban.

június 14.

A Szervezési és vezetéstudományi társaság ülése a VEAB székházban.

június 14.

A Történettudományi szakbizottság és a Kézművesipartörténeti munkabizottság együttes ülése Budapesten a Központi Múzeumi Igazgatóságnál.

június 14.

A PAB és a VEAB Növénytermesztési munkabizottságainak együttes munkailése Szentgyörgyvölgyön.

június 18.

Az Agrártudományi szakbizottság ülése Sopronhorpácson, a Répatermesztési Kutató Intézetben.

június 18—22.

A Matematikai munkabizottság rendezésében
Osztrák—magyar geometriai kollokvium Szombathelyen, a Tanárképző Főiskolán.

június 21.

A Korróziós munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

június 22.

Az Orvosi mérés- és számítástechnikai, valamint a Klinikai kémiai munkabizottságok nagyműszeres bemutatója a balatonfüredi Állami Kórházban.

június 25—29.

A Területfejlesztési és környezettudományi szakbizottság nemzetközi konferenciája az Internationale Vereinigung für Vegetationskunde Ostalpin-Dinarische Section keretén belül Keszthelyen.

június 26—28.

A Veszprémi Egyetem, a MTESZ és a VEAB közös szervezésében nemzetközi konferencia
Karbantartási tevékenység szervezése a 90-es években, európai szemmel címmel a Veszprémi Egyetemen.

június 28.

A Neveléstudományi munkabizottság rendezésében
Kovács József: A 1—14 éves korú gyermekek önismeretének fejlődése pedagógiai nézőpontból című kandidátusi értekezésének munkahelyi vitája Szombathelyen, a Tanárképző főiskolán.

június 28.

Orvostudományi szakbizottság rendezésében tudományos ülés Cholnoky Ferenc emlékére a VEAB székházban.

június 28.

A Genetikai munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban

június 29.

A Biotechnológiai munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

június 29.

Az Átviteli jelenségek elméleti alapjai munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

július 9.

Rudolf Streicher osztrák közlekedési és ipari miniszter és Bod Péter Ákos ipar- és kereskedelmi miniszter tanácskozása a VEAB székházban.

július 12.

A Tudományos Minősítő Bizottság ülése a VEAB székházban.

Novinszky László, Tóth György: Koszmosz tényezők hatása a fénycsapdás rovargyűjtés módszereire című kandidátusi értekezésének véde.

július 23—28.

Nemzetközi konferencia. A termodinamika története címmel a VEAB székházban.

július 28.

Zenélő Udvar a VEAB székházban. A veszprémi Vonósegüttes és Ruha István hegedűművész koncertje.

július 31—augusztus 1.

A plazmatechnológiai munkabizottság nemzetközi részvételű konferenciája. A plazma gyakorlati alkalmazási és kísérleti-kutatási eredményeinek ismertetése témában a VEAB székházban.

augusztus 1.

A Laczkó Dezső Múzeum és a Néprajzi munkabizottság kiállítással egybekötött szimpóziuma.

augusztus 3.

Zenélő Udvar a VEAB székházban. A Salzburgi Vonósnégyes és Tornai Ferenc klarinétművész koncertje.

augusztus 6—11.

A VEAB Településtudományi és területfejlesztési szakbizottsága, a TIT és az Urbanisztikai Társaság közös rendezésében.

Savaria urbanisztikai nyári egyetem

Falvak jövője: érték a hagyományörzés címmel Szombathelyen és Velemenben.

augusztus 16.

Az Energetikai munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

augusztus 24.

A Szilárdásványbányászati munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

augusztus 25—27.

Az Ipari biotechnológiai munkabizottság és a Magyar Biokémiai Társaság közös rendezésében

Műveletek rögzített biokatalizátorokkal című FEBS találkozó utószimpóziuma a VEAB székházban.

augusztus 28.

A Környezetjogi és környezetgazdasági munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

augusztus 30.

A Büntetőjogi munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

augusztus 31.

A gazdasági és polgári jogi munkabizottság munkaülése a VEAB székházban.

szeptember 3.

Zenélő Udvar a VEAB székházban. A Veszprémi Kamaraegyüttes hangversenye.

szeptember 4.

A Vállalatkibenetikai munkabizottság tudományos és tisztújító ülése a VEAB székházban. Előadást tartott: Somogyi Ferenc: Emberi tőke címmel.

szeptember 5.

Az Archaeometriai és Iparrégészeti munkabizottságok együttes tisztújító ülése Budapesten a Központi Múzeumi Igazgatóságnál.

szeptember 5.

A Néprajzi munkabizottság tisztújító ülése Budapesten, a Néprajzi Múzeumban.

szeptember 6.

A Rendszerszerkezeti munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

szeptember 7.

A geodéziai és bányamérési munkabizottság tudományos és tisztújító ülése Tatabányán. Előadások:

Ládai Tamás: Kőzetrengek vizsgálata a Tatabányai Szénbányák Vállalatnál.

Kalmár János: Közlekedési információs rendszerek.

szeptember 7.

Az Erdőgazdálkodási munkabizottság tudományos és tisztújító ülése. Az erdészeti növénynevelés eredményei és céljai a VEAB régióban címmel a Zalai EFAG budafai Arborétumában.

szeptember 7.

Az Élettani és toxikológiai munkabizottság tisztújító ülése a Toxikológiai Kutatóállomáson, Veszprémben.

szeptember 7.

A Neveléstudományi munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

szeptember 7.

Az Entomológiai és mikrobiológiai munkabizottság tisztújító ülése Keszthelyen a Pannon Agrártudományi Egyetemen.

szeptember 7.

A Gépészeti munkabizottság ülése a Veszprémi Egyetem Géptan Tanszékén. Vendég dr.Ing.-H. O. Picht 9 (Merseburg).

szeptember 11.

A Vadgazdálkodási munkabizottság tisztújító ülése Sopronban az erdészeti és Faipari Egyetemen.

szeptember 11.

A Biotechnológiai munkabizottság látogatása a mosonmagyaróvári Biotechnológiai Állomáson, és tisztújító ülése a PATE Mezőgazdaságtudományi Karán.

szeptember 11.

A Munkaegészségügyi és toxikológiai munkabizottság tisztújító és tudományos ülése a VEAB székházban.

Előadások: Mészáros István: Az alumínium toxikológiai vonatkozásai. A dialízis encefalográfia.

Vernerné Rácz Ilona: Tájékoztatás Veszprém megye üzemeiben leggyakrabban előforduló munkaköri ártalmakról, és a dolgozók egészségügyi állapotáról.

szeptember 11.

A növénytermesztési munkabizottság tisztújító és tudományos ülése a Gabonatermesztési Kutató Intézet Táplánszentkeresztesi Állomásán. A Gabonatermesztési Kutató Intézet kukoricaneveléssel és termelés-technológiai fejlesztéssel kapcsolatos munkájáról.

szeptember 12.

Az Államjogi és államigazgatási munkabizottság tisztújító ülése Székesfehérváron a Megyei Tanácsnál.

szeptember 12.

A Kertészeti munkabizottság tisztújító és tudományos ülése a Badacsonyi Állami Gazdaságban. Előadást tartott: Bajtay Ilona: Konzerválásra alkalmas bébi csemegekukorica nemesítési eredményei címmel.

szeptember 12.

Az Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság tisztújító ülése a Veszprémi Egyetemen.

szeptember 13.

A Kézművesipartörténeti munkabizottság tisztújító ülése Budapesten, a Központi Múzeumi Igazgatóságnál.

szeptember 14.

A Településtörténeti munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

szeptember 14.

A Műszaki fizikai munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

szeptember 14.

A Rendszertani és ökológiai munkabizottság tisztújító ülése Tihanyban, az MTA Balatoni Limnológiai Kutató Intézetében.

szeptember 14.

A Mezőgazdasági üzemszervezési munkabizottság tudományos és tisztújító ülése a Pannon Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Karán. Előadást tartott: Tóth Tibor: Tervezési szemlélet fejlesztése a mezőgazdasági üzemekben címmel.

szeptember 14.

A Magyarságkutatási munkabizottság tisztújító ülése Szombathelyen, a Savaria Múzeumban.

szeptember 14.

A Faipari munkabizottság tisztújító ülése Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

szeptember 15.

VII. Országos erdőrendezési napok a VEAB székházban.

Erdőrendezés témakörében előadást tartottak: P. F. Bitterlich, D. Hesse, Király László, Nagy Miklós, Péti Miklós, Majer Antal.

szeptember 17.

Az állattenyésztési munkabizottság munka és tisztújító ülése a Pannon Agrártudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Karán.

Előadást tartott: Szajkó László: Oktatófarmok létrehozása a felsőoktatás gyakorlati oktatásának korszerűsítése tárgyában címmel.

szeptember 18.

A Kőolaj- és gázipari, valamint a Fluidászványbányászati munkabizottságok munka és tisztújító ülése a VEAB székházban.

Előadást tartott: Szabó György: Az olajipar K+F stratégiája.

szeptember 18.

A Földtani munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

szeptember 18.

Az Ipari biotechnológiai munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

Előadást tartottak: G. Zacchi (Svédország): Simulation of Bioreactors with Immobilized Enzymes and/or Cells and chromatography Columns.

E. G. Konkios (Görögország): The Reaction Engineering Aspects of Biomass Refining.

szeptember 19.

A Szociológiai munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

szeptember 19.

A Mező- és erdőgazdasági vállalati munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

szeptember 21.

A Hulladékhasznosítási munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

szeptember 22.

A Magyar Anesztesiológiai és Intenzív Terápiás Társaság Észak-Dunántúli szekciójának tudományos ülése a VEAB székházban.

Előadást tartott: István Lajos: A radio-kemoterápiában részesülő betegek intenzív terápiás problémái és ellátásuk címmel.

szeptember 24.

Az Agrokémiai munkabizottság tudományos és tisztújító ülése a VEAB székházban.

Előadást tartottak:

Bésán Jánosné: Gondolatok a műtrágyázás jelenlegi helyzetéről

Vass András: Szulfonil-karbamid típusú vegyületek, mint a jövő mezőgazdaságának meghatározó herbicidjei.

szeptember 24.

Az Erdészeti szakbizottság tisztújító ülése Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

szeptember 25.

Az Alkaloida Vegyészeti Gyár és a svájci Siegfried Pharma tudományos ülése a VEAB székházban.

Előadást tartottak:

Bálint Géza: Az azapropazonnal szerzett magyarországi tapasztalatok.

S. Y. Rashad: Does the drug treatment of osteoarthritis accelerate the course of the disease?

F. S. Walker: A different treatment of arthritis?

Berő Tamás: Gastrointestinalis mellékhatások azapropazon kezelés alatt.

szeptember 27.

A Közlekedéstudományi munkabizottság tudományos és tisztújító ülése a VEAB székházban.

Előadást tartott:

Kovács Ferenc: A gazdasági rendszer változásával kapcsolatos néhány időszerű kérdés.

szeptember 27.

A Történettudományi szakbizottság tisztújító ülése Budapesten a Központi Múzeumi Igazgatóságon.

szeptember 28.

A Magyar Dermatológiai Társulat, a Veszprém megyei Cholnoki Ferenc Kórház és a Gyógyszerészeti munkabizottság tudományos ülése: A Retinoid kezelés időszerű kérdései témakörben a VEAB székházban.

szeptember 28—29.

A Magyar Patológusok Társasága és a Cytológiai munkabizottság rendezésében tudományos ülés.

Az urogenitális rendszer praeblastomatosiai és daganatai, Cervixpatológia és cytológia témakörben Győrben.

szeptember 29.

A Cytológiai munkabizottság tisztújító ülése Győrben a RABA MVG Kereskedelmi Központjában.

október 2.

A Műszaki szakbizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

október 3.

A Matematikai és rendszerelméleti szakbizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

október 3—5.

A VEAB és az MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézet közös rendezésében XXXII. Hidrobiológus Napok. Trofikus szintek címmel Tihanyban.

október 4.

A Kémiai környezetvédelmi munkabizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

október 5.

A Nyelv és neveléstudományi szakbizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

október 9.

A Bányászati-földtudományi és energetikai szakbizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

október 9.

A Biológiai szakbizottság tisztújító ülése Martonvásáron az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetében.

október 9.

Az Orvostudományi szakbizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

október 10.

A Sport- és mozgásbiológiai munkabizottság és az ELTE Embertani Tanszéke közös rendezésében tudományos ülés. A Veszprém megyei ifjúság biológiai fejlettsége és fizikai erőnléte témakörben a VEAB székházban.

október 10.

Az Agrártudományi szakbizottság tisztújító ülése Mosonmagyaróváron az Egyetemen.

október 11.

A VEAB és a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság közös rendezésében. A G-10 jelű Balaton kutatások program témavitéje a VEAB székházban.

október 15.

A Szilikástechnológiai munkabizottság az SZTE és az MTA Műszaki Szakbizottsága által rendezett Grofcsik János emlékülés.

október 16.

A Területfejlesztési és környezettudományi szakbizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

október 17—18.

Az MTA Szervesgeokémiai munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

október 19.

A Kémiai szakbizottság tisztújító ülése a VEAB székházban.

október 24—25.

Bozsoki Szeminárium 1990. A Rendszerkezeti munkabizottság tudományos ülése: A strukturális modellekben való gondolkodás kölcsönhatása egyes újabb paradigmákkal és eszközökkel. A műveleti egységek szimulációjának újabb eredményei témakörökről.

október 25.

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság alakuló ülése a VEAB székházban.

október 25.

Klubest.

A kémiától a Parlamentig — és vissza? Előadó: Papp Sándor egyetemi tanár, országgyűlési képviselő a VEAB székházban.

október 26.

Az Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság ülése a Veszprémi Egyetemen. A külföldi tanulmányutak szakmai tapasztalatairól címmel.

október 26.

A Műszaki fizikai munkabizottság tudományos ülése Székesfehérváron a VIDEOTON Oktatási Központban.

Előadást tartottak: Hudoba György: Optikai adattároló rendszerek.

Teleki Károly: CD-lemezgyártás

Hudoba György: CD-lejátszás.

november

Megjelent: a Településtörténeti munkabizottság közreműködésével összeállított: Magyarország történeti helységnévtára (1773—1808) sorozat Sopron megye a KSH kiadásában. Szerkesztette: Borsodi Csaba.

november 6.

Az Ipari biotechnológiai és a Kémiai környezetvédelmi munkabizottságok együttes ülése a VEAB székházban.

Előadást tartottak: Ruggenthaler (Ausztria): Energy Utilization in Environmental Protection and Making Use of the Energy Resources in Environmental Process.

Papp Miklós: (Németország): Környezetvédelmi eljárások felhasznált segédanyagainak hasznosítása a cementiparban és az újabb technológiáknál.

november 8.

A Pannon Agrátudományi Egyetem Mosonmagyaróvári Mezőgazdaságtudományi Kara és az Állattenyésztési munkabizottság közös rendezésében:

XXIV. Óvári tudományos napok. Az állattenyésztés fejlesztése kisgazdasági és nagyüzemi viszonyok között témakörben.

november 8.

Az Entomológiai és mikrobiológiai munkabizottság és a MAE Növényvédelmi szakosztálya közös rendezésében. Alma és körte növényvédelmi problémái című tudományos ülés Zalaegerszegen a Növény és talajvédelmi Állomáson.

november 8—9.

A VEAB és a PAB közös rendezésében IX. Dunántúl településtörténetével foglalkozó konferencia Város—mezőváros—városiasodás címmel a VEAB székházban.

november 10.

A Számítástudományi munkabizottság Székesfehérváron tartott vezetőségi ülést.

november 12—14.

A Kézművesipartörténeti munkabizottság VII. Kézművesipartörténeti szimpóziuma. Vállalkozó kézművesek, kisiparosok a századfordulón címmel a VEAB székházban.

november 16.

A Zenetörténeti munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban. Előadást tartott: Gál György: A vonóshangszer-javítás szerszámai.

november 15—16.

Az Európai Fotokémiai Társaság és a Kémiai szakbizottság közös szimpóziuma a VEAB székházban. Előadást tartottak:

Horváth Attila: Áttekintés a VE Általános és szervetlen kémia tanszékének fotokémiai kutatásairól.

Horváth Ottó: Réz (I) — komplexek fotoindukált redoxi reakciói vizes oldatokban.

Welther Károlyné: Növényvédőszeres fotodegradációja.

Szőke József: Vegyes ligandumú vas-(II)-cianokomplexek fotoindukált redoxi reakciói.

Horváth Attila: Vegyes ligandumú réz-(I)-cianokomplexek és fotokémiájuk.

november 19—21.

A SUMMATECH magyar-osztrák kereskedelmi és szolgáltató kft. kiállítása a VEAB székházban.

november 19.

A Gazdasági és polgári jogi munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

Előadást tartottak:

Haffner Ildikó: A földtörvény tervezete.

Meiger M. Tibor: Korreferátum a földtörvény tervezetéhez.

Szép László: A választójog gyakorlati tapasztalatai.

november 21.

A Műszaki szakbizottság ülése az Ajkai Tímföldgyár és Alumíniumkohónál.

Előadást tartottak:

Baksa György: Az Ajkai Tímföldgyár és Alumíniumkohó rövid története és tevékenységének ismertetése.

Sitkei Ferenc—Valló Ferenc: A tímföldgyártás és a tímföld alapanyag bázison kifejlesztett új termékgyártási eljárások fejlődése napjainkig és annak távlatai

Salakta István: A vállalat alumínium gyártása, és a késztermék előállítás fejlődése címmel.

november 22.

A Korróziós munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

Előadást tartottak:

Kristóf Tamás: Elektrokémiai egyensúlyi diagramok számítógépes szerkesztése több kémiai elemet tartalmazó rendszerekben.

Dorgai Csaba: A krómozási elektrodreakció-mechanizmus vizsgálatának újabb eredményei címmel.

november 22.

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság ülése a VEAB székházban.
Orosz Sándor: A VEAB 1990. évi pályázatainak elbírálása.
Salánki János: Szervezeti kérdések.

november 26.

A Műszaki fizikai munkabizottság tudományos ülése Székesfehérváron:
Lézeroptika és lézetes technika tárgykörben.

november 26.

A Vadgazdálkodási munkabizottság munkaiülése Soponyán, és a Mezőföldi Állami Erdő és Vadgazdaság szakmai bemutatója.

november 27.

A Szilikáttechnológiai munkabizottság tudományos ülése a Veszprémi Egyetemen. Vendég előadó: Wolfgang Pannhorst.

november 29.

A Hulladékhasznosítási munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.
Előadást tartottak:
Bakonyi Árpád: Az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium feladatai a hazai ipari hulladékok hasznosítása terén.
Kupi Kálmán: Kevert műanyag hulladékok feldolgozása.
Balogh András, Schmidt Ferenc, Dobos Gábor: Festékiszap hulladékok feldolgozása és hasznosítása.

november 29.

A Településtörténeti munkabizottság által rendezett felolvasó ülés a VEAB székházban:
Ritoókné Szalay Ágnes: Humanista nagyprépostok a Mátyás-kori Veszprémekben.

november 30.

Az Átviteli jelenségek elméleti alapjai munkabizottság kihelyezett ülése a gödöllői Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóközpontban.
Látogatás a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen.

november

A Néprajzi munkabizottság tisztújító és tudományos ülése Győrben.

december

Megjelent a VEAB kezdeményezésére: Műszaki értelmező szótár 69. Környezetvédelem.
Szerkesztette: Kerényi Ervin.
Akadémiai Kiadó, 1990.

december 5.

A Mező- és erdőgazdasági vállalati, Politikatudományi, és Szociológiai munkabizottságok valamint a TIT Veszprém megyei egyesülete által rendezett tudományos ülés.

Békés rendszerváltás, alkotmányos forradalom címmel a VEAB székházban.

december 7.

A Geofizikai munkabizottság tudományos ülése a VEAB székházban.

Előadást tartott: Wesztergom Viktor: Nagy földmágneses tevékenységgel kapcsolatos kockázat ipari létesítményeknél. címmel

december 7.

A Könyvtártudományi munkabizottság ülése a székházban.

december 8—9.

A VEAB Magyarságkutató, és Néprajzi munkabizottsága, a Laczkó Dezső Múzeum és a sepsiszentgyörgyi Székely Múzeum

Vallási Néprajzi Konferenciája Sepsiszentgyörgyön.

december 12.

Az Erdőgazdálkodási munkabizottság vitaülése Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

A VEAB Erdészeti szakbizottságának elvi állásfoglalása néhány vitatott kérdésben témaköréről.

december 13.

Az Iparrégészeti és Archeometriai munkabizottságok együttes munkaülése a VEAB székházban.

december 13.

Klubest.

Közeledésünk az európai tudományos szervezetekhez.

Előadó: Csurgai Árpád akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárhelyettese.

december 15.

A Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Bizottságának évzáró teljes ülése a veszprémi Helyőrségi Klub színháztermében.

Kosáry Domokos: A VEAB köszöntése

Salánki János: Új akadémiai ciklus régióinkban.

Sáringer Gyula: A kísérletes rovarökológia jelentősége a növényvédelmi entomológiában.

Orosz Sándor: Az 1990. évi pályázat eredményei

III.

BESZÁMOLÓ A SZAK- ÉS MUNKABIZOTTSÁGOK 1990. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Varga János

Titkár: Nagy György

Az Agrártudományi szakbizottság alapvető célja, hogy tevékenységével — a VEAB régió területén — hatékonyan hozzájáruljon a mezőgazdaság tudományágai és a mezőgazdasági termelés ágazatai fejlesztéséhez. Ezért a szakbizottság 1990-ben is feladatának tekintette egyrészt a régióban folyó kutató, illetve fejlesztő munkát tagjain keresztül figyelemmel kísérni, másrészt a szakbizottság és a munkabizottságok ülésein, rendezvényein fórumot biztosítani az összegezhető újabb tudományos eredmények publikálására.

A fenti célkitűzésnek megfelelően a szakbizottságnak és munkabizottságainak a beszámolási időszakban két alkalommal — június 18-án Sopronhorpácson és október 10-én Mosonmagyaróvárott — ülésezett.

A sopronhorpácsi tanácskozáson — a Répatermesztési Kutató Intézetben — a testület megemlékezett elhunyt tagjáról, OZWALD LÁSZLÓ vezérigazgatóról, valamint köszöntötte DR. SCHMIDT JÁNOS és DR. SZAJKÓ LÁSZLÓ szakbizottsági tagokat a mezőgazdasági tudomány doktora cím elnyerése alkalmából. Ezt követően először DR. VARGA JÁNOS, a szakbizottság elnöke adott tájékoztatást részben az Akadémia tavaszi közgyűlésének munkájáról, részben a VEAB keretében — az új, 3 éves akadémiai ciklusra — történő választások rendjéről, majd DR. POZSGAI JENŐ igazgató tájékoztatót a Répatermesztési Kutató Intézet tevékenységéről.

DR. POZSGAI JENŐ bevezetőjében megemlékezett az intézetalapító Sedlmayr Kurt születésének 90-ik, halálának 25-ik, s az Intézet fennállásának 60-ik évfordulójáról, miéltis e háromszoros jubileumi év alkalmából "Beta-napok" címmel, októberben tudományos ülészekon fognak az Intézet munkájáról beszámolni.

A tájékoztatót három korreferátum követte, amiben DR. MAGASSY LAJOS a cukorrépa-nemesítés, DR. POSCH KÁROLY a cukorrépa agrotechnikája és DR. KISS ERNŐ — szántóföldi kísérletek szemléjével kiegészítve — a cukorrépa növényvédelme címmel adotta rövid összefoglalót az Intézet legújabb tudományos eredményeiből.

A szakbizottság másik ülésén DR. VARGA JÁNOS elnök köszöntötte az újonnan megválasztott munkabizottsági elnököket és — az Agrártudományi szakbizottságba delegált — küldötteket, majd DR. NAGY GYÖRGY titkár jelentése alapján értékelte a testület a szakbizottság és abban az elnök öt éves tevékenységét.

Az értékelés alapján a szakbizottság ismét elnökéül választotta DR. VARGA JÁNOS professzort, a mezőgazdasági tudomány kandidátusát.

Állattenyésztési munkabizottság

Elnök: Szajkó László

Titkár: Iváncsics János

ez évi tanácskozását Mosonmagyaróvárott tartotta.

Tavaszi ülését májusban, ahol egyrészt a régióban üzemelő állattartó telepek műszaki állapotára vonatkozó felmérés megállapítását értékelték a fejlesztés lehetőségeinek szempontjából, másrészt az állattenyésztés területén a régióban dolgozó fiatal szakemberek tudományos fejlődésének helyzetét elemezték.

Az őszi ülésen, szeptember 17-én a munkabizottság egyrészt a felsőoktatás gyakorlati képzésének korszerűsítéséről tárgyalt és az oktató-farmok létrehozásának lehetőségeit vizsgálta, másrészt — értékelve eddigi eredményes munkáját — megválasztotta elnökének DR. SZAJKÓ LÁSZLÓ professzort, a mezőgazdasági tudomány doktorát.

Kertészeti munkabizottság

Elnök: Kalzer Géza

Titkár: Zsoldos István

A munkabizottság tavaszi ülését Balatonfüreden, május 3-án tartotta, ahol tájékozódott SÁRAY LAJOS előadása alapján a Badacsonyi Állami Gazdaságban folyó biológiai kutatások helyzetéről és eredményeiről, illetve DR. KAISER GÉZA előadásából a balatonfüredi "Széchenyi Ferenc" Kertészeti Szakközépiskola múltjáról és tevékenységéről.

Második ülésüket Badacsonyórsön, szeptember 12-én tartották, ahol egyrészt DR. BAJTAI ILONA a Pannon Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári Kertészeti Tanszékének egyetemi docense — mint a bizottság új tagja — számolt be a konzerválásra alkalmas BABY csemegekukorica nemesítése terén elért eredményeiről, másrészt — értékelve a munkabizottság és abban az elnök tevékenységét — megválasztotta elnökéül DR. KAISER GÉZA igazgatót, a mezőgazdasági tu-

domány kandidátusát. A munkabizottság évről-évre Keszthelyen november 29-én tanácskozott, ahol kidolgozták a bizottság 1991. évi munkatervét, illetve KÓTUN KÁROLYNÉ dr. tanszékvezető egyetemi tanár előadása alapján tájékoztak a Pannon Agrártudományi Egyetem keszthelyi Kertészeti Tanszéke munkájáról.

Mezőgazdasági Üzemszervezési munkabizottság

Elnök: Mrekva Dezső

Titkár: Tank Antal

Évi ülését Mosonmagyaróváron szeptember 14-én tartotta, ahol 3 napirendi pont szerepelt. Elsőként DR. TÓTH TIBOR előadása alapján a mezőgazdasági üzemekben szükséges tervezési szemlélet fejlesztési lehetőségeit, majd DR. ENESE LÁSZLÓ előadása alapján a gazdasámtartási szolgálat szervezésének lehetőségeit tárgyalta a testület, majd értékelve eddigi munkáját — megválasztotta elnökéül DR. MREKVA DEZSŐ tanszékvezetőt, a közgazdasági tudomány kandidátusát.

Növénytermesztési munkabizottság

Elnök: Ragasits István

Titkár: Hoffmann Sándor

A munkabizottság tavaszi ülését Keszthelyen májusban tartotta a Pécsi Akadémiai Bizottság Növénytermesztési Munkabizottságával közösen, ahol a Keszthelyen folyó növénytermesztési és tápanyaggazdálkodási kutatások eredményeit tekintették át.

Második, nyári ülésük Szentgyörgyvölgyen június 14-én volt — szintén a Pécsi Akadémiai Bizottság Növénytermesztési munkabizottságával együtt — amikor részben a két munkabizottság programját egyeztették, részben a szentgyörgyvölgyi telep ökológiai viszonyaival, illetve az ottani műtrágyázási és meszezési kísérletek eredményeivel ismerkedtek meg a résztvevők.

A bizottság őszi ülése Táplánszentkereszten szeptember 11-én került megrendezésre, aminek keretében egyrészt a Gabonatermesztési Kutató Intézet ottani munkájával ismerkedett meg a testület, másrészt — értékelve a bizottság és abban elnöke tevékenységét — elnökéül választotta DR. RAGASITS ISTVÁN tanszékvezetőt, a mezőgazdasági tudomány kandidátusát.

BÁNYÁSZATI, FÖLDTUDOMÁNYI ÉS ENERGETIKAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Nemezc Ernő

Titkár: Szüts Huba

Energetikai munkabizottság

Elnök: Gécz Jenő

Titkár: Németh Frigyes

A munkabizottság vezetése törekedett, hogy a régió energetikával foglalkozó szakemberei közül ne csak a bányászat és villamosenergiaipar képviseltesse magát. Jelentős lépés volt, hogy a munkabizottság tagsága geotermikus energiafelhasználással foglalkozó szakemberekkel egészült ki.

A munkabizottság tagjai részt vettek az Ajkai Hőerőműben 1990. október 3-án rendezett szemináriumon. A szemináriumot BATTELLE (Ohio), Villamosenergiák Kutató Intézet és Ajkai Hőerőmű rendezte környezetkímélő tüzelési technikával foglalkozó szakemberek részvételével. A megbeszélés célja volt az Ajkai Hőerőműben alkalmazott szénpor-fluid vegyestüzelés ismertetése, az üzemeltetési tapasztalatok megbeszélése.

Földtani munkabizottság

Elnök: Szantner Ferenc

Titkár: Makrai László

A munkabizottság — eredeti célkitűzésével összhangban — továbbra is biztosította a munkakapcsolatot a régióban dolgozó földtani, bányaföldtani és geofizikai tevékenységgel foglalkozó intézmények, vállalatok, kutatóhelyek és a METESZ társintézményei között.

A munkabizottsági tagok szakmai tevékenységükkel, szakvéleményekkel, tudományos elemzésekkel támogatták a szakhatóságok és a társadalmi szervek munkáját is. Több alkalommal készítettünk elemzést, javaslatot a Központi Földtani Hivatalnak kutatásfinanszírozással, a bányatörvénnyel és a szénbányászat jövőjével kapcsolatos témában.

Január 17-én a Földtani munkabizottság, a Földtani Társulat területi szervezetének vezetőségével közös ülést tartott, amelyen az 1990. évi program került megbeszélésre. Április 25-én tartottuk nagy sikerű beszámoló ülésünket az 1989. évi földtani kutatási munkákról, azok tudományos eredményeiről, és az 1990. évi

kutatási tervekről. A téma iránti érdeklődés a korábbi évekhez hasonlóan nagy volt. Az ülés a Magyarhoni Földtani Társulat és a VEAB Földtani munkabizottságának közös rendezvénye volt.

A beszámoló ülésen 9 előadás hangzott el.

JÁKI REZSŐ a Tatabányai Szénbányák Mány-K, Zsámbék és Vértessomlyó térségében folytatott köszénkutatásainak eredményeit ismertette. A köszénkutatás a Zsámbék-É területen a vártnál kedvezőbb eredményt hozott. Röviden kitért a bányászati tevékenységre és a bányák vízemelésére, mely a környezetvédelmi előírásoknak megfelelően az 1986. évi 229 em^3 -ról 1989-re 180 em^3 -re csökkent.

A Magyar Állami Földtani Intézet részéről KNAUER JÓZSEF ismertette az intézet tevékenységét. Tájékoztatást adott a kisalföldi és a balatonfelvidéki térképezésről, ÉK Dunántúl földtani térképsorozatának és az 50.000 fedetlen földtani térképsorozatnak a készítéséről, az alapszervény program keretében feldolgozott földtani alapszervényekről, a plató program keretében végzett munkáról, valamint a Magyar Állami Földtani Intézet által végzett köszénkutatásokról és a bauxit előkutatásról, azok földtani és nyersanyag szempontú eredményeiről. JOCHÁNÉ EDELÉNYI EMÓKE a Magyar Földtani Intézet vízföldtani tevékenységéről, a litosztrotigráfiai egységek vízföldtani értékeléséről, a Bős-Nagymarossal kapcsolatban végzett vízföldtani értékelésről adott rövid ismertetést. A Magyar Állami Földtani Intézet Területi Földtani Szolgálatának részéről a "Magyarország megyéinek komplex területi földtana" program keretében végzett munkát, a készülő térképázatokat KNEIFEL GYÖRGY ismertette.

Az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet részéről CSATHÓ BEA a Csesznek-Gézháza, Szár és Somlyóvár térségében végzett légi geofizikai mérésekről, azok eredményeiről tartott előadást, REZESI GÉZA a köszénkutatáshoz és a bauxit előkutatáshoz kapcsolódó felszíni geofizikai méréseket ismertette.

TÓTH KÁLMÁN a Bauxitkutató Vállalat 1989-ben végzett komplex (kutató-előkészítő, kutatási, geofizikai, vízföldtani, anyagvizsgáló és értékelő) tevékenységet mutatta be, kiemelve annak a bányászati igényekhez való rugalmas alkalmazkodását, az újonnan felkutatott bauxitlepeket, a kutatás földtani, vízföldtani eredményeit.

A Veszprémi Szénbányáktól KOZMA KÁROLY az ajkai bányászat újabb földtani eredményeit, a további bányászat (külfejtés nyitása) terveit ismertette. SZILÁGYI TIBOR a Kutató-fúró üzem helyzetéről (a kutatás volumene 25%-kal, a létszám 95%-kal csökkent) és a talponmaradás érdekében végzett sok irányú tevékenységről adott tájékoztatást.

A beszámoló ülés eredményes volt, a jelenlévők megismerkedtek a régióban tevékenykedő bánya- és kutató vállalatok, intézmények munkájával, a legújabb földtani eredményekkel és a cégek 1990-ben tervezett tevékenységével, megvitaták a közös érdeklődés tárgyát képező szakmai kérdéseket. Szeptember 18-án munkabizottsági ülést tartottunk, amelyen áttekintettük az 1991. év feladatait, a

problémákat. Ezután került sor a tisztújító munkabizottsági ülésre, amely a korábbi elnököt erősítette meg tisztségében.

Az év hátralévő részében a munkabizottság újraszervezése megtörtént. A régióban felgyorsult események következtében a munkabizottsági személyi összetételében is változás történt.

1990-ben a tudományos minősítések terén sikerült előrelépni: HAAS JÁNOS munkabizottsági tagunk akadémiai doktori, HEGEDŰS ISTVÁNNÉ pedig egyetemi doktori minősítést szerzett.

Szilárd ásványbányászati munkabizottság

Elnök: Fazekas János

Titkár: Járfás László

NAGY LAJOS a munkabizottság korábbi elnöke nyugállományba vonulása miatt 1990. január 1-től lemondott elnöki tisztjéről. Helyére FAZEKAS JÁNOST választotta meg a munkabizottság tagsága.

Rendezvények:

1990. június

Az Oroszlányi Szénbányák Vállalatnál az OMBKE Ergonómiai munkabizottságával megtartott konferencia, "Ergonómia és műszaki egészségvédelem a bányászatban" címmel.

A bányamunka humanizálás, valamint a komplex terhelés modellje és vizsgálatának lehetőségei témában előadást tartott többek között:

DR. FAZEKAS JÁNOS, Bauxit Bánya Vállalat

A bauxitbányászat üzemegészségügyi problémái:

DR. PÁTKAY LÁSZLÓ bányászati főorvos

1990. október 11.

Konzultáció Tapolcán és Ajkán a Bányatörvény módosítással kapcsolatosan, a hazai és az osztrák bányahatóság szakembereinek részvételével.

Geodéziai és Bányamérési munkabizottság

Elnök: Fónay Valér

Titkár: Halmai Endre

A munkabizottság 1990. évi tervei között két bizottsági ülés szerepelt.

1. Budapesten február 22-én az OMBKE bányamérő szakcsoportjával közösen

tartottak ülést, amely első részében előadások hangzottak el:

1.1 A szatellita geodézia szerepe (DR. ALPÁR GYULA)

1.2 A geodézia szerepe a geofizikai kutatásokba
(HERGOVITS GYULA — TÓTHNÉ M. ZSUZSA, OKGT Geofizikai Kutató
Vállalat)

1.3 Ipari mérőrendszerek (DR. ÁGFALVI MIHÁLY, EFE Földmérési és Föld-
rendezői Főiskolai Kara)

1.4 CCD rendszerek a mérés technikában és a fotogrammetriában (DR. MEN-
TES GYULA, MTA GGKI)

1.5 Nagypontosságú geodéziai irányító- és mérőrendszerek a bányászatban és
az iparban (DR. GRACZKA GYULA, BME Geodéziai Intézet).

Az ülés második részében a következő ülés előkészítése és folyó ügyek meg-
tárgyalása szerepelt a napirenden.

2. Második munkaülését a bizottság Tatabányán szept. 7-én tartotta, melyen
két előadás hangzott el a következő témakörökben:

2.1 Közvetrengések vizsgálata a Tatabányai Szénbányák Vállalatnál (DR. LÁ-
DAI TAMÁS)

2.2 Közlekedési információs rendszerek (KALMÁR JÁNOS, MTA GGKI)

Az ülés második részében a munkabizottság új tisztségviselőinek ill. a szakbi-
zottság delegáltjainak megválasztására került sor.

BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Sutka József

Titkár: Velsz Ottó

A szakbizottság évente általában 2 ülést tervezett, kora tavasszal és késő
ősszel. Tavasszal a terveket, ősszel a munkabizottságok évi munkáját, illetve be-
számolóját vitatták meg.

A szakbizottság feladatának tekintette a tudományos minősítésekkel kapcsola-
latban jelentkező aktuális problémák lehetőség szerinti megoldását. Részt vettek
a minősített kutatók feltérképezésében.

Kétségtelen, hogy a munkabizottságok tudományos programjai voltak az érde-
esebbek és értékesebbek a szakbizottság programjához viszonyítva. Az volt a
munkabizottságok legfontosabb és legnagyobb eredménye, hogy sikerült hidat épí-
teni az alapkutatástól a gyakorlati alkalmazásig. E téren külön is kiemelném az
Entomológiai és Mikrobiológiai munkabizottságot, mint az egyik legakívabban te-
vékenykedő munkabizottságot. A munkabizottságok közös rendezvényei nagyban
hozzájárultak az interdiszciplináris kutatások fejlesztéséhez is.

Entomológiai és mikrobiológiai munkabizottság

Elnök: Sáringer Gyula

Titkár: Kuroll Géza

Az MTA rendelkezéseinek megfelelően megtörtént a VEAB munkabizottságok és szakbizottságok tisztújítása. Folyó év szeptember 7-én a VEAB Biológiai szakbizottság Entomológiai és mikrobiológiai munkabizottság elnökének Dr. Fischl Gézát választották meg. A november 8-án Zalaegerszegen (NTSz) megtartott munkabizottsági ülés tagjai úgy döntöttek, hogy a munkabizottság új neve: Entomológiai és fitopatológiai munkabizottság lesz.

Az őszi ülés témája a Meghívó szerinti "Az alma és körte növényvédelmi problémái" volt. A rendezvényen 57 fő vett részt. A meghívóban jelzett programnak megfelelően összesen 7 előadás, illetve ismertető hangzott el felölve a megyei és országos helyzetet, az előrejelzés, fungicid rezisztencia stb. témaköröket. A rendezvény szponzora a MAKHTESIM-AGAN cég volt.

Az entomológiai és fitopatológiai munkabizottság
1990. november 8-án Zalaegerszegen tartott előadóiülésén elhangzott
előadások összefoglalói

ÚJ MŰSZEREK AZ ALMAFAVARASODÁS ELŐREJELZÉSÉRE

Hertelendy Lajos
(Zala Megyei NTÁ)

Az almafavarasodás előrejelzésével kapcsolatban fejlesztették ki eddig a legtöbb műszert. Az utóbbi években több komputeres előrejelzési műszercsalád jelent meg külföldön és hazánkban is. Így Ausztriában a KMS-P, METOS-D, hazánkban pedig a Bi-OS készülék.

A készülékek automatikusan mérik a levegő hőmérsékletét, relatív páratartalmát és a légnedvesedés időtartamát. Ezeket a méréseket az osztrák készülékek 12 percenként, a hazai 6 percenként méri. A mérési adatokat mikroprocesszor dolgozza fel, alapvetően a Mils-féle összefüggések ismeretében, kiegészítve az újabb kutatások eredményeivel.

A KMS-P és a METOS-D napi "jegyzőkönyvet" készít, melynek alapján dönt a termelő, a Bi-OS esetében a kijelzőben lévő adatok (fertőzési ciklus állapota, inkubációs idő, fertőzés óta eltelt idő) adnak információt a védekezés szükségességére vonatkozóan.

Az előbbi készülékeknel a befejezetlen ciklusok (levélfelszáradás) miatt bekövetkező aszkospóra pusztulás) beállítását az alkalmazónak kell elvégezni a szakmai ismereteire alapozottan, az utóbbi készüléknél ez beépített program alapján történik. Legjelentősebb különbség a hőmérséklet és a levélnedvesedés érzékelők tekintetében található. Az osztrák készülékeknel a hagyományos "művelé" nyomtatott panel, míg a Bi-OS esetében ipari arannyal bevont, sokpólusú csatlakozóra feltűzött szívópapír, amely karbantartást nem igényel, reális mérési eredményeket biztosít.

Az ismertetett készülékek összehasonlító vizsgálata még nem történt meg.

A KÖRTE-LEVÉLBOLHA JELENTŐSÉGE, BIOLÓGIÁJA ÉS GRADÁCIÓJA

Jenser Gábor
(MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Budapest)

A körteültetvényekben az 1960-as évek elejétől kezdődően általánosan elterjedt, gyakran súlyos károkat okozó füstösszárnyú körte-levélbolha (*Cacopsylla pyri*)

L.) tömeges elszaporodása ezt megelőzően nem volt ismert, a vadkörtefákon jelenleg is kis egyedszámban fordul elő.

Populációdinamikáját az ízeltlábú ragadozó és parazita fajok tevékenységén kívül jelentősen befolyásolja, hogy

- a N műtrágyák nagyadagú alkalmazásából adódóan a növény kondíciója szaporodását kedvezően befolyásolja,
- évente legalább 4—5 nemzedéke fejlődött ki, peteprodukciója magas,
- az inszekticidekkel szemben populációi rövid időn belül ellenállóvá válnak.

Kártételének elhárítása évenként 6—7 inszekticides permetezést tesz szükségessé, ami lényegesen több a széleshatósugarú inszekticidek bevezetését megelőzően a körteültetvényekben alkalmazott permetezések számánál. Ez egymagában is fokozódó környezetszennyezési veszélyt jelent.

A szelektív hatású inszekticidek (pl. kitin szintézis-gátló készítmények) ipari méretű előállítására tette lehetővé olyan védekezés kialakítását, amelyben az inszekticidek alkalmazása mellett a zoofág ízeltlábú fajok populáció szabályozó tevékenysége is érvényesülhet.

A környezetkímélő növényvédelem fontos feltételének tartjuk a tápanyagellátás mértékének, a metszés módjának olyan módosítását, hogy ennek kihatásaként a növény kondíciója a körte-levélbolha populációdinamikáját ne befolyásolja kedvezően.

A FUNGICID REZISZTENCIA KIALAKULÁSA ÉS ANNAK GYAKORLATI JELENTŐSÉGE

Enisz János

Ciba Geigy Services AG Műszaki és Tudományos Iroda

Az utóbbi évtizedekben a mezőgazdasági gyakorlatban a hagyományos protektív gombaölő szerek mellett megjelentek a specifikus hatásmechanizmusú fungicidek. Ezzel együtt fellépett az addig ismeretlen gyakorlati rezisztencia jelensége is. A folyamat, törvényszerűen Magyarországon is bekövetkezett.

A nyolcvanas évek kezdetétől több kevesebb rendszerességgel végeztük rezisztencia felméréseinket. Megállapítottuk, hogy tendenciájukban hazánkban is a külföldön tapasztalt jelenségek fordulnak elő, és mellette helyi sajátosságok érvényesülnek.

Aggasztó a benzimidazol rezisztencia széles körű és tartós elterjedése legkülönbözőbb kórokozókban, de ezalól is van kivétel (pl. gabonafélék fuzáriumai).

A *Botrytis cinerea* dikarboximid rezisztenciája ésszerű kezelési stratégiával jól kézben tartható. A peronoszpóra félék fenilamid rezisztenciájának elterjedése erősen függ a járványtani tényezőktől. A szterol bioszintézist gátló fungicidek esetében pl. gabonafélékben, almában, szőlőben a jövőben nagy figyelmet kell fordítani a rezisztencia alakulására.

AZ ALMA ÉS KÖRTEÜLTETVÉNYEK NÖVÉNYEGÉSZSÉGÜGYI HELYZETE 1990-BEN

Benedek Pál

Növény- és Talajvédelmi Szolgálat, Budapest

1990-ben az alma és körteültetvények növényegészségügyi helyzetét alapvetően befolyásolta az egy évvel korábbi növényvédelmi helyzet és az 1989/90-es különlegesen enyhe tél. Az előző esztendőben erős fertőzést okozó kártevők — mindenek előtt az atkák, levéltetvek, levélbolhák és vértetvek is — kitűnően átteleltek. Ugyanígy a lisztharmat is tömegesen telelt át. A varasodás áttelelésének nem kedvezett az enyhe, de egyúttal nagyon száraz tél.

A téli hatásokat az 1990. év időjárása tovább erősítette. A varasodás fertőzés április közepétől a hűvös idő miatt terjedt, később az aszályos nyári időjárás blokkolta a terjedését.

Erőteljesebb védekezésre volt szükség az atkák és a levéltetvek ellen. Az almamoly fertőzés viszont elmaradt az átlagostól. Kevés kárt tettek az aknázómolyok és a sodrómolyok is. A vértetű fertőzés felerősödött. A körtelevélbolhák szintén súlyos gondot okoztak.

A növényegészségügyi helyzet elemzéséből megerősíthetjük, hogy a növényvédelemben teljesen elégtelen a sok éves rutinra támaszkodni.

A károk elhárítása helyett előtérbe kell helyezni a megelőzést, ami az előrejelzésre építhető.

Nélkülözhetetlen a regionális és az előrejelzés tájékoztatási módszereinek változtatni ("negatív prognózis).

Végül a helyes szermegválasztás alapvetően befolyásolja a védekezések sikerét.

AZ ÜZEMI ALMA- ÉS KÖRTEÜLTETVÉNYEK NÖVÉNYVÉDELMI PROBLÉMÁI

Imre László

növ. véd. szakmérnök Bak Ág

Az üzemi növényvédelmet a *termesztés* körülményeiben kell értékelni. Fokozni kell a tulajdonosi érdekeltséget a termelésben (metszés, koronaalakítás, növényvédelem). A fajtaszerkezet elavult és növényvédelmi szempontból is rossz.

Növényvédelem:

A gyümölcs értékét befolyásoló károsítók:

— erősen meghatározó: varasodás, körtelevélbolha, karantén kártevők.

- közepesen jelentősek: atka, lisztharmat
- kis jelentőségűek: szitkár, gyengültségi károsítók.

A magas költségek miatt az üzemek az erősen meghatározó kártevők ellen védekeznek, a többiek ellen esetenként. Legjelentősebb a varasodás elleni védelem, mely az össz. növényvédelmi költség 62—65%-át jelenti. Évi 13—15 védekezés, ebből az első kettő réztartalmú készítmény, ezt követi 3—4 kezelés ESB készítménnyel, a továbbiak kontakt fungicidekkel történnek. Többéves tapasztalat, hogy a kontakt+ESB kombinációban a kontakt fungicid a termést, az ESB pedig a levelet védi. A védekezés sikerei az időzítésben és alkalmazástechnikán múlnak, az alkalmazott fungicidek ehhez képest másodlagosak.

A körtelevélbolha (*Psylla pyri*) alapvetően meghatározza a termesztés sikerét, eredményességét. Az 1980-as évek elején kezelhetetlen gradáció alakult ki, amelyet a szintetikus piretroidok szorítottak vissza. A kialakuló piretroid rezisztencia miatt bekövetkező gradációkat a kitin szintézisgátlók (DIMILIN) eredményesen csökkentették.

Az almamoly, pajzstetű, vértetű minden üzemben jelen van, de a gyümölcs értékét jelentősen nem befolyásolja. Az almafalisztharmat Jonathán ültetvényekben enyhe telek után a gyümölcsön hálózatos parásodást okoz. Jelentős a növényvédőszeres áremelkedése. Fontos a környezetvédelem, okszerű növényvédelem megvalósítása.

Gyombiológiai munkabizottság

Elnök: Hunyadi Károly

Titkár: Béres Imre

A munkabizottság tagjai 1990-ben különböző intézményekkel együtt szervezett tanácskozásokon vettek részt.

1. Őszi búza gyomirtása című szimpózium és szabadföldi bemutató 1990. május 29. Zalaegerszeg

A rendezvényen az őszi búza új gyomirtási technológiája került áttekintésre. Előadás hangzott el a Rhona-Poulenc cég legújabb Quartz és Quartz Super gyomirtó szereinek alkalmazásáról és az őszi búza gyomirtásának jelenlegi helyzetéről Zala megyében. Az előadásokat szabadföldi bemutató követte. A rendezvényen 55 fő vett részt.

2. 10 éves az acetoklór című szimpózium

1990. október 13. Balatonfüred

A rendezvényen az acetoklórral végzett gyomirtások 10 éves tapasztalatai kerültek megtárgyalásra. 9 előadás és több hozzászólás hangzott el. A rendezvényen 120 fő vett részt.

3. Egyéb tevékenység

1990. szeptemberében került sor a munkabizottság tisztségviselőinek megválasztására, mivel korábbi megbízatásuk lejárt.

ERDÉSZETI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Gál János

Titkár: Szappanos András

A szakbizottság szeptember 24-én tartotta elnökválasztó ülését, amelyen HERPAY IMRÉT nyugalmazott egyetemi tanárt, a mezőgazdaság tudomány kandidátusát választották meg, a szb. új elnökének.

November 16-án tartotta a szakbizottság alakuló ülését.

A szakbizottság elnöke a legfőbb feladatnak azt tartja, hogy a politikai testületek elé kerülő anyagokat, javaslatokat — melyek a szakbizottság illetékességi körébe tartoznak — a szakbizottság véleményezze, hogy a határozatok tudományos eredményekre épülhessenek. A hozzászólásokban elhangzott, hogy a szakbizottság rendszeresen tárgyalja meg az évi beszámolójelentést, és értékeli a munkabizottságok tevékenységét. A jelenlévők határoztak arról, hogy a háromszor igazolatlanul távolmaradó tagokat kizárják a testületből.

Erdőgazdálkodási munkabizottság

Elnök: Tompa Károly

Titkár: Vancsura Rudolf

A munkabizottság első ülésére május 17-én, Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetemen került sor a Faipari- és Vadgazdálkodási munkabizottságokkal közösen, melyen Az erdészeti, a faipari és a vadászati politika időszerű kérdései című anyagot tárgyalták meg. Az előadó HERPAY IMRE vitaindítóját követő felszólalásokból kitűnt, hogy a nyereség-érdekeltségre alapozott erdőgazdaság helyett a vagyon-érdekeltségű erdőgazdálkodást kell bevezetni, mert a tartamosság csak így biztosítható.

A második ülést szeptember 7-én a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság budafai arborétumában tartották. Ezen TOMPA KÁROLY elnök és VANCSTURA RUDOLF titkár leköszöntek tisztségükről. A jelölőbizottság az 1990—93-as időszakra MAROSVÖLGYI BÉLA egyetemi docenst, a mezőgazdasági (erdészeti) tudományok kandidátusát jelölte az elnöki posztra, aki a jelenlévők részéről teljes bizalmat kapott. Az új elnök TRASER GYÖRGY tudományos főmunkatársat, a mezőgazdasági (erdészeti) tudományok kandidátusát kérte fel a titkári teendőik ellátására, aki a felkérést elfogadta.

Ezt követően a munkabizottság 23 főből álló új bizottságot hozott létre, melynek tagjai a legkülönbözőbb munkaterületekről valók. A munkaülés második felében MÁTYÁS CSABA tanszékvezető egyetemi tanár A természetes populációk

megjavításának kilátásai címen tartott előadást. Ezt vita követte. A vitában merült fel az az igény, hogy össze kell állítani egy anyagot néhány fontos erdőgazdasági kérdésről. A résztvevők 5 főt jelöltek ki ennek elkészítésére.

A munkabizottság harmadik ülését december 12-én tartotta Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen. Ez alkalommal vitatta meg a Budafán elhatározott összeállítást, melynek címe: A VEAB Erdészeti szakbizottságának elvi állásfoglalása néhány vitatott erdőgazdasági kérdésben. A felszólalók érdemi észrevételeit figyelembevéve kerül az összeállítás a szakbizottság legközelebbi ülésére.

Faipari munkabizottság

Elnök: Cziráki József

Titkár: Winkler András

Az elnökválasztó ülést szeptember 14-én tartották. Ezen — titkos szavazással — ismét CZIRÁKI JÓZSEF intézeti igazgatót, egyetemi tanárt, a műszaki tudományok doktorát választották a munkabizottság elnökévé. Az új elnök HARGITAI LÁSZLÓ tanszékvezető egyetemi docenst a műszaki tudományok kandidátusát kérte fel a titkári teendők ellátására, amit köszönettel elfogadott, és a jelenlévők is tudomásul vették.

A második ülést Letenyén október 24-én tartották az Országos Erdészeti egyesület helyi csoportjával közösen. A rendezvény témája: Furnér- és rétegelt falemez termékek európai és világpiacon helyzete volt.

A harmadik ülésre Nagykanizsán, november 8-án került sor a Faipari Tudományos Egyesülettel karöltve. Témája: A trópusi fafajok használatának magyarországi tapasztalatai. A munkabizottság évi negyedik ülését Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetemen, a Faipari Tudományos Egyesülettel közösen rendezte egéssznapos konferencia formájában. Ezen A faipari mérnökképzés fejlesztése volt a téma. A munkabizottság tagjai november 29-én Zalaegerszegen, a Zala Bútorgyárban az Eisemann cég bevonásával rendezett szakmai napon vettek részt, melyen A faanyagok felületkezelésének és szárításának kérdéseit tárgyalták meg.

Vadgazdálkodási munkabizottság

Elnök: Kóhalmy Tamás

Titkár: Varga Ferenc

A munkabizottság az év folyamán 3 ülést tartott. Az első megrendezésére május 17-én Sopronban került sor. Témája: Az erdészeti, faipari és a vadászati po-

litika időszerű kérdése. A munkaülést az Erdőgazdálkodási és a Faipari Munkabizottságokkal közösen szervezték.

A második ülés keretében — szeptember 11-én, Sopronban — választották meg a munkabizottság új elnökét, a korábbi elnök, KŐHALMY TAMÁS személyében. Az új elnök FARAGÓ SÁNDOR egyetemi adjunktus kérte fel a titkári feladat ellátására, aki azt elfogadta. Ezen az ülésen készítették elő a nyugdíjba vonuló, és tagságukról lemondott szakemberek új tagokkal történő pótlását.

A munkaterv szerinti harmadik ülésre november 23-án Soponyán, a Mezőföldi EVAG területén rendezték.

Ennek napirendje:

- Beszámoló az 1986—90. időszakban végzett munkáról.
- Az 1991—93. évi munkaterv összeállítása.
- A Mezőföldi EVAG intenzív vadtenyésztésének illetőleg vadgazdálkodásának bemutatása.

A munkabizottság javaslatot fogadott el a tervezett vadászati törvényre vonatkozó állásfoglalás kidolgozásáról.

Hozzászólások az Erdészeti szakbizottság május 17-én,
Sopronban tartott tudományos ülésén elhangzott

- Herpay Imre: Az erdészeti politika időszerű kérdései,
- Kőhalmy Tamás: A vadgazdálkodási politika időszerű kérdései,
- Cziráki József: A faipar fejlesztésének problémái — című előadásaihoz.

AGÓCS JÓZSEF egyetemi adjunktus, *Erdő és Faipari Egyetem, Sopron*

Emberi feladat erdeink megőrzése. Az erdők világszerte rohamosan pusztulnak. Sok erdőt leégetnek, hogy utána ültetvényes növénytermesztést folytassanak. A maradékot faanyag nyelés céljából vágják ki. Más erdők rovarok és egyéb növényevők pusztításának esnek áldozatul. A megmaradt erdők is alaposan elszegényednek, nálunk csak 2—3 fajjal populációval foglalkoznak. Az életközösség degradálódik. Hogyan lehetséges az, hogy az embereket csak az anyagi haszon érdekli? Az erdész ezt a faállományt nevezi erdőnek, ami az eredeti erdőből megmaradt. Az erdő növénytársulás, biocönózis, amelyben kártevők, károkozók is vannak. Hiányos és téves erdőképünk van. Az erdő és az ember viszonya ellentmondásos. A tartós létezés feltételeit magába foglaló erdőképre van szükség. Az Erdészeti és Faipari Egyetemen 1984. óta folyik az "Erdő és bioszféra ismeret" oktatása. Azóta diplomatervek, tanulmányok születtek. Jelenleg egy erdőrezervátum hálózat kialakítása van folyamatban. Új feladatok megoldása válik szükségessé, új fatermesztési technológiák kellenek. Az erdővel együtt terem a fa!

DR. KOMJÁTHI FERENC a *Kisalföldi EFAG igazgatója, Győr*

A vadászati jog sarkalatos pontjai a vadászat és a vadkár. Már 8 év óta készül az új erdőtörvény, amelynek magába kell foglalnia a vadászati törvényt is. 1. *A földhasználat* egyik módja a vadászat. A vadászati és halászati jog a föld használati jogához tartozik, attól el nem választható. A tulajdonos azt vagy maga gyakorolja, vagy bérbe adja. Több tulajdonos esetén közös képviselet szükséges. Ugyanez vonatkozik a személyi tulajdonba lévő földekre is. 2. *Vadkár*. Elhúzódó erdősítések tömkelege bizonyítja a rendezés fontosságát. Elv legyen az, hogy legalább annyi és olyan erdőt hagyni az utódomnak, amennyit és amelyet én kaptam. A vadkár megtérítendő. Ennek kapcsán a következőket javaslom. A vadászat bérét a mindenkori piaci viszonyok határozzák meg. A vadászatra jogosult igazi vadgazdálkodásra legyen kényszerítve. Ha ez megvalósul elviselhető szintre fognak csökkenni az erdei és mezőgazdasági vadkárok. Az erdősítés költségeit részben a vadkár-térítésből kell fedezni. Ilyen feltételek közt ki fog alakulni egy társadalmilag elfogadható egységes vadászati szemlélet. Milyen lesz a vadgazdálkodás jövője? Véleményem az, hogy a vadászterületek határait csökkenteni kell. Apróvadás területen 2 ha, nagyvadászon 1000 ha körül lesz a területnagyság. Valószínűleg növekedni fog a zárttéri vadtartás. Ennek nincs alsó határa. Elkülönül a belterjes és külterjes vadgazdálkodás. Ezek a változások azt eredményezik, hogy többen vadászhatnak.

DR. PÉTI MIKLÓS *erdőtervezési iroda igazgató, Veszprém*

Vadászat és a vertikális integráció kérdéséhez szólt hozzá.

Az erdőgazdaság. A szakma eddig elhárította a kívülről jövő kritikát. Gyakran a belső lelkiismeret szavát is elnyomtuk. A premizálási rendszer nem volt szerencsés. A fatermesztési programok, a merev tarvágás, a munkák túladminisztrálása voltak a jellemzők. Ezek azonban nem okoztak annyi kárt, mint egy másik sikerágazat okozott.

Vadászat. Kialakult egy bizonyos kapcsolat a vadász és az erdőgazda közt. Ezt az előző előadásokban már vázolták. Vertikális integráció. A modernizálást üdvözölni kell. Elviselhető adóztatás szükséges, az erdővagyon gyarapításának a létősége csak így állhat fenn. Független erdőgazdasági politikát kívánunk. Bátran vissza kell nyúlni a régi jól bevált módszerekhez. Az erdő iránt elkötelezett szakembereket mindenképpen támogatni kell. Meg kell szüntetni az erdőgazdaság és vadgazdaság alárendelt, gyarmati rendszerét. Annyi vad tűrhető meg, hogy a természetes felújítást kerítés nélkül is el lehessen végezni. Célállományok helyett természetes erdőt! Mindenképpen nagyobb érdekeltséget kívánunk. A képződött nyereséget szükséges visszaforgatni az erdő felújításába és nevelésébe. Függetlenül kell gazdálkodni az erdőben. Megteremteni a lehetőséget annak, hogy a szakágazatok közt egészséges fluktuáció legyen.

CZEBEI SÁNDOR a Balatonfelvidéki EFAG vezérigazgatója, Keszthely

Jól áttekinthető bevezető előadás volt. A jelenlegi szakmai érdeklődés előterében az erdészeti politika és az erdőtörvény áll. Negatív megállapítás az erdőtörvényről nem volt, de 30 év után nem úgy alakultak a dolgok ahogy vártuk. Most több intézkedést hibásnak ítélünk. Bizonytalan a faellátás, az erdőterület növelése szükséges. Az állam mindenkori lehetőségeit figyelembevéve kell kidolgozni az erdőtörvényt. Fontos, hogy az erdőtervezés és az erdőfelügyelet a helyén legyen. Ezek működése független a pillanatnyi érdekektől. Az erdőtervetet központilag, a gazdálkodótól függetlenül kell elkészíteni és az erdőfelügyelet által ellenőriztetni.

Vertikalitás kérdése. Az erdőipar nem függ össze az erdőgazdaság rentabilitásával. Tárcaközi ágazat volt, a faipar nem rabolta ki az erdőt. Az átszervezés kérdése a helyi körülményektől függ. Mi 1970-ben alakítottuk ki a vállalatunk szervezetét, azóta nem változott. Változtatni csak akkor szabad, ha annak célja van.

Tartamosság. Sok a mesterséges erdő (cser, akác, fenyő). Ezek most lettek vágásérettek, ki kell termelni őket. A tölgy, bükk vágásérettségi korát 30—50 évvel fel lehet emelni. A nyereségérdekeltség egyenlő a vagyoni érdekeltséggel. A tartamosság kérdése vágáskor kérdése. Ki határozza meg az elmúlt években azt, hogy milyen legyen a vágáskor? Valaki meghatározta, a kezelő végrehajtotta. A vagyoni érdekeltséget mihez kell mérni? Pl. az a gazdálkodó aki az élőkészletet 1000 m³-l csökkenti jól gazdálkodik-e? Az üzemterv a mérvadó, csak ehhez lehet viszonyítani.

LUSTYIK JÁNOS igazgatóhelyettes, Vértesi EFAG, Tatabánya.

A vértesi erdőgazdaság sajátos helyzetben van, 4000 hektár az üzemi vadászterület a többi vadásztársaságok kezelésében van. A vadkár problémái itt kicsúcsosodnak. Az üzemi területeken már 20 millió Ft fölé emelkedik a vadkár. A vadászterületek bérbeadása ezt em fedezi. Az érdekek egyeztetése szükséges. A vadászat két részből áll: sport vadászat és vadgazdálkodás. El kell különíteni őket. A vadászatnak az erdő kezelőjének kezében kell lennie. A vadászoknak tudomásul kell venni, hogy vége a paradicsomi állapotoknak. Az erdőgazdaságnak meg kell élnie.

DR. BORSOS ZOLTÁN nyugalmazott főmérnök, Szombathely

Manapság sok támadás éri az erdész szakot. Állást kell foglalni és ez jusson el a politikát alakító erőkhöz. Magyarországon 1950-ig csökkent az erdőterület és az élőkészlet. Ma az élőkészlet a 3 milliárd m³-hez közeledik. Óriási eredmény! Erről nem szabad megfeledkezni még akkor sem, ha sok a mesterséges erdő. Nem bűn az, ha egy gyertyános tölgyes termőhelyen helyenként lucfenyvest telepítünk. A nálunk gazdagabb országokban (pl. NSZK) is ezt teszik. Fontos a

termőhely potenciális termőképességének a kihasználása. A lüneburgi hejden is lucfenyőt telepítenek, mert cellulózt csak lucfenyőből lehet előállítani, erdei fenyőből nem. A vasi hegyhátra erdei fenyőt ültettünk a cser helyett. Az építőipar és farostlemez ipar ezt keresi. Bűn-e ez? Utána majd jöhet egy lombállomány. Hiba-e ha a Vendvidéken a lucos $800-900 \text{ m}^3/\text{ha}$ fatömeget ad? Nemcsak természetes erdőket, hanem telepített állományokat is kell nevelni, ezekre is szükség van. Ne mondjuk azt, hogy mi erdészek óriási hibát követtünk el!

Tartamosság. Ezért nem lehet hirtelen a vágáskorokat felemelni, Ezt eddig egyik környezetvédő sem tudta elérni. A tölgyesek vágásérettségi korát addig lehet emelni, míg 1 mm-es évgyűrű képződik. Mondjuk világosan ki, hogy a fatermesztés éppen olyan materiális termelés mint az üdülés vagy a talajvédelem. Ez a három funkció együtt van, ezeket nem lehet szétválasztani.

A vad kérdése. Nem baj ha eszi a TSZ kukoricáját, a TSZ a vadkárt márkában kapja meg. Ez mindaddig fenn állt míg a vadkár elviselhetetlen nem lett. Ahol az erdő vadeltartó képessége igen alacsony, ott problematikus a vadkár. A vad főtápléka a tölgyrügy, kecskefűz rügy és kéreg. Ha ez elegendő lenne, most sem lenne akkora vadkár. A nudum típusú bükkösökben nincs aljnövényzet, a vadeltartó képesség igen alacsony. Még hatnak azok az erők, amelyek az erdő vadeltartó képességét felborították. Ahol sok a vad, egész évben át rágja az erdőt. A kőszegi hegységben nincs vadkár. Ahol sok a vad eredményes tölgyfelújítást nem lehet végezni. Az alacsony vadeltartóképességű erdőkben rá kell kényszeríteni a vadászokat az apasztásra.

Faipar nélkül nem tudunk létezni. Együttélésünket úgy kell alakítani, hogy mindketőnk érdekeit jól szolgálja.

Gazdát az erdőnek! Megszüntették az erdészkerületeket, gazda nélkül maradt az erdő. A kerületvezető erdész az, aki rendbentartja az erdőt. Lehet akár milyen szervezet, enélkül nem tudjuk rendbentartani érdeinket.

DR. SZODFRIDT ISTVÁN *egyetemi tanár, Sopron*

Az erdőgazdaságban ellentétek feszülnek. Szükséges az erdőgazdasági politika helyes megfogalmazása. A helyi önkormányzat kialakítása fontos. Országos rendelkezések csak tág határok közt mozoghatnak. Nagyobb iránymutató munkák: 1953-ban Babos Imre táji erdőgazdasága. 10 év múlva Danszky I. által szerkesztett táji erdőművelés. Ez a munka az egész országot megmozgatta. Érdemes lenne ezeket újra fogalmazni és újra kiadni.

DR. MAGAS LÁSZLÓ *egyetemi adjunktus, Sopron*

Czebei Sándor szerint az erdőgazdasági politikát az állam alakítja, a szakemberek hajtják végre. Szerintem a politikát is nekünk kell kialakítani. A vadászati törvénnyel csak a földtörvény, illetőleg az erdőtörvény elkészülése után

foglalkozhatunk. A vad az erdőgazdaság mellékhasználata. Mindent meg kell tenni, hogy a vadászat a régi rangját kapja vissza. Erős apasztás szükséges. Milyenek legyenek a mérőszámok? Kerítés nélkül lehet-e erdősíteni? Az erdőgazdaság és faipar viszonya. Az állami erdészetnek költségvetéses formában kellene gazdálkodni, a faipar privatizálható vállalkozás. A kormányprogram szerint a 80—90%-s állami részesedést 20—30%-ra szükséges csökkenteni.

NÉMET ALAJOS *Kanizsai Bútorgyár, Nagykanizsa*

Az erdőgazdálkodás célja a lakosság faigényének maximális kielégítése. A bútortiparban más a sorrend, először az export érdekelttség, a lakosság igényeinek kielégítése utolsó helyen van. Példa erre, hogy a tölgyrönköt kivisszük Ausztriába, majd feldolgozott formában visszahozzuk. Ma a bútortiparnak újabb malajziai fajokkal kell foglalkoznia. Az értékes anyagot elszállítják a fejlett ipari országok, a maradékot hasznosítjuk mi. Ezeknek a fafajoknak jórésze teljesen ismeretlen. Komoly feldolgozási és szemléletbeli problémák vannak. Ne legyen megosztottság az erdőgazdaság, a vadászat és a faipar között. Ha nem a szakmai érdekek dominálnak, továbbra is lehetetlen állapotok uralkodnak. Kérdés, hogy érdemes-e rönkben eladni a hazai faanyagot? Malájziából mi bútortípust hozunk be?

Furnért még nem tudunk produkálni. A legjobb rönkanyagot eladjuk. Malájzia védi a nyersanyagát. Világpiaci ár + 300% vám. A hazai feldolgozás munkát ad a népnek. Kérdés kinek a politikája hasonlít a gyarmatgazdálkodáshoz? Az elmúlt időszakban a külföldi tőke bejött, szálloda program stb., érthető, helyén való. Van azonban olyan szállodák, amelyek igényeit a hazai bútorgyárak ki tudták volna elégíteni. Külföldieknek adták. Sok itthon előállítható terméket importálunk. Jó lenne ha a vállalkozást már a III. évtől kezdve tanulnák az egyetemeken. A szellemi értékeink érvényesüljenek, ne a nyersanyag. A munkalehetőség jelenti a továbbélés feltételeit. Az egyetemen kell kezdeni, a magyar szellemi termék legyen mindenütt! Adják, veszik a szakember feje fölött a termékeket és a javakat.

DR. KIRÁLY LÁSZLÓ *egyetemi tanár, Sopron*

Az MDF keretében megalakult egy 50—60 fős szakértői kör. III. hó 5-én az Országos Erdészeti Fórum kialakította az erdészetpolitikai elveket. Ez az írásos anyag azóta is bővült, le lehet vonni a szükséges következtetéseket. A második összejövetelen kisebb bizottságok alakultak, és elkészült a hozzájárulás a kormányprogramhoz. A szakértői kör feladata a részletes program kialakítása. Mire kialakul a koalíciós kormány, lesz egy szakértői köre. Szeretnénk úgy alakítani a munkát, hogy erre felkérjenek. Erdészeti-vadászati kérdésekben a képviselők kapjanak tájékoztatást. Szükséges az önkormányzati szervek tájékoztatása is. Feladata még a kormány erdészeti politikájának népszerűsítése. Mi ezt erdészeti oldalról indítottuk el, informálni a hatalmat az erdészek álláspontjáról. Az itt elhangzott

hozzászólások nagy egyetértést mutattak. Kérem bizalommal keressenek meg bennünket.

LETT BÉLA *egyetemi adjunktus, Sopron*

Most formálódik a gazdaságpolitika. A Mezőgazdasági Minisztérium lesz a megfelelő kormány szerv. Fontos feladat az erdőtörvény megfogalmazása. Számos szervezeti kérdést kell kidolgozni. Szükséges az erdőfelügyelet jobbátétele. A gazdálkodást a jövedelmi-szükségleti viszonyok figyelembevételével lehet tervezni. Éves mérleg kiadás-bevétel alapján. Az erdő maradjon állami vagyon. Az ellenőrzést a számvevő szék végezze, ne a vagyon ügynökség. A vagyon érdekelttség megvalósítható. Legyen egy erdészeti számvevő szék. Szervezeti rendszert tovább kellene finomítani. A minisztériumi szervezeti rendszer ezt csak részben tudná megvalósítani.

KONDOR ENDRE *osztályvezető, Budapest*

A vadászatnál engedjük hogy a politikusok döntsenek a mi szakmánkról. A vadászati politika nem létezhet külön, az erdőgazdasági politikának része kell, hogy legyen. Szándékosan osztották meg. Az egyesítésre most kitűnő alkalom van. Csak erdőgazdasági politika legyen, ennek része a nagyvad-politika. Ha be tudjuk bizonyítani, hogy egy szakma vagyunk, akkor igen nagy tisztességre van szükség. Nincs az az elvárás, ami volt, hogy a vadászaton keresztül a jövőben is előnyöket lehessen élvezni. Tanulságosak a bizalmi vadászterületekről szóló mérlegbeszámolók. Az ország nagyvad állományának 50%-a állami kézben van.

KÓHALMY Tamás előadásához. A vadgazdálkodás és a vadászat nem seftelés. Külkereskedők, sportvadászok harcolnak a vadászati lehetőségekért. Nincs is szükség külön vadászati törvényre, a vadászatot azerdő törvény szabályozza. Nem tartották be! Ezek után felvetődik, hogy kell-e új vadászati törvény? Azok bizonyították be, hogy nem, akik 12 évig fogalmazták. Nem oldottak meg a gondokból semmit. A MAVOSZ-t ki kell kapcsolni a vadgazdálkodásból. A laikusok gazdálkodnak. A nagyvad gazdálkodást mi erdészek végezzük. Ez egy szakma és csak tisztességgel lehet csinálni.

DR. SZÉLESSY MIKLÓS *egyetemi adjunktus, Sopron*

16 évig dolgoztam az erdészeti üzemtervezés területén, így megvalósítója voltam az erdészeti politikának. Most mint oktató úgy vélem, hogy az oktatást sem lehet erdészeti politika nélkül végezni.

Az erdőgazdaság és társadalom kérdése. Herpay Imre mindent elmondott ezzel kapcsolatban. Az erdőgazdaságot tegyük a helyére. Az erdőgazdaság legyen népgazdasági ágazat. A szakmán belül három nagy probléma van.

- 1) Főhasználat, mellékhasználat, trófea termelés.
- 2) Táji gazdálkodás, táji vadgazdálkodás.
- 3) Az üzemtervezők anyagi és erkölcsi elismerése. Az üzemterv nagyon fontos része a gazdálkodásnak. Milyen erkölcsi és anyagi elismerésben volt részük azoknak, akik nap mint nap kinnt voltak az erdőn? Nem teljesen alaptalanul érte a kutatókat az a vád, hogy a "flaszteron" kutatnak.

PINTÉR ISTVÁN *főelőadó, FM Budapest*

A vadgazdálkodási politikának két oldala van. A másik oldal, amiről még nem beszéltünk — mi a vadon élő állatok szerepe és helye a környezetben? A Föld természeti rendszereinek pótolhatatlan részei, de ugyanakkor vadászhatók is. Fontos a biológiai egyensúly fenntartása. A vadászat olyan tevékenység, amely többé-kevésbé módosítja a természet egyensúlyát. Napjainkban felbomlott ez az egyensúly. Visszaállítása alapvetően fontos feladat. Vadászati jogunk a vadgazdálkodás-vadászat feltételeit pontosan meghatározza. Állami tulajdon maradjon-e a vad? Eddig ez a tulajdonforma nem működött kielégítően. Állami garanciák kellenek ahhoz, hogy érvényesíteni lehessen az állam és a vad érdekeit. A fauna-flóra közti egyensúly biztosítása. A jelenlegi helyzet kialakításáért csak az embert terheli a felelősség. Szükségesnek tartjuk a regionális vadgazdálkodás kialakítását. Itt kapcsolódhatna a vadászat az erdőtervekhez. Ezt az elsőfokú vadászati hatóság hagyná jóvá.

JOGTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Szabó Lajos

SZABÓ LAJOS szakbizottsági elnök belügyminisztériumi főosztályvezetői ki-nevezése miatt felmentését kérte a szakbizottság elnöki tisztsége alól. A Veszprémi Akadémiai Bizottság elnöksége június 8-i ülésén úgy határozott, hogy a Jogtudományi és a Társadalomtudományi I. szakbizottság Gazdasági és jogtudományi szakbizottság néven összevonja. A beszámolót a Társadalomtudományi szakbizottság I. munkájánál ismertetjük.

KÉMIAI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Markó László

Titkár: Kerényi Ervin

1990-ben az új akadémiai ciklus kezdetével sor került a munkabizottságok és a szakbizottság újjászervezésére, illetve az elnökök megválasztására. (Az Agrokemizálási munkabizottság kivételével). A szakbizottság elnökévé SPEIER GÁBORT a kémiai tudomány doktorát választották meg.

A szakbizottság és a Veszprémi Egyetem Általános és Szervetlen Kémia Tanszéke közösen szervezett Fotokémiai mikroszimpóziumot az Európai Fotokémiai Társaság (EPA) magyarországi bizottságának tagjai részvételével 1990. november 15—16. között.

Agrokemizálási munkabizottság

Elnök: Nádasy Miklós

Titkár: Tóth Benedek

A munkabizottság újjáalakulását és elnökválasztást 1991-re halasztotta.

Átviteli jelenségek elméleti alapjai munkabizottság

Elnök: Kotsis Levente

Titkár: Kristóf János

Az első előadói ülés január 25-én került megrendezésre Veszprémben.

Témája: ARGYELÁN JÁNOS: Adszorpciós folyamatok modellezése valószínűségi módszerekkel című kandidátusi disszertáció munkahelyi vitája volt. Az őszi előadói ülés november 30-án volt. A Gödöllőre kihelyezett munkabizottsági ülés célja az ott folyó kutatások megismerése volt.

Korróziós munkabizottság

Elnök: Tomcsányi László

Titkár: Sarkadi Zoltán

1990. június 7-én a Philips C. Ltd részvételével "Új alumíniumfelület-kezelő eljárások" címmel mikroszimpóziumot rendeztek külföldi előadók részvételével.

1990. november 22-én új munkabizottsági tagok: KRISTÓF TAMÁS és DO-ROGI CSABA tartottak előadást.

Kőolaj- és Gázipari munkabizottság

Elnök: Horváth Róbert

Titkár: Horváth Zoltán

A munkabizottság három ülést tartott az év folyamán. Az elsőt március 22-én a VEAB székházban rendezték.

Előadást tartott: KONCZ ISTVÁN: A medence-analízis geokémiai szempontjai — új irányzat a szénhidrogénkutatásban.

A másodikat a Fluid ásványbányászati munkabizottsággal közösen Gellénhá-
zán rendezték június 6-án a nagylengyeli mező CO₂ gázsapkás művelésének üze-
mi tapasztalatai címmel.

Szeptember 18-án tartotta tisztújító és munkaülését a Fluid ásványbányászati munkabizottsággal egyesült munkabizottság a VEAB székházban.

Előadást tartott: SZABÓ GYÖRGY: Az olajipar K+F stratégiája címmel.

Ipari Biotechnológiai munkabizottság

Elnök: Marton Gyula

Titkár: Sisak Csaba

Az 1990-ben alakult munkabizottság három előadói ülést tartott. Az első bi-
zottsági ülés március 29-én, a Veszprémi Egyetemen került megrendezésre.

Előadók voltak:

ZSIRAI ISTVÁN: Szintetikus membránok ipari felhasználása, különös tekintettel a biotechnológiai célú alkalmazásokra,

HIDEG MIKLÓS: POROFILT membránok fejlesztése és ipari alkalmazása témakörben címmel tartottak előadást.

A második előadói ülés szeptember 18-án a VEAB székházban volt. Előadók voltak:

G. ZACCHY (Svédország): Simulation of Bioreactors with Immobilized Enzymes and/or Cells and Chromatography Columns,

E. G. KOUKIOS (Görögország): Reaction Engineering Aspects of Biomass Refining címmel tartottak előadást.

A harmadik előadói ülést november 6-án a VEAB székházban tartották. Előadók voltak:

P. T. RUGGENTHALER (Ausztria): Energy Utilization in Environmental Protection and Making Use of the Energy Resources in Environmental Process,

PAPP MIKLÓS: Környezetvédelmi eljárások felhasznált segédanyagainak hasznosítása a cementiparban és az újabb technológiáknál.

A munkabizottság a Magyar Biokémiai Társasággal együtt augusztus 25—27-én a VEAB székházban megrendezte a Műveletek rögzített biokatalizátorokkal című FEBS találkozó utószimpóziumát.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI SZAKBIZOTTSÁG

Megbízott elnök: Szabó István

A Veszprémi Akadémiai Bizottság elnöksége 1990. június 8-i ülésén úgy határozott, hogy a Környezettudományi és környezetvédelmi és a Településfejlesztési és településtudományi szakbizottságokat összevonja.

1990. folyamán a Környezetvédelmi Minisztérium a szakbizottság részéről "A környezetállapot heveny és idült jelenségeinek tanulmányozása" felterjesztett kutatási témajavaslatok közül kettőt elfogadott, azok végrehajtása megkezdődött.

A Környezetvédelmi Minisztérium által a regionális akadémiai bizottságok részére tervezett környezet-, természet- és vízvédelmi tanácskozás 1990-ről a következő évre áthúzódott.

A SZAKBIZOTTSÁG RENDEZVÉNYEI 1990-BEN

1990. február 22. szakbizottsági ülés a VEAB-ban Veszprémben:

- aktuális szervezeti működési és személyi kérdések,
- éves munkaterv.

1990. május 10. szakbizottsági ülés az ÉDUKÖVIZIG-nél, Győrben:

- 1989. évi szakbizottsági jelentés tanulságai,
- 1990. évi szak- és munkabizottsági tevékenység értékelése időarányosan
- tájékoztató a VEAB működéséről az MTA rendkívüli közgyűlése, a VEAB új-ravasztási rendje kapcsán,
- hazai, külföldi kapcsolatok, együttműködési lehetőségek.

1990. június 25—29. Internationale Vereinigung für Vegetationskunde Ostalpin-Dinarische Section tudományos rendezvénye Keszthelyen.

- június 25—26. szakülés, 25 előadás, osztrák, jugoszláv, olasz, német és magyar résztvevőkkel.
- június 27. tanulmányút: Keszthelyi-hegység és Kisbalaton.
- június 28. tanulmányút: Soproni-hegység, Szárhalmi erdő
- június 29. tanulmányút: Balatonfelvidék
- a szakülés előadásainak megjelentetése német és angol nyelven folyamatban van.

1990. október 16. szakbizottsági ülés a VEAB-ban, Veszprémben,

- a szakbizottság lezáruló ciklusbeli és ezévi tevékenysége,
- a szakbizottság testületi újjászerveződése.

A szakbizottság elnöke a VEAB tudományos titkárával együtt az ELTE és a MKVE 1990. nov. 23-i országos környezetvédelmi oktatási értekezletén regionális bizottságunk képviselőjeként is megjelent. A Pannon Agrártudományi Egyetem keszthelyi Georgikon Karára a VEAB régió szakembereinek széles körű bevonásával 1991-re Természetvédelmi Szakmérnök-képzést szerveztünk meg.

MŰSZAKI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Déri Márta

Titkár: Keszler József

A szakbizottság vezetősége 9 munkabizottság tevékenységét irányítja és koordinálja. Az év során a szakmai-társadalmi tevékenység fokozódott. Előtérbe került az új tudományos eredmények ismertetése, a gyakorlati alkalmazás elősegítése, szakmai tapasztalatcsere, üzemlátogatások, szakmai viták rendezése. Fórumot kaptak a fiatal szakemberek, ezenkeresztül is szakmai segítséget előrehaladásukhoz.

Bővültek a hazai és nemzetközi kapcsolatok. Külföldi neves szakemberek is előadásokat tartottak, bemutatókon vettek részt. Nőtt a szakmai nyilvánosság, jelentős cikkek, közlemények jelentek meg. Ezek során értékes javaslatok születtek.

A szakbizottság vezetősége három ülést tartott. Az elsőt a Gépészeti munkabizottság szervezésében a Veszprémi Egyetemen május 17-én. A szakmai eszmecserén túlmenően a legfontosabb feladatunk a vezetőség újjáválasztásának előkészítése és szervezése volt. Ennek lebonyolítása szeptemberben történt.

A kilenc munkabizottság közül nyolcban volt vezetőségválasztás, az Elektrotechnikai munkabizottság — mint önálló szervezet megszűnt, — szakemberei a kapcsolódó munkabizottságokhoz csatlakoztak.

A nyolc munkabizottság vezetőiből ötöt megerősítettek, háromnál — a gépészeti, alumíniumipari és műszaki fizikai — új elnököt választottak.

A szakbizottság második ülését október 2-án a VEAB székházban tartotta. Az ülés keretében értékeltük az elmúlt öt év munkáját, majd új elnököt választottunk — Lakner József személyében. Az ülés során számos javaslat és észrevétel hangzott el a VEAB korábbi és jövőbeni tevékenységével kapcsolatban, amelyek az új szervezeti keretben hasznosíthatók.

Az új szakbizottság az első ülését november 21-én tartotta az Ajkai Tímföldgyár és Alumíniumkohóban. A résztvevők megismerkedtek a vállalat tevékenységével, előadások és üzemlátogatás során. A Műszaki szakbizottság egyik legfontosabb feladatának tekinti, hogy kapcsolatot alakítson ki a tudományos-műszaki-fejlesztési eredmények előállítói és potenciális felhasználói között. Ennek szellemében történt a vállalat meglátogatása, ahol máris több szakmai kapcsolat alakult ki. Az ülés hátralévő részében tájékoztatás hangzott el a VEAB elnökségének újráválasztásáról és kialakítottuk a következő ciklusra vonatkozó elképzeléseinket. Ez érintette a szakbizottság munkamódszereit, a munkabizottságok személyi felállításait, kapcsolatait. Nagy vonalakban kialakítottuk a szakbizottság munkatervét is.

Alumíniumipari munkabizottság

Elnök: Várhegyi Győző

Titkár: Ambró Irén, Baksa György

A fiatal tímföld és alumíniumkohászati szakemberek kutatásfejlesztési tevékenységét áttekintő, korábban rendezett ankétok előadás-anyagainak sajtó alá rendezése megtörtént. A VEAB kiadvány elkészítéséhez szükséges költség 2/3-át a Magyar Alumíniumipari Tröszt biztosította. A kiadvány "Az Alumíniumipari munkabizottság tudományos ankétja" címmel jelent meg.

1990. szeptember 13-án került sor az Alumíniumipari munkabizottság vezetőségének újraválasztására.

Az új vezetőség meghívására került sor az ugyancsak újjáalakult Műszaki szakbizottság első ülésére Ajkán, az Ajkai Tímföldgyár és Alumíniumkohó vendégeként. A rendezvényen a vállalat tevékenységével foglalkozó előadások hangzottak el, valamint a szakbizottság tagjai megismerkedtek a vállalat tevékenységével, termelő berendezéseivel, fejlesztési feladataival egy üzemlátogatás keretében.

Gépészeti munkabizottság

Elnök: Halász Aurél

Titkár: László Alfréd

A Gépészeti munkabizottság célkitűzései közé tartozik a régióban dolgozó gépész szakemberek szakma-, tudományos fejlődésének segítése és egy-egy szakterület munkájának megismerése. Ennek szellemében terveztük évi programunkat, ugyanakkor foglalkoznunk kellett a bizottság újjászervezésével és tisztségviselőinek megválasztásával. Ez utóbbi — mivel mind az elnök, mind a bizottság titkára a további megbízás alól felmentését kérte — hosszabb időt, s nagy körültekintéssel végzett tájékoztató és egyeztető munkát igényelt. Ezért az alább felsorolt programjaink szerényebbek voltak.

— 1990 március 27-én kihelyezett ülést tartottunk a Bakony Művek Oktatási Központjában.

Az ülés tárgya:

- A CAD-CAM rendszerek bevezetése a közép- és felsőfokú oktatásba, illetve a tanfolyami képzések lehetőségei.
- 1990. június 8-án részt vetünk az "új akadémiai ciklussal kapcsolatos tájékoztató" munkaülésem a VEAB székházban, de még ezt megelőzve többek kérésére

- 1990. május 17-én; előzetes tájékozódás és konzultáció alapján munkabizottsági ülést tartottunk (hely: Veszprémi Egyetem) a leköszönő és felmentést kérő vezetés mintegy 5 év munkáját felölelő beszámolójának meghallgatásával, és megvitatásával, az új bizottság személy szerinti összeállításával s az új vezetőség megválasztásával, tehát szinte egyetlen napirenddel. Ugyanekor kerültek felvázolásra a munkabizottság jövőbeni tervei és feladatai is.

A beszámolóban részletesen kitértünk a munkabizottság ciklusbeli és alapítás óta végzett munkájára, az évi 2—3 ülésre, a régióban országos és nemzetközi részvétellel megtartott rendezvényekre, a kapcsolatokra és valamennyi esemény témájára.

A bizottság végül döntött tagjainak személyében és megválasztotta elnökét dr. TIMÁR IMRÉT, a Veszprémi Egyetem tanszékvezető docensét, kandidátust, okleveles gépészmérnököt. A titkár személyének kiválasztására — több elhangzott javaslat alapján — az elnök felhatalmazást kapott.

- 1990. szeptember 7-én munkabizottsági ülést tartottunk Veszprémben dr. Ing.-H. O. PICHT docens (Merseburg) részvételével a Veszprémi Egyetem Géptan Tanszékén folyó termodinamikai kutatások témájában, s az eddig külön-külön munkakapcsolatot jelentő Veszprém-Merseburg partnerintézeteiben folyó munka összehangolásának vonatkozásában.

Hulladékhasznosítási munkabizottság

Elnök: Tamás Ferenc

Titkár: Otrók Györgyné

A VEAB Hulladékhasznosítási munkabizottság 1990-ben két ülést tartott, mindkettőt a Székházban. Az első ülés, szeptemberben, a Munkabizottság beszámolója volt. Ezen az elnök ismertette az elmúlt választási ciklusban végzett változásokat, majd a szabályoknak megfelelően az elnök és a titkár lemondtak. Titkos szavazás után az elnököt egyhangúlag újraválasztották.

A második ülésre 1990. november 29-én került sor. Az ülésen 22 bizottsági tag és vendég jelent meg. A konzultáció során dr. PÁLFY JÓZSEF (BIB) a Fonyódon meghonosított szelektív hulladékgyűjtő rendszert ismertette. A kötetlen vitában 14 hozzászólás hangzott el. Ezek közül az egyiket, mely a környezetvédelem és hulladékhasznosítás államigazgatási kérdéseivel foglalkozott, a munkabizottság elnöke eljuttatta az illetékes országgyűlési bizottság alelnökének.

Közlekedéstudományi munkabizottság

Elnök: Hegedüs Csaba

Titkár: Bikás Ernő

A Közlekedéstudományi munkabizottság 1990. szeptember 27-én tartott ülést. Az ülés napirendjén a következő témák szerepeltek:

1. A munkabizottság elnökének és a Műszaki szakbizottságba delegálandó két tagjának megválasztása. A Műszaki szakbizottság képviselőjében Dr. KESZLER JÓZSEF értékelte az előző időszakban végzett munkát, megköszönte a munkabizottság aktív és eredményes tevékenységét. A munkabizottság elnöknek DR. HEGEDÜS GYULA kandidátus, főiskolai tanárt választotta. A szakbizottság vezetésébe delegálta továbbá DR. KOREN CSABA kandidátus, főiskolai tanárt és DR. BIKÁS ERNŐ főiskolai docenst.

2. Az ülés szakmai témája volt:

"A gazdasági rendszer változásával kapcsolatos néhány időszerű kérdés a közlekedésben. Bevezetőt és vitaindító tájékoztatót DR. KOVÁCS FERENC Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium helyettes államtitkár tartott. A konzultáció során a privatizáció, a gazdálkodás közlekedést érintő kérdései, az országos és helyi önkormányzati szervekkel kialakuló új kapcsolatok, a közlekedés regionális kezelésének jövőbeli megoldásai kerültek megvitatásra. Az előadó széleskörű tájékozottsága, felkészültsége a résztvevők vitakészsége jó tanácskozási légkört teremtett. A tanácskozás résztvevői elvi állásfoglalást kívánó problémákat, s ezzel kapcsolatos javaslatokat fogalmaztak meg.

Metallurgiai munkabizottság

Elnök: SziJ Zoltán

Titkár: Rideauer Szilárd

A bizottság munkája féloldalas volt, az év során az elnök betegsége és a titkár munkahelyváltoztatása miatt.

A múlt évben a beszámoló után a bizottság még 1989. november 22-én Bicskén, az MMG Gázautoamatika Gyárban "Hőkezelő Szakmai Napot" rendezett, amelynek témája: "A nikotrállás elmélete, alkalmazásának lehetőségei és köre".

Ugyancsak Bicskén 199. január 17-én rendeztünk műszaki ankétot, amelynek témája a statisztikai folyamat és minőségszabályozás (SPC) volt. Bemutatásra került a módszer számítástechnikai programja is.

Ugyanezen témában május 2-án Győrben a REKARD cégnél volt műszaki ankét és bemutató.

Műszaki-fizikai munkabizottság

Elnök: Straub Gyula

Titkár: Kocsis Zsuzsanna

Munkabizottságunk 1990. évben három ülést tartott.

Első ülésünket 1990. június 1-én tartottuk Tihanyban a Geofizikai Observatóriumban. Az ülésen Kőrmendi Alpár az Observatórium vezetője tartott előadást, "A tihanyi Geofizikai Observatóriumban folyó földmágneses vizsgálatok" címmel. Az előadást diszkusszió követte. Ezután az Observatóriumban lévő Eötvös Lóránd hagyaték bemutatására került sor. Sajnálatos, hogy Eötvös Lóránd nagyon értékes hagyatékának nincs méltó helye. Az anyag egy része az apátsági épületből átkerült a tihanyi tájházba, kis helyre összezsúfolva, más része pedig az Observatóriumban van jó kezekben ugyan, de a nagyközönség, diákság számára hozzáférhetetlenül.

Második ülésünket 1990. szeptember 14-én tartottuk a VEAB székházban. Az ülés napirendje a munkabizottság újjáalakulása és tisztségviselőinek megválasztása volt.

Harmadik ülésünket "Lézeroptika és lézeres technika" címmel 1990. november 26-án Székesfehérvárott tartottuk. Az ülésen elhangzott előadások:

HUDOBA GYÖRGY: (Videoton Automatika) Optikai adattároló rendszerek.

TELEKI KÁROLY: (Glória Kft) A CD-lemezgyártás

HUDOBA GYÖRGY: (Videoton Automatika) a CD-lejátszás.

Az előadást a Glória Kft CD-lemezgyártó üzemének látogatása követte. Ezután a székesfehérvári Csillagvizsgálóba látogattunk, ahol rövid operatív munkabizottsági ülésre is sor került.

Plazmatechnológiai munkabizottság

Elnök: Brájer László

Titkár: Hédei Lajos

A munkabizottság tevékenysége az év első felében a közelgő 5 évenkénti akadémiai ciklus-váltás jegyében telt el. Ennek során igyekeztünk megújítani és felfrissíteni tagságunkat olyan új aktív szakemberekkel, akik potenciálisan jelentős szerepet játszhatnak a plazma-technológiák bevezetésében és elterjesztésében. Ennek eredményeként kb. 30%-os arányban sikerült új tagokat bevonnunk a munkabizottság munkájába.

A munkabizottsági elnökválasztást, valamint a Műszaki szakbizottságba való delegáltak megválasztását július 31-én folytattuk le Veszprémben, a VEAB Székházban, annak a kétnapos tudományos ülésnek a keretében, amelyen nagyszámú előadás hangzott el a plazmatechnológiák kutatási-fejlesztési és gyakorlati alkalmazási eredményeiről. Az említett tudományos ülésszakon külföldi tudósok és szakemberek is résztvettek.

Az év második felében a tagság véleményének a figyelembevételével és javaslatainak a felhasználásával összeállítottuk a munkabizottság 1991. évi feladatait, valamint távlati célkitűzéseit.

Szilikástechnológiai munkabizottság

Elnök: Juhász A. Zoltán

Titkár: Kotsis Leventéné

Munkabizottságunk négy ülést rendezett. A Szilikátkémiai és Technológiai-, továbbá az Ásványtan Tanszékkel közös rendezvényünkön 1990. március 29-én GERD MÜLLER professzor (Technische Hochschule Darmstadt, NSZK, Institut für Mineralogie) "AIN Keramiken: Phasenzusammensetzung, Mikrostrukturen und thermische Konduktivität" címmel tartott előadást.

A Szilikátkémiai és Technológiai Tanszékkel közös szervezésben november 27-én WOLFGANG PANNHORST kutatólaboratóriumvezető (Schott Glaswerke) "Zum Kristallisationsverhalten von Glaskeramiken mit niedriger Wärmedehnung für Präzisionsanwendungen in der Optik" című előadása hangzott el, amelyet összekapcsolt a Schott művek ismertetésével.

Ugyancsak a Szilikátkémiai és Technológiai Tanszékkel közös rendezvény keretében ismertette PETER HELLMOLD professzor (TH Merseburg) a volt NDK-s főiskola szervezeti és tantervi struktúrájának változtatási helyét, továbbá előadást tartott "Prinzipien zur Verbesserung der chemischen Resistenz von Silicatwerkstoffen" címmel.

Október 15-én az MTA Műszaki szakbizottságával és az SZTE-vel közösen GROFCSIK JÁNOS születésének 100. évfordulója alkalmából ünnepi ülést szerveztünk, amelyen JUHÁSZ A. ZOLTÁN professzor, TAMÁS FERENC professzor, WAGNER ENDRE és LENKEI GYÖRGY tartottak előadást. Az összejevetelen GROFCSIK JÁNOSRA a tudós kutatóra, az egyetemi tanárra, és a közéleti emberre emlékeztünk.

ORVOSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: István Lajos

1. Célkitűzések

Az 1990. évi tervünk az évek óta napirenden lévő Rheumatológiai- és balneológiai munkabizottság megalakítását, az osztrák-magyar orvosi — tudományos kapcsolatok fejlesztését és a munkabizottságok újjáalakítását irányozta elő.

2. Kapcsolatok

Együttműködtünk a PAB, a DAB, a SzAB és a MAB Orvostudományi szakbizottságaival,

az Osztrák Haemophilia Társasággal,

az Osztrák Haematológiai- Onkológiai Társasággal és

a Grazi Egyetem Orvostudományi Klinikáinak Tudományos Egyesületével.

3. Eredmények

Az Osztrák Haematológiai-Onkológiai Társasággal közösen magyar szakértők közreműködésével együttes tudományos ülést tartottunk az onko-haematológia időszerű therapiás kérdéseiről (Hévíz, február 23.)

Az Osztrák Haemophilia Társasággal közös symposiumot rendeztünk a haemophiliások otthoni kezeléséről és rehabilitációjukról (Szombathely, március 2.)

A Magyar Haematológiai Társaság Haemophilia Szekciójával közösen megrendeztük a "haemophilia időszerű kérdései" c. symposiumot nemzetközi részvétellel (Veszprém, március 31.)

A Szombathelyi Kórház Tudományos Bizottságával és az MTA Tudományos Minősítő Bizottságával közösen nyilvános ülés keretében került sor GARZULY FERENC: "Leukémia-típusok neuropathológiai jellemzői" című kandidátusi disszertációjának munkahelyi vitájára (Szombathely, április 12.)

A Magyar Gyógyszerészeti Társaság Győr-Sopron megyei Szervezetével, a Magyar Kémikusok Egyesülete Soproni Csoportjával közösen az AIDS megelőzéséről és gyógyszeres kezeléséről tartottunk tudományos ülést (Sopron, május 11.)

A cytomegalovírus fertőzés időszerű klinikai kérdéseiről nemzetközi részvétellel rendeztünk egéznapos synposiumot (Veszprém, május 19.)

Az Orvostudományi szakbizottság munkabizottságainak elnökeivel és küldötteivel rendeztünk szervezeti kérdésekkel foglalkozó ülést (Veszprém, október 9.)

Az ezévi felolvasó ülésünket az előadók elfoglaltsága miatt 1991. márciusára kellett áttennünk.

Az átszervezést követően az Orvostudományi szakbizottságban az alábbi munkabizottságok működnek:

- Genetikai,
- Gyógyszerészeti,
- Haematológiai-Onkológiai,
- Kardiológiai,
- Klinikai cytológiai,
- Klinikai kutatási,
- Közegészségügyi,
- Munkaegészségügyi- és toxikológiai,
- Orvosi mérés- és számítástechnikai,
- Rheumatológiai-balneológiai,
- Sport- és mozgásbiológiai.

RENDSZERELMÉLETI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Gyenis János

Titkár: Friedler Ferenc

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság június 8-i döntése alapján a szakbizottság nevét Matematikai és rendszerelméleti szakbizottságra változtatta.

Automatizálási munkabizottság

Elnök: Vass József

Titkár: Nagy Vince

Az Automatizálási munkabizottság az 1990-es évben folytatta a régió oktatási, kutatási bázisainak kiépítését. A Győri Műszaki Főiskolán elindult a műszaki informatika üzemmérnöki szak, melynek megszervezésében a munkabizottsági tagok jelentős részt vállaltak, illetve a Veszprémi Egyetemen megteremtettük a Műszaki Informatika szak indításának feltételeit. Erősítettük az automatizálás, mérés-technika, villamos tudományok részarányát a Veszprémi Egyetem vegyészmérnökképzésében is.

A régióban először alakult olyan egyetemi tanszék a tárgyévben, melynek egyik fő profilja az automatizálás. A tanszék neve: Műszaki Informatika és Automatizálás Tanszék. A fenti tanszéken elkezdődött egy Robottechnikai laboratórium építése a SORTOMAT Rt és a VESCONT cégek patronálásával.

A tárgyévben két szakmai egéznapos programot rendeztünk. A Dataware Electronic Engineering Ltd szervezésében bemutatásra kerültek a programozható XI-LINX elemek, melyek új utat nyitnak meg az osztott rendszerek irányítása területén, valamint egy egynapos konzultációt és előadássorozatot szerveztünk jogtisztá szoftverek és ipari automatizálás témakörből.

Tématerületek:

- az ASYST tudományos számítások végzésére szolgáló programcsomag
- az AutoCAD tervező rendszer
- a Recognita Plusz szövegértelmező programcsomag
- Elektronikai tervező rendszerek
- Ipari PLC-k programozása
- A VDDC folyamatirányító rendszer.

Számítástudományi munkabizottság

Elnök: László Zoltán
Titkár: Dominyák Imre

A munkabizottságunk elődje az Alkalmazott matematikai és számítástudományi munkabizottság 1989. nyarán kettévált. Megalakult a Matematikai, valamint a Számítástudományi munkabizottság. Az előző elsősorban a matematika elméleti alapkutatósaival foglalkozik. Az utóbbi a matematikai alkalmazási területeit, — beleértve a számítástudományt is — fedi le. A kettéválás természetesen az eredeti munkabizottság létszámát erősen meggyérítette, ezért az elmúlt év elsődleges feladata a szervezés volt. Ennek során a régió keleti területének (Székesfehérvár, Dunaújváros) fokozottabb bekapcsolása volt a cél. Ezt a munkát a vezetőség kihelyezett ülésein és személyes megbeszéléseken végeztük el. A szakmai összejöveteleket a Matematikai munkabizottság rendezvényeihez csatlakozva valósítottuk meg. Az alábbiakban felsoroljuk a Számítástudományi munkabizottsággal kapcsolatos fontosabb eseményeket.

1. A munkabizottság tagjai 1990. május 4—5. között résztvettek a Matematikai munkabizottság soproni ülésén. Ezen DR. JAKÁL LÁSZLÓ, "A Bellmani változatok általánosítása" címmel előadást tartott.

2. A munkabizottság 1990. október 10-én Székesfehérváron vezetőségi ülést tartott. Ezen megbeszéltük, hogy a "Számítástechnika az oktatásban" címmel 1991-ben Székesfehérváron munkabizottsági ülést tartunk, amelyen egyúttal megismerkedünk a székesfehérvári és dunaújvárosi főiskolák oktató- és kutatómunkájával is.

Matematikai munkabizottság

Elnök: Horváth Jenő
Titkár: Gróf József

A munkabizottság két tudományos ülést szervezett. Az elsőt május 4—5-én rendeztük Sopronban. Ezen az alábbi előadások hangzottak el:

JAKÁL LÁSZLÓ: A bellmani változások általánosítása

HORVÁTH LÁSZLÓ: Maximumelveknek eleget tevő lineáris formák

SZALAY LÁSZLÓ: Diszkrét interáció a számelméletben

HAJDÚ ENDRE: Egy különleges necc-projekció

FÜHRERNÉ NAGY GYÖRGYI: A soproni Egyetem története a matematikai oktatás szemszögéből

FÜHRERNÉ NAGY GYÖRGYI: Beszámoló a soproni Egyetem matematikai

oktatásáról végzett felmérésről és a XVII. osztrák matematikus kongresszus didaktikai szekciója egyes előadásairól

— HORVÁTH JENŐ: Hipersíkok elhelyezései hiperbolikus terekben

— MÉSZÁROS FERENC: Bevezetés az izotrop geometriákban

A IV. Osztrák-Magyar Geometriai Kollokviumot június végén tartottuk Szombathelyen.

Munkabizottságunk több tagja előadást tartott a III. Osztrák-Jugoszláv Geometriai Kollokviumon Segganbergben és a 2. német és észak-amerikai kémikusok és matematikusok találkozásán Göttingenben.

Rendszerszerkezeti munkabizottság

Elnök: Csukás Béla

Titkár: Nagy Endre

1990-ben újjáalakult a munkabizottság. A korábbi időszak 28 tagja közül 22 fő rendes tagként 4 fő pedig állandó meghívottként továbbra is részt vesz a munkában. Az újabb tagokkal együtt a munkabizottságnak jelenleg 38 rendes tagja és 10 állandó meghívottja van. A szeptember 6-án megtartott vezetőségválasztó megbeszélésen a munkabizottság elnöke a következő periódusra ismét CSUKÁS BÉLA lett, aki titkárként NAGY ENDRÉT kérte fel.

A hagyományos Bozsoki Szemináriumra ebben az évben október 23—25. között került sor a Vas megyei Tanács üdülőjében. A kétnapos munkabizottsági ülés résztvevői két témacsokrot vitattak meg.

Az egyik témakör a strukturális modellekben való gondolkodás illetve ennek egyes újabb paradigmákkal, eszközökkel és módszerekkel való kölcsönhatása volt a következő vitaindító előadásokkal:

— CSUKÁS B., LAKNER R.: Kibernetikai struktúrák és Prolog leírásuk

— DOMBI J.: Neuron algoritmusok és fuzzy halmazok kapcsolata

— ÉRDI P., GRÖBLER T.: Neurális hálózatok vizsgálata

A másik tématerület a műveleti egységek szimulációjával kapcsolatos újabb eredmények áttekintése volt az alábbi vitaindító előadásokkal:

— BLICKLE T., MIHALYKÓ CS.: Őrlési és granulálási folyamatok modellezése és a tanh eloszlásfüggvény jellegzetességei

— CSUKÁS B., LAKNER R., VARGA K.: Dinamikus szimuláció generált strukturális modellel

— JEDLOVSZKY P.: MESZÉNA ZS.: Diszkrét szimulációs rendszer

Vállalatkibernetikai munkabizottság

Elnök: Gaál Zoltán

Titkár: Kovács Zoltán

A munkabizottság a Veszprémi Egyetemmel és a MTESZ-szel közösen megrendezte a Karbantartási tevékenység szervezése a 90-es években, európai szemmel című nemzetközi konferenciát. A konferencián a munkabizottság négy tagja előadást tartott.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI I. SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Timár Ede

Titkár: Szilágyi István

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottsága június 8-i ülésén Gazdasági és jog- és társadalomtudományi szakbizottság néven összevonta a Jogtudományi és a Társadalomtudományi I. szakbizottságokat. Az új szakbizottság elnökévé Várhelyi Istvánt választották meg.

A szakbizottság *tevékenységét* — a nehezebb körülmények ellenére — 1990-ben is aktivitás jellemezte. A problémák ellenére törekedett feladatát ellátni és az igényeknek megfelelően helytállni működési területén. Tevékenységét nagyban elősegítette, hogy a munkabizottságok változatlan aktivitással dolgoztak. A békés rendszerváltás folyamatában a társadalomtudományi intézménybázis is megváltozott, személyi konzekvenciái is bekövetkeztek. Ebben az igen változó helyzetben a munkabizottságok is átszerveződtek, újjáalakultak és megválasztották (megbízás helyett) a tisztségviselőiket.

A *szervezeti munkában* jelentős helyet foglalt el az át- és újjászervezés, a munkabizottságok tisztségviselői megválasztásának előkészítése és lebonyolítása.

A *tartalmi munkában* alapvető volt a munkabizottságok által alulról kezdeményezett tudományos *konferenciák, kollégiumok, ülések* lebonyolításának elősegítése (pl. a Politikatudományi által kezdeményezett, és a mező- és erdőgazdasági vállalat, valamint a Szociológiai munkabizottságokkal együtt szervezett decemberi konferencia).

Külön-külön az egyes munkabizottságok (pl. szociológiai, mező- és erdőgazdasági vállalat) által szervezett tudományos üléseket és támogatta és az *előfeltételek* biztosításában részt vállalt.

Kezdeményezően segítette a *tudományos továbbképzést*, és annak új rendszerének kialakítását, a viták során javaslatokat is tett. Támogatta a munkabizottságok ezen tevékenységét.

A szak- és munkabizottságok tagjainak több publikációja jelent meg, bár az utóbbi időben kevesebb a lehetőség erre.

VEAB pályázati felhívást a munkabizottságok javaslatainak figyelembe vételével tettük meg. Az elmúlt évben a régi szervezeti felállású szakbizottsághoz az előző évnél több, összesen öt pályamű érkezett, amelyből három pályadíjat is nyert.

Munkakapcsolataink változatlanok a társ szakbizottságokkal, a MTA illetékes osztályával. Hasonlóak (az előző évhez) a kapcsolatok a külföldi társintézményekkel.

A *következő (1991) évben* már az átszervezett új szakbizottság (a Gazdaság-, jog-, társadalomtudományi elnevezésű) keretében dolgozunk, a tevékenységünket pedig részletes munkaterv tartalmazza.

Gazdasági és polgári jogi munkabizottság

Elnök: Kotz László
Titkár: Mayer István

Az 1990. év nyarán a VEAB Elnökség határozata alapján a Gazdasági és a Polgári jogi munkabizottság egy közös bizottsággá egyesült.

A Gazdasági és polgári jogi munkabizottság 1990. augusztus 31. napján tartott első ülésén elnöknek DR. VINCZE IMRE megyei bírósági elnökhelyettest választotta meg. A bizottság elnöke a titkári teendők ellátására DR. TARR GYÖRGYÖT kérte fel.

A munkabizottság 1990. november 19. napján újabb ülést tartott.

Napirend volt:

1. A földtörvény tervezete. Előadó: DR. HAFFNER ILDIKÓ.
2. Korreferátum a földtörvény tervezetéhez. Előadó: DR. NEIGER M. TIBOR.
3. Az 1991. évi munkaterv összeállítása.

A bizottság sokrétű összetétele biztosítja azt, hogy kapcsolódhassunk az időszzerű jogalkotáshoz, megkíséreljük a joggyakorlat alakítását az újonnan megjelenő jogszabályok alapján. Szeretnénk az illetékes főhatóságok figyelmét ráirányítani jogi rendezést vagy változtatást igénylő témákra. Nem mondunk le arról sem, hogy ez a kis műhely a tagok szakmai elmélyülésének bázisa legyen.

A beszámolási időszakban az alábbi publikációk jelentek meg:

DR. TARR GYÖRGY: Jog az élethez (Magyar Jog 1989. évi 12. szám)

DR. ERDÉLYI GYULA: A belső vagyoni és vállalkozási viszonyok az önkormányzati jellegű vállalatoknál. (Magyar Közigazgatás 199. januári szám)

Mező- és erdőgazdasági vállalati munkabizottság

Elnök: Várhelyi István
Titkár: Illyés Benjámín

Munkabizottságunk létszáma 31 főben stabilizálódott. Nagyobb arányban (több, mint 50%-ban) az agrárközgazdászok száma növekedett. Akadémiai *minősítéssel*

rendelkezők száma tagjaink egyharmadát teszi ki, egyetemi doktori címmel további egyharmada rendelkezik.

A *munkakapcsolataink* is szélesedtek, elsősorban a társadalmi, de más szakbizottságokhoz tartozó munkabizottságokkal is. Közös tevékenység is kialakult, közösen tudományos konferenciákat is tartottunk. Munkabizottsági önállóságunkat is jobban ki lehetett bontatkozatni. A rendszeresebb információáramlás a tagok felé, és tőlük az MTA-VEAB szervei felé is megvalósulóban van.

Rendezvényeink keretében két *bizottsági ülést* tartottunk. Az év első felében az új agrárkonceptió megvitatására került sor (Veszprémben). A *tudományos kollokviumot* az MTA illetékes osztálya részéről SIPOS ALADÁR akadémikus előadása nyitotta meg, amely magas szintű aktivitást váltott ki, tett lehetővé. A nagy érdeklődés és igény alapján e témában 1991-ben tudományos konferenciát szervezünk. A másik ülést az év második felében tartottuk, ahol értékeltük — részletes beszámoló alapján — az elmúlt akadémiai ciklus (5 év) folyamán végzett munkánkat és megvitattuk a szándéknyilatkozatokban egyénileg felvetett és a beszámolóban összegzett kutatási témaköröket, a célkitűzéseket, a tennivalóinkat.

Együttműködünk a "Békés rendszerváltás, alkotmányos forradalom Magyarországon" c. *konferencia* megszervezésében, részvétellel (közel 172 arányban bizottsági tagjaink voltak) és három korreferátummal segítettük a kezdeményező munkabizottságot. A *publikációs* tevékenység is hasonló aktivitású volt. 25 cikk (tudományos folyóiratban, szaklapokban) jelent meg a bizottsági tagjaink írásként. További öt egyetemi *jegyzet* jelent meg ágazati- és vállalatgazdaságtani témakörökből. Az elmúlt évben is nagy figyelmet fordítottunk a *tudományos továbbképzésre*. Munkabizottságunk két tagja eredményesen védte meg kandidátusi, egy pedig egyetemi doktori disszertációját.

Szociológiai munkabizottság

Elnök: Farkas István

Titkár: Baráth József

A munkabizottság 1990-ben két tudományos ülés megtartásában működött közre. Az egyik az esztergomi Vitéz János Tanítóképző Főiskola rendezvénye volt "Közép- és kelet-európai változások a XX. század második felében" címmel. A másik, a VEAB székházban több munkabizottság részvételével megtartott konferencia a "Békés rendszerváltás, alkotmányos forradalom" címet viselte. Ezek mellett a szociológiai munkabizottság is újjáavasztotta az elnökét és titkárát, s közreműködött az új szakbizottság kialakításában. Mind ezek az események jó alkalmat szolgáltatottak a filozófiai és a politikatudományi munkabizottságokkal való kapcsolataink elmélyítésére.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI II. SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Orosz Sándor

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság elnöksége június 8-i ülésén úgy döntött, hogy a szakbizottság Nyelv és neveléstudományi szakbizottság néven működik tovább. A szakbizottság az akadémiai ciklus kezdetén kialakított koncepció szerint igyekezett ez évi munkáját is végezni. Ennek jegyében valamelyest sikerült közelíteni a munkabizottságok tevékenységét, a kutatások összehangolására tett próbálkozások azonban — az erős diszciplináris széttagoltság miatt — nem vezettek a várt eredményre. Sikeres volt viszont az időközben megindított magyarságkutatási interdiszciplináris téma művelésével kapcsolatos törekvés, annyira, hogy a periódus végére e munkacsoport önálló munkabizottsággá alakulhatott. Nem bizonyult életképesnek azonban a Gyermek- és ifjúságvédelmi munkabizottság, így megszüntetésére tettünk javaslatot.

Alkalmazott nyelvészeti munkabizottság

Elnök: Kurtán Zsuzsa

Titkár: Sallai Mária

Tovább folytatta eddigi törekvéseit a nyelvtanítási, szaknyelvkutatási témák művelésében. Rendezvényeit is ennek jegyében szervezte. A következő témákból tartottak felolvasó, ill. vitaülést:

- a) Az idegen nyelvi teljesítmények tesztelése, értékelése. Előadó: CSUKÁS ÁGNES. Ez alkalommal vitatták meg a Goethe Intézet Schwabisch Hallban rendezett német felnőttoktatási tanfolyama tapasztalatait is.
- b) Szaknyelvkutatás — szaknyelvoktatás összehasonlító vizsgálatai. Előadó: ÖTVÖSNÉ VADNAY MARIANN. — Vita a British Council Plymouthban rendezett szaknyelvi posztgraduális kurzusa alapján.
- c) Nyelvtanárképzés és módszertörténet: az idegen nyelv tanítási módszerek lehetséges modelljei. (Theodore Rodgers PhD University of Hawaii).

Magyarságkutatási munkabizottság

Elnök: Gráfik Imre

Titkár: Idei Miklós

Az 1989-ben még mint témabizottságként megalakult munkaközösség, 1990-ben alakult hivatalosan Magyarságkutatási munkabizottsággá. A munkabizottság

a VEAB régióból 1990-ben 26 belföldi tag visszaigazolásával végezte tevékenységét, melyhez változó létszámú határon kívüli területekről bekapcsolódó konzulens tagok kapcsolódtak (Burgenland, Szlovénia, Szlovákia).

A VEAB Magyarágkutatósi munkabizottsága 1990. augusztus 14-i ülésén megválasztott vezetősége:

Elnök: dr. GRÁFIK IMRE a történelem-néprajztudomány kandidátusa, megyei múzeumigazgató, Szombathely

Titkár: DR. IDEI MIKLÓS, főiskolai docens, Tanítóképző Főiskola, Győr.

A VEAB Magyarágkutatósi munkabizottsága 1990-ben három munkaülést tartott. A munkabizottság anyagi támogatásával terepkutatást végzett KERECSENYI EDIT (Szlovénia, népi építészet), SZILÁGYI ISTVÁN (Burgenland, Kálváriák) SZELESTEY LÁSZLÓ (Burgenland, pannoniai pásztorművészet).

Előkészületek vannak folyamatban a Szlovéniában élő magyarág és a Burgenlandban élő magyarág körében tervezett tanulmánykötetek tárgyában (hét kézirat elkészült), további nyolc kézirat legkésőbb 1991 első negyedévében várható.

A Magyarágkutatósi munkabizottság tevékenységét fokozatosan összehangolta a Történelmi szakbizottsággal, azon belül is a Néprajzi Munkabizottsággal. A Magyarágkutatósi Munkabizottság képviseltette magát az 1990. decemberében Sepsiszentgyörgyön "Vallásosság a közösségek mindennapjaiban és ünnepein" tárgykörben megrendezett konferencián is.

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság elnöksége november 22-i ülésén úgy döntött, hogy a Magyarágkutatósi munkabizottságot a Történettudományi szakbizottság munkabizottságai közé sorolja.

Neveléstudományi munkabizottság

Elnök: Kovács József

Titkár: Poór Ferenc

A munkabizottság két felolvasó ülést rendezett az év folyamán.

a) A neveléstudomány jelenlegi helyzete címmel Szombathelyen megrendezett ülés bevezető referátumát követően élénk vita alakult ki a neveléstudomány helyzetéről, a kutatások jellegéről, a kutató intézmények helyzetéről, a kutatói utánpótlás kérdéseiről.

b) Alternatív törekvések az általános képzésben című, Ajkán rendezett ülésük GAZSÓ FERENC által tartott bevezető előadását követően iskolarendszerünk sok vitatott problémája került napirendre, a jövőt illetően többféle elgondolást, a hazai kísérletek eredményeire alapozott tervet vázoltak fel a hozzászólók.

Nyelvtudományi munkabizottság

Elnök: Szabó Géza

Titkár: Molnár Zoltán

A munkabizottság 1990-ben is nyelvföldrajzi-nyelvszociológiai kutatásokat végzett a VEAB régióban. Folytatott hungarológiai vizsgálatokat a burgenlandi és szlovákiai magyarság körében. A vizsgálatok eredményeit több tudományos konferencián ismertették a munkabizottság tagjai. Részt vettek az MTA Nyelvtudományi Intézetben 1990. szeptemberében a "Társadalmi és területi nyelvváltozatok a magyarban" címmel rendezett tanácskozáson. Közreműködtek előadásaikkal a Mátyás király halálának 500. évfordulója alkalmából Mariborban novemberben tartott szimpóziumon. Tanulmányaik különböző szakfolyóiratokban jelentek meg.

Több műhely-jellegű munkabizottsági tanácskozást, megbeszélést tartottak.

Zenetörténeti munkabizottság

Elnök: Falvy Zoltán

Titkár: Rakos Miklós

A munkabizottság idei tevékenysége is illeszkedett abba a korábban kialakított elképzelésbe, hogy minél többet feltárjon a régió városainak zenei múltjából, s egyúttal lehetőséget teremtsen a magyar zenetörténet számára csak kevésbé vagy egyáltalán nem ismert részletkérdések feltárására.

Munkájuk új elemmel gazdagodott: szoros kapcsolatot alakítottak ki a Pannónia néven működő, közös zenei múltunkat kutató osztrák-magyar zenetörténeti társasággal.

Három felolvasó ülést rendeztek, a következő témákról.

- a) A veszprémi székesegyház kottatára. Előadó: MURÁNYI RÓBERT ÁR PÁD.
- b) Várpalota zenei múltjáról. Előadó: GÓRNÉ SOMOS MARGIT.
- c) A vonóshangszerjavítás szerszámai. Előadó: GÁL GYÖRGY. Immár hagyományosan a munkabizottság szervezte a VEAB évváró plenáris ülésének zenei programját.

TERÜLETFEJLESZTÉSI ÉS TELEPÜLÉSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Gonda György

Titkár: Maróti Rezső

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság elnöksége június 8-i ülésén úgy határozott, hogy a szakbizottságot összevonja a Környezettudományi és területfejlesztési szakbizottsággal.

TÖRTÉNELMI SZAKBIZOTTSÁG

Elnök: Éri István

Titkár: Nagybáka Péter

A szakbizottság az akadémiai ciklus utolsó évében is 5 munkabizottsága keretében fejtette ki tevékenységét, de az új 3 éves ciklusra való áttérés következtében szervezetében az alábbi változásokra került sor: az 1990. június 8-i, valamint november 22-i VEAB ülések határozatainak megfelelően.

A Történelmi szakbizottság neve Történettudományi szakbizottságra változott. 1991-től az eddigi 5 munkabizottságon kívül a szakbizottság keretei között működik még az alábbi 3 munkabizottság:

- a Magyarságtudományi munkabizottság
- a Műemléktudományi munkabizottság

Minden munkabizottságnál és természetesen a szakbizottságnál is 1990 szeptember 15-ig, illetve szeptember 30-ig megtörtént az előírt demokratikus tisztújítás. A szakbizottságnak az 1989—90-es évre 3 munkabizottsága részére 200.000 Ft OTKA póttámogatást sikerült szereznie feladatainak folyamatos, zavartalan ellátására.

Archeometriai munkabizottság

Elnök: Bakos Miklós

Titkár: Járó Márta

Elkészült az Iparrégészeti és Archeometriai Tájékoztató következő száma. A kefelevonat kézben van, a sokszorosítás és postázás az év végére várható.

Megtettük az előkészületeket az 1991-es megrendezésre kerülő nemzetközi konferenciára, amelyet az MTA Régészeti Intézetével és az Iparrégészeti munkabizottsággal közösen szervezünk. Kiküldtük az első körlevelet, a második szétkül-

dését az év végére tervezzük. A munkabizottság egy felolvasóüléssel egybekötött összejövetelt, illetve egy munkabizottsági ülést tartott az év folyamán.

Tovább folytak országsszerte a műtárgyvizsgálatok, amelyeket a munkabizottság tagjai az esetek többségében térítésmentesen végeztek.

Jó kapcsolatokat alakítottunk ki az MTA Régészeti Intézete Interdiszciplináris osztályával, egyesítettük a protokoll-listákat, igyekszünk a közös területeken együttműködni.

Az Archeometriai munkabizottság új elnöke: dr. BORSZÉKI JÁNOS. Titkára JÁRÓ MÁRTA maradt.

Iparrégészeti munkabizottság

Elnök: Gömöri János

Titkár: Iváncsics Jenő, dr. Mesterházy Albekker Mária

A munkabizottság folytatta a *Vörös égett sáncok műszaki vizsgálatait*. Sopronban kicsinyített modellen kiégetési kísérletet végeztünk. Ezt három munkamegbeszélés előzte meg a Soproni Múzeum Régészeti Gyűjteményénél (GÖMÖRI J.), illetve a Központi Bányászati Múzeumnál. Laboratóriumi körülmények között is folytak pirotechnikai kísérletek (Macher Fr.). A további tennivalókat a BTM-ben GÁDOR JUDIT meghívására vázoltuk fel. Itt NOVÁKI GYULA beszámolt a borsodi (edelényi) Árpád-kori sánc ásatási eredményeiről.

A soproni és darufalvi (Drassburg) égett sáncok fizikai kormeghatározásairól (C₁₄, AM, TL) GÖMÖRI-MÁRTON-HERTELENDI-BENKŐ cikke nyomdába került (Arrabona, Győr).

Tovább folytak a *vaskohók fizikai kormeghatározásai*. Fenti szerzőknek az eddigi eredményekről írt cikkét az Archeológiai Értesítő fogadta el közlésre.

Hidegség (Sopron megye) kovácsműhely feltárása a 12. századból. A pénzrel keltezett műhelyt archeomágneses és C₁₄ módszerrel is datáltuk. Kémiai, metallográfiai vizsgálatokat végeztünk a hidegségi kovácsműhely leletein (Miskolc, Metalkontroll). Hidegségben késő rézkori öntőműhely (öntőformák) és kelta kovácsműhely (vassalakok) is előkerültek. Sopronban római kori fazekasműhely maradványait ástuk ki.

Az Archeometriai munkabizottsággal közösen (GEGUS ERNŐ, KISS VARGA MIKLÓS) folytatódott a stockholmi Statens Historiska Múzeum munkatársaival együtt két analóg bronz korona *archeometallurgiai szempontú anyagvizsgálata*. *Külföldi kapcsolataink:*

GÖMÖRI JÁNOS a "Paleometallurgie du fer et cultures" Symposium international du Comité pour la Sidérurgie ancienne" c. konferencián (Belfort, Fran-

ciaország) beszámolt a magyarországi római és Árpád-kori kovácsműhely maradványokról. Ugyanő és egy hozzászólásában Macher Frigyes az osztrák Régészeti Társulat pinakafői ülésén (Pinkafeld) a Nyugat-magyarországi égett sáncok kom-
pott vizsgálatáról számolt be.

Az Iparrégészeti munkabizottság soproni központjában tett látogatást néhány archeometallurgiával foglalkozó külföldi szakember:

TRESUYA AMANO, Hokkaido Egyetem, Japán

GERHARD SPERL, Montanuniversität, Leoben, Ausztria

KAZIMIERZ GIELENIN, Régészeti Múzeum Krakkó

KARL KAUS, Landesmuseum, Eisenstadt, Burgenland (Kismarton)

1990 októberében az Iparrégészeti munkabizottság *újjáválasztotta* vezetőse-
gét. GÖMÖRI JÁNOS elnök felajánlott lemondását a tagság nem fogadta el és
újra elnökké választotta. Titkár: KÖLTŐ LÁSZLÓ. Átszerveztük az Iparrégésze-
ti és Archeometriai Tájékoztató szerkesztőségét. Főszerkesztő: BIRÓ KATALIN.
Szerkesztőbizottsági tagok: JÁRÓ MÁRTA, JEREM ERZSÉBET és GÖMÖRI JÁ-
NOS, akik az archeometriai, tágabb értelemben vett interdiszciplináris kutatás,
illetve az iparrégészeti tudományterületeket képviselik. Az OTKA I/1 pályázat,
amely az IPARRÉGÉSZETI LELŐHELYKATASZTER elkészítésére rendelkezé-
sünkre állt 1990 végéig, lehetővé tette közel 1000 iparrégészeti lelőhely adatai-
nak összegyűjtését, és megkezdődött a számítógépes adatrögzítés, amelyre a Sop-
roni Múzeumban került sor.

Kézművesipartörténeti munkabizottság

Elnök: Éri István

Titkár: Németh Gábor

A munkabizottság előkészítette, megszervezte és 1990 november 12—14 kö-
zött sikeresen lebonyolította — a soronkövetkező IV. Nemzetközi Kézművesipar-
történeti Szimpóziuma helyett — a *VII. Belföldi Kézművesipartörténeti Szim-
póziumát*. A konferenciát eleve úgy terveztük meg, hogy azon a Kárpát-medence
határainkon kívüli magyar kutatói is részt vehessenek. A szimpóziumon 22 előá-
dás hangzott el. A résztvevők száma 56 volt, közülük 5-en Erdélyből (Románia)
4-en Kárpátaljáról (Szovjetunió), 2-en a Felvidékről (Szlovákia) jöttek el. A szim-
pózium főtémaköre éppen ezért kettős volt:

- 1) Vállalkozó kézművesek, kisiparosok a századfordulón és
- 2) A külföldi vendégek beszámolója az ottani kézművesipartörténeti kutatásokról.

A hagyományoknak megfelelően az előadások szövege külön kötetben fog meg-
jelenni a Művelődési és Közoktatásügyi Minisztérium hathatós anyagi támogatá-

sával. A munkabizottság alapos indoklással összeállította az 1991—94-re szóló OTKA pályázatát, amelyben 600 ezer forint támogatást kért forrásfeltáró konferenciarendező és publikációs tevékenységének tovább folytatására.

A több mint 15 éve megindított Kézművesipartörténeti szakbibliográfia — amelyben már az erdélyi anyag is szerepel — elkészült, kiadása 1991-re biztosra vehető, mert a MTA Néprajzi Kutató csoportjának igen jelentős anyagi támogatása ezt lehetővé teszi.

A munkabizottság szeptemberben megtartotta tisztújító ülését. A leköszönő ÉRI ISTVÁN helyébe — aki egyébként a szakbizottság elnöke maradt — DOMONKOS OTTÓT a munkabizottság alapító tagját választotta meg a bizottság. A titkár NÉMETH GÁBOR maradt.

Tovább folytatódtak a *Kézművesipartörténeti Szerszámkataszter* munkálatai.

NAGYBÁKAY Péter, munkabizottságunk tagja 1990 októberében Keszthelyen résztvett a 19. Nemzetközi Heraldikai és Genealógiai kongresszuson és ott az *európai sisakdíszes céhcímerekről* tartott német nyelvű előadást.

DOMONKOS OTTÓ és NAGYBÁKAY PÉTER egész éven át tovább folytatták és be is fejezték az új 8 kötetes *Magyar Néprajz "Kézművesipar" c. kötetének* szerkesztését. A kötet ez év végén az Akadémiai Kiadóval közösen megszerkesztve készen áll. Megjelenésére 1991—1992-ben lehet számítani.

A nemzetközi kapcsolatok ébrentartására a hagyományos *Litterae Currentes* többnyelvű kézművesipartörténeti tájékoztató az év végével a szokásos módon elkészül.

Néprajzi munkabizottság

Elnök: Selmeczi Kovács Attila

Titkár: Lukács László

Kutatások: változatlanul folynak a *regionális és monografikus kutatások*. Közülük 1991-ben teljesen befejeződek a Komárom megye néprajza és a Káli-medence története és néprajza c. kutatási programok feldolgozásai. Feldolgozás nélkül fejeződött be a monografikus igényű néprajzi feltárás Vas megyében.

Folytatódik, immáron PAB tagok bevonásával is a Dunántúl vallási néprajzát feltáró kutatómunka. A munkában résztvevők ezévből konferencián számoltak be részeredményeikről (Veszprém-Sepsiszentgyörgy).

Rendezvények:

1990 május Nagykanizsa: *Dunántúli Néprajzi Nap* előadói konferenciával és tanulmányi kirándulással a Lenda-vidékre, Hetésbe, (Jugoszlávia).

Előadások: NAGY ZOLTÁN: A Vas-Zala-i monografikus kutatások eredményei és feldolgozásának lehetőségei.

KERECSENYI EDIT: Néprajzi kutatás, tárgy gyűjtés és feldolgozás Hetésben.
LACKOVITS EMŐKE: Szakrális néprajzi kutatások a Dunántúlon.

A tanulmányi kirándulás során Alsólendva múzeumát és néprajzi raktárát, Varsod várát és múzeumát, valamint a csáktornyai múzeumot tekintettük meg. A kiállítások kalauza, a kirándulás megszervezője és vezetője KERECSENYI EDIT volt.

1990 augusztus Városlőd: előadások Városlőd településtörténetéből és néprajzból, történeti-néprajzi kamarakiállításal egybekötve. A VEAB Néprajzi munkabizottság részéről a kiállítást rendezte: JUHÁSZ KATALIN. Előadást tartott: LACKOVITS EMŐKE "Városlőd német lakói" címmel. A rendezvény közös volt a veszprémi Laczkó Dezső Múzeummal.

1990 október Budapest: tisztújító közgyűlés, amelynek során az eddigi elnök, SELMECZI KOVÁCS ATTILA leköszönt tiszteréről, s vele együtt a két titkár is, LUKÁCS LÁSZLÓ és LACKOVITS EMŐKE. A megjelentek — mivel SELMECZI KOVÁCS ATTILA semmiképp sem vállalta a következő ciklusra az elnöki feladatok ellátását, javaslatára — egyhangúlag — LACZKOVITS EMŐKÉT választották elnöknek. Az új titkárok: SZACSVAY ÉVA és KÖVÉCSSES VARGA ETELKA lettek (Budapestről és Esztergomból).

1990 november Győr: Az 1991. évi munkaterv vitája és távlati munkatervi megbeszélés, valamint előadói konferencia.

Előadók:

SELMECZI KOVÁCS ATTILA: Az elmúlt négy év és a dunántúli néprajzi kutatások számvetése.

LACKOVITS EMŐKE: Az 1991. évi és a távlati munkaterv — az előadói konferenciák tervezett fő témái.

PERGER GYULA: A 18—19. századi koroncói temető és feltárásának néprajzi tanulságai.

FIGLER ANDRÁS: A 18—19. századi koroncói temető jellegzetessége, a feltárásnál együttműködő régész és néprajzos tevékenységének tanulságai.

1990 december 8—9: Vallási néprajzi konferencia Sepsiszentgyörgyön. Rendezők: Székely Nemzeti Múzeum Sepsiszentgyörgy, Laczkó Dezső Múzeum Veszprém, VEAB Magyarországi munkabizottsága, és VEAB Néprajzi munkabizottsága, Előadók: a munkabizottság tagjai.

Kiadványok:

- a) A Sebestyén Emlékkülés anyaga rövidesen megjelenik,
- b) jövő évben jelenik meg a Honismereti Tanulmányok önálló köteteként a munkabizottság tagjainak a Dunántúli néprajzát jellemző tanulmánykötete. A kéziratok összegyűjtése folyamatos,
- c) tervezzük az anyagi fedezet megszerzését a sepsiszentgyörgyi konferencia anyagának megjelentetéséhez.

Településtörténeti munkabizottság

Elnök: Solymosi László

Titkár: Somfai Balázs

A KSH és a munkabizottság közös kiadványaként az év elején a Magyarország történeti helységnévtára (1773—1808) sorozatban megjelent a Sopron megyei kötet. Terjedelme 194 lap. Az előbbi együttműködés folytatásaként 80%-ban elkészült a Moson megyei kötet. A közeli befejezés után várhatóan 1991-ben jelenik meg. Város-mezőváros-városiasodás témakörben nov. 8—9-én Veszprémben került sor a IX. településtörténeti konferenciánkra. Öt szekcióban 48 előadás hangzott el. Többek közt három erdélyi és két szlovákiai magyar kutató is tartott előadást. A korábbi gyakorlat szerint a konferencia anyagát megjelentetjük. A szerkesztés munkáját **SOMFAI BALÁZS** végzi.

Az év folyamán Veszprémben két felolvasó ülést rendeztünk. **PALOVICS LAJOS** június 12-én **MAJOR JENŐ** tudományos pályájáról (Településföldrajz és településtörténet), **RITOÓKNÉ SZALAY ÁGNES** pedig november 29-én Humanista nagyprépostok a Mátyás-kori Veszprémben (**VETÉSI LÁSZLÓ** és **LADISLAUS BOZKOVICZ**) címen tartott előadást. Az utóbbin az Egyházmegyei Történeti Bizottság és a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Veszprém Megyei Tagozata is képviseltette magát. Mindkét felolvasás anyagát a **VEAB** Felolvasó Ülések sorozatában kívánjuk megjelentetni. Társszervezőként az Új Magyar Központi Levéltár, az Egyháztörténeti Bizottságok és Egyházi Levéltárak képviselőivel együtt megkezdjük "Az egyházak a változó világban" című egyháztörténeti konferencia szervezését. Színhelye: Esztergom, időpontja: 1991. május 29—31.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

Elnök: Szántó András

Titkár: Kovács Gy. István

Az 1990-es évben az alábbi kiadványokat jelentette meg:

ASSZONYI CSABA, KAPOLYI LÁSZLÓ: Kőzetkontinuumok mechanikája
ASSZONYI CSABA, GÁLOS MIKLÓS, KERTÉSZ PÁL, RICHTER RICHÁRD:
A kőzetmechanika anyagszerkezeti és reológiai alapjai

Az erőforrások racionális hasznosítása

Szerkesztette: **VÁRHELYI ISTVÁN**

Az Alumíniumipari munkabizottság tudományos ankétja

Noricum-Pannoniai halomsírok

Szerkesztette: **PALÁGYI SYILVIA**

A VEAB Értesítő 1990. évi száma,
Szerkesztette: BAKÁCS TIBORNÉ

VI. SZEMÉLYI HIREK

Kinevezések, választások

ÁDÁM ANTAL

a Magyar Tudományos Akadémia levelző tagjává választotta.

BLICKLE TIBORT

az MTA Kémiai Tudományok Osztálya tanácskozó tagjává,
és az MTA Műszaki Kémiai Bizottsága elnökévé választották.

FÜHRERNÉ NAGY GYÖRGYIT

a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem docensévé nevezték ki.

GYENIST JÁNOS

az MTA Műszaki Kémiai Kutató Intézet igazgatójává nevezték ki.

GYÖRFFY BÉLÁT

az MTA Közgyűlése az MTA Felügyelő Bizottsága elnökévé,
és az MTA újjáalakított Növénytermesztési Bizottsága elnökévé
választotta.

HERODEK SÁNDORT

kinevezték az MTA Balatoni Limnológiai Kutató Intézet igazgatójának.

HERPAI IMRÉT

a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Erdővagyonügy
Munkacsoportjának elnökévé választották.

ISTVÁN LAJOST

"Az életért a csontvelőbeteg gyermekekért" alapítvány elnökévé,
a Magyar Haematológiai Társaság elnökévé, és az ujonnan
szervezett Transzfúziós Szakmai Kollégium elnökévé választották.

IVÁNCSICS JÁNOST

egyetemi doktorrá nevezték ki a PANNON Agrártudományi Egyetem
Mosonmagyaróvári Karán.

KISS ISTVÁNT

a Toxikológiai Kutatóközpont KFT tudományos igazgatóhelyettesének
nevezték ki.

KUROLI GÉZÁT

megerősítették a Pannon Agrártudományi Egyetem mezőgazdaságtudományi
Karának dékáni megbízatásában.

LISZI JÁNOST

az MTA Kémiai Tudományok Osztálya tanácskozó tagjává választották meg.
MIKOLA ISTVÁNT

a budapesti László kórház főigazgató főorvosává nevezték ki.

ÓNODI ISTVÁNT

a győri Katonai Kórház főigazgató főorvosává nevezték ki.

OROSZ SÁNDOR

a Veszprémi Egyetem címzetes egyetemi tanára lett, és megbízatást kapott a tanárképzés pszichológiai-pedagógiai tantervének kidolgozására, a pedagógia-pszichológia tanszék kiépítésére.

PAPÓCSI LÁSZLÓT

kinevezték a Bábolnai Mezőgazdasági Kombinát vezérigazgatójává.

PÁLFY DÉNEST

megválasztották a Zala megyei közgyűlés elnökévé.

PUSZTAI GYULÁT

megválasztották a Vas megyei közgyűlés elnökévé.

SÁRINGER GYULÁT

a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

SZÉKELYNÉ KIRKOVICS MAGDOLNÁT

a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem docensévé nevezték ki.

SZABÓ GÉZÁT

az MTA Nyelvtudományi Bizottsága Magyar Nyelvészeti munkabizottsága és a Magyar Nyelvtudományi Társaság szombathelyi csoportja elnökévé választották.

TAMÁS FERENCET

"Az ipar a környezetért" alapítvány kuratóriumának elnökévé választották.

VADÁSZ ISTVÁNT

a Toxikológiai Kutató Központ KFT ügyvezető igazgatójává nevezték ki.

VERESS GÁBORT

az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnökhelyettesévé nevezték ki.

ZIELBAUER GYÖRGYÖT

a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola főiskolai tanárává nevezték ki.

ZONGOR GÁBORT

a Veszprém megyei Közgyűlés elnökévé választották meg.

Kitüntetések

Domonkos Ottó a Magyar Köztársaság Csillagrendje és a Pro Urbe Sopron kitüntetésben részesült a soproni múzeumügyért és a kézművesipartörténet területén kifejtett munkássága elismeréseként.

HERPAI IMRÉT

a Német Erdészeti Egyesület és az Amerikai Erdészeti Egyesület a nemzetközi erdőgazdaságban kifejtett kimagasló érdemeiért a Bernhardt Eduard Fernow plakettel tüntette ki Hannoverben.

HERPAI IMRE

a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének kitüntetésében részesült, amelyet az Országos Erdészeti Egyesületben és a METESZ-ben kifejtett háromévtizedes tevékenységéért adtak át neki.

MÓDOS JÓZSEF

nyugállományba vonulása alkalmából négy évtizedes munkájáért a Magyar Köztársaság Csillagrendjét kapta.

Tudományos minősítések

Új doktorok

Állam és jogtudomány

PRUGBERGER TAMÁS: Belső vagyoni és vállalkozási viszonyok önkormányzati jellegű vállalatoknál.

Mezőgazdasági tudomány

DEBRECZENI BÉLÁNÉ: Az őszi búza és kukorica fejlődéskori N-felvételének tanulmányozása.

SCHMIDT JÁNOS: A szarvasmarhák fehérje és aminosav ellátásának javítása.

SUTKA JÓZSEF: Fagyállóság genetikája a búzában.

SZUNICS LÁSZLÓ: A búzalisztharmat fiziológiai specializációja:

rezisztencia nemesítés.

Műszaki tudomány

RÓNAI FERENC: Faipari termékek komplex szerkezeti felhasználásának Néhány anyagtan összehangolása.

Új kandidátusok

Biológiatudomány

G. TÓTH LÁSZLÓ: Táplálkozás-ökológiai kapcsolatok a planktonikus rákok és a szuszpendált anyagok között a Balatonban.

SZABÓ ISTVÁN: Néhány ökonómai szempontból fontos Arthropoda peszticid rezisztenciájának vizsgálata Magyarországon.

VÖRÖSNÉ BALOGH KATALIN: Balatoni állatok nehézfémakkumulációja.

Földrajztudomány

SZÖRÉNYINÉ KUKORELLI IRÉN: Az elérhetőség szerepe a települések kapcsolatrendszerében.

Irodalomtudomány

MONOSTORI IMRE: Németh László Tanu korszakának korabeli fogadtatása.

Kémia tudomány

BARTIK TAMÁS: Allil-nikkel centrumukon keresztül lejátszódó katalitikus és sztöchiometrikus reakciók.

FRIEDLER FERENC: Teljes vegyipari rendszerek szintézise kombinatorikus módszerrel.

HORVÁTH GÉZA: Pórusméret-eloszlás mérése és számítása mikropórusú tartományában adszorpciós adatokkal.

HORVÁTH OTTÓ: Szervetlen rézkomplexek fotokémiai vizsgálata.

PATAKI KÁROLY: Gördülőréteges-porlasztásos granulálás.

PÓLIK ANDRÁS: Az ivóvíz nitrátmentesítése.

SISAK ATTILA: Bázisok szerepe kobalt-karbonilok homogénkatalitikus reakcióiban.

Közgazdaságtudomány

KOCSONDI JÓZSEF: A háttáji és kiegészítő gazdaságok integrációja a közös gazdaságokkal Magyarország mezőgazdaságában.

SZABÓ ISTVÁN: A termelőségvetkezeti jövedelemszabályozás differenciál hatásának vizsgálata.

Mezőgazdasági tudomány

DÓSA JENŐ: Nagy víztartalmú kukorica szemtermés energiatakarékos tárolása.

LETT BÉLA: Szervezeti változások tapasztalatai az erdő- és fafeldolgozó gazdaságokban.

POCSAI EMIL: A gabonafélék vírusbetegségei Magyarországon és diagnosztikájuk.

SZÜTS GÁBOR: A műtrágyázás és a termőhely különbségeinek hatása szemes kukorica és takarmánybúza fehérje értékére.

Műszaki tudomány

LANG MIKLÓS: Fa- és fahelyettesítő anyagok megmunkálására szolgáló, csonkakúp alakú szerszámmal működő kombinált homlok- és palástmarási eljárás fejlesztése.

MARA ERNŐ: Kemény és nagyon kemény kőzetek fúrásának korszerűsítése hidraulikus energiaátvitel felhasználásával.

Neveléstudomány

KUNHEGYI JÓZSEF: A környezeti ártalmak következményei a személyiség alakulására.

SZEKERES TAMÁS: Planung von Bildungsmaßnahmen in Kombination der Ungarischen Volksrepublik.

Orvostudomány

RÁCZ ISTVÁN: A gyomor transmuscularis differenciájának vizsgálata.

Történettudomány

ÁGOSTON MAGDOLNA: Az orosz abszolutizmus a szovjet történettudományban.

LUKÁCS LÁSZLÓ: A Káli-medence lakóház a Dunántúl népi építészetében.

Megjelent könyvek

ÉRDI PÉTER, TÓTH JÁNOS: Mathematical models of Chemical Reactionns. Theory and Applications of Deterministic and Stochastic Models. Manchester University Press, Manchester and Princeton University Press Princeton, 1989.

FÜLÖP JÁNOS szerkesztésében: Magyarország geológiája I. rész (Az ópaleozoikum, újpaleozoikum) a Magyar Állami Földtani Intéze kiadványa 1990.

ISTVÁN LAJOS: Progresszív betegellátás IV. kötet
Sorozatszerkesztő: Csépanyi Attila
Szolnok, Városi Kórház kiadványa 1990.

KŐHALMI TAMÁS: Vadgazdálkodás, Mezőgazdasági Kiadó 1990.

KŐHALMI TAMÁS: A vadászterület berendezései, Venátus kiskönyvtár sorozat, Venátus Kft 1990.

LISZI JÁNOS feldolgozásában és sajtó alá rendezésében:
Jedlik Ányos: Hőtan, Műszaki Könyvkiadó 1990.

OROSZ SÁNDOR szerkesztésében és részfejezet írásában:
Kibocsájtó tudásszint Veszprém megye általános iskoláiban.
Magyar Pedagógiai Intézet 1990.

Nemzetközi kapcsolatok

BAKÁCS TIBOR 1990. május 8—10 között az International Enforcement Workshop amerikai-holland szervezésű konferencián vett részt Utrechtben a Környezetvédelmi Minisztérium Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya megbízásából.

GYÖRFFY BÉLA elnöke volt az International Biometric Society 1990. évi Világkongresszusának.

GYÖRVÁRI JÁNOS előadást tartott Göttingenben a 2. német- és észak-amerikai kémikusok és matematikusok találkozóján július 16—21. között.

FÜHRERNÉ NAGY GYÖRGYI előadást tartott a III. Osztrák-Jugoszláv Geometriai Kollokviumon, amelyet Seggaubergben tartottak május 1—15. között.

Szeptemberben előadást tartott a XVII. jugoszláv ábrázoló geometriai tanácskozáson, és a VI. Osztrák-Magyar Geometriai kollokviumon.

ISTÁNOVICS VERA július 1 és augusztus 31. között Svédországban dolgozott kutatóként és részt vett az Upsalában megrendezett 5. Nemzetközi Üledékkonferencián. Szeptember 23. — október 13. között Angliában tartózkodott egyezményes tanulmányúton.

HERODEK SÁNDOR szeptember 3—13-ig Kínában volt, ahol részt vett a III. Nemzetközi Tóvédelmi Konferencián.

HORVÁTH JENŐ a Stuttgarti Egyetem Matematikai Intézete meghívására két előadást tartott. Előadást tartott a III. Osztrák-Jugoszláv Geometriai Kollokviumon Seggaubergben. Vezetésével a szombathelyi Tanárképző Főiskola Matematika Tanszéke június 19—23 között megszervezte a VI. Osztrák-Magyar Geometriai Kollokviumot.

FRIEDLER FERENC a Kansas State University meghívott kutatója volt 1990-ben.

HORVÁTHNÉ TEMESVÁRI ÁGOTA két hetet töltött a Stuttgarti Egyetem Matematikai Intézetében, a német Akadémia vendégeként két előadást tartott. A III. Osztrák-Jugoszláv Geometriai Kollokviumon szintén előadást tartott Seggaubergben.

KUROLI GÉZA "REPELLENCIAVIZSGÁLATOK burgonya állományokban" címmel előadást tartott Genfben a Nemzetközi Növényvédelmi Szimpóziumon. Szakmai tanulmányúton volt Angliában a Brooksly Mezőgazdasági Főiskolán, valamint részt vet a Wilhelmshaveni Műszaki Főiskola 25 éves jubileumi ünnepségén, és a moszkvai Tyimirjavez Mezőgazdasági Akadémia 125 éves jubileumi ünnepségén.

LISZI JÁNOST az International Society of Electrochemistry tagjává választotta.

MIHÁLYKÓ CSABA előadást tartott Göttingenben a 2. német- és észak-amerikai kémikusok és matematikusok találkozóján július 16—21 között.

MÉSZÁROS FERENC előadást tartott a III. Osztrák-Jugoszláv Geometriai Kollokviumon Seggaubergben május 1—5 között.

P. ZÁNKAI NÓRA augusztus 6—10 között részt vett Finnországban, Vantaában megrendezett Vizi Ökoszisztémák dinamikája konferencián.

SALÁNKI JÁNOS,

Június 28—30 között — mint az Unió elnöke — részt vett a Biológiai Társaságok Nemzetközi Szövetsége ülésén, Washingtonban.

Szeptember 22—29 között részt vett, megnyitót és előadást tartott a VI. Bioindikátor szimposiumon Dublinban (Írország), mint a Nemzetközi Biológiai Unió és a "Bioindikátor" Bizottság elnöke.

Október 14—19-ig meghívott előadóként részt vett a Koszthoyanc jubileumi emlékülésen, Moszkvában.

1990. december 30-én lejárt határozott idejű igazgatói megbízatása a MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézetében. Ezt a funkciót folyamatosan 1962. óta látta el. Ezt követően kutató professzorként dolgozik az intézetben.

SLEZÁK BERNÁT két évig Algériában CONSTANTINE város egyetemén (államközi szerződés keretében) tanított.

SPEIER GÁBOR a 4th International Symposium on Activation of Dioxygen and Homogeneous Catalytic Oxidation, Balatonfüred 1990. szeptember 10—14 nemzetközi konferencián "Quercetin 2,3-dioxygenase Mimicking Chemistry" címmel szekció plenáris előadást tartott.

Az Asian Journal of Chemistry és az Asian Journal of Chemistry Reviews című folyóiratok szerkesztőségi tagjai közé választották.

S.-RÓZSA KATALIN, június 15—30 között, mint egy MTA-NAS projekt irányítója a partnerintézetekkel értékelő és egyeztető munkát folytatott Albany-ban és Old Westbury-ban (USA).

Augusztus 3—28 között részt vett és előadást tartott a III. Mollusca Neurobiológiai szimposiumon, Amsterdamban.

Szeptember 4—15 között egyetemi ill. intézeti meghívásra MTA egyezményes keretben Peking-ben és Shanghai-ban tett látogatást, ahol előadásokat is tartott.

Szeptember 22—29 között meghívott előadóként részt vett a VI. Bioindikátor szimposiumon, Dublinban.

SZALKAI ISTVÁN előadást tartott Göttingenben a 2. német- és észak-amerikai kémikusok és matematikusok találkozóján július 16—21 között.

SZÁDECZKY-KARDOSS GYULA októberben két hetes hivatalos tanulmányúton járt Helsinkiben a Finn Geodéziai Intézetben.

SZÉKELYNÉ KIRKOVICS MAGDOLNA előadást tartott a III. Osztrák-Jugoszláv Geometriai Kollokviumon Seggaubergben május 1—5, előadást tartott a VI. Osztrák-Magyar Geometriai Kollokviumon.

TAMÁS FERENC vendégprofesszorként két előadást tartott a TECHNION Műszaki Egyetemen (Haifa, Izrael) A mérnöki kar által rendezett előadáson "A cement szerepe a környezetvédelemben", a vegyészeti kar által rendezett előadáson "Fázisdiagrammok térbeli értékelése" címmel tartott beszámolót. Faenzában megalakult International Academy of Ceramics tagjává választották.

Beválasztották a IX. Nemzetközi Cementkémiai Kongresszus Tudományos Bizottságába. Első ülésére 1989 november 7—10 között, az 1992-ben tartandó Kongresszus színhelyén, New Delhiben (India) került sor.

VEHOVSZKY ÁGNES augusztus 19—26 között Hollandiában volt, ahol részt vett a III. Mollusca Neurobiológiai Szimpozionon.

WINKLER ANDRÁST az Erdészeti Kutatintézetek Világszövetsége, Kelet-Európa képviselőjében végrehajtó bizottsági taggá választotta az 1991—1995. időszakra.

Halálozások

GORDOS PÉTER a szilárd ásványbányászati munkabizottság tagja.

HENSZELMANN FRIGYES: a szilikástechnológiai munkabizottság tagja.

HORVÁTH ERNŐ a természetvédelmi munkabizottság tagja.

KÁLDI PÁL a környezetjogi és környezetgazdasági munkabizottság tagja.

RÁCZ ATTILA a társadalom orvostani munkabizottság tagja.

A
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁGA

1991—1992. ÉVI
PÁLYÁZATI KIÍRÁSA

A Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Akadémiai Bizottsága a Közép- és Észak-Dunántúlon folyó tudományos tevékenység hatékonyabbá tételére, részben saját anyagi erőből, részben Fejér, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Vas, Veszprém és Zala megyében működő önkormányzati és gazdasági szervezetek által rendelkezésre bocsájtott anyagi támogatás révén az alábbi pályázatot hirdeti meg. A pályamű a pályázati feltételekben meghatározottak szerint nyújtható be.

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK

Pályázatot nyújthatnak be:

A VEAB régióban élő vagy ott dolgozó egyéni kutatók és kutató kollektívák szabadon választott témában, illetve a kiírt témák bármelyikében,

A VEAB régióon kívül dolgozó szakemberek olyan témában, amely a VEAB régióban szerzett tapasztalatokra épül, vagy a régióban jelentkező feladatok megoldását segíti elő.

Előnyben részesülnek azok a pályázók, akik meg tudják jelölni hogy a tanulmányban kidolgozott javaslatok hol, milyen mértékben, milyen gyorsan realizálhatók.

A pályázaton eddig nem publikált, másutt be nem nyújtott, ellenszolgáltatásban nem részesült olyan tudományos igényű tanulmányokkal lehet részt venni, amelyek a feldolgozott téma eddigi irodalmához képest eredeti tudományos eredményeket tartalmaznak. A pályázat jelíges. Zárt borítékban csatolni kell a pályázó nevét, pontos címét, munkahelyét és nyilatkozatát arról, hogy a pályázatát a meghirdetett feltételek ismeretében és betartásával nyújtja be. Pályázni lehet a fenti kritériumoknak megfelelő, a hagyományostól eltérő technikai információhordozókon (hagyományos és videófilm, számítógép-program, szerkesztett diakepsorozat, magnetofon felvétel stb.) megjelenített munkával is. A technikai információhordozókon benyújtott pályázat akkor elfogadható, ha a szerző gépelt szakanyagot vagy irodalmi forgatókönyvet mellékel.

A pályázati anyagot három példányban kell benyújtani a VESZPRÉMI AKA-
DÉMIAI BIZOTTSÁG Titkárságához. 8201 Veszprém Pf. 178. — 8200 Vár u. 37.

A tanulmányhoz egy oldal terjedelmű összefoglalót is kell csatolni. A díjnyer-
tes pályamunkákat a VEAB szabadon hasznosítja.

A pályázatok terjedelmét a Veszprémi Akadémiai Bizottság nem kívánja kor-
látozni. A Bíráló Bizottság fenntartja a jogot, hogy pályadíjakat megosszon.

A beküldött pályázatok eredményhirdetésére a VEAB ugyanazon évi decem-
beri plénumán kerül sor.

Pályadíjak:

I. díj	20.000 Ft
II. díj	12.000 Ft
III. díj	8.000 Ft

**MTA VESZPRÉMI
AKADÉMIAI BIZOTTSÁGA**

1991. szeptember 1-i beküldési határidővel

az

Agrártudományi,

Bányászati,

Biológiai,

Kémiai,

Környezettudományi és területfejlesztési,

Műszaki,

Matematikai és rendszerelméleti,

Nyelv és neveléstudományi,

Orvostudományi,

Történettudományi

szakbizottságok kötött témát nem határoznak meg, annak megválasztását a pályázóra bízzák.

ERDÉSZETI SZAKBIZOTTSÁG

Fakitermelési és anyagmozgatási rendszerek komplex vizsgálata a VEAB régióban.

Erdőpusztulások okai a VEAB régióban és javaslatok azok elhárítására.

Vadgazdálkodás és vadászat természet- és környezetvédelmi vonatkozásai — konkrét eset feldolgozásával.

A vadgazdálkodás racionalizálási lehetőségei közgazdasági megvilágításban.

Gipszkötésű agglomerált faipari termékek gyártása és felhasználása.

Fenyő szerelvényáru helyettesítés rétegelt, ragasztott hazai furnér alapanyag használatával.

Rövid vágásidejű nemes nyár ültetvényekből származó dendromassza hasznosítása.

A károsodott erdők faanyagának minősége és faipari felhasználásának problémái.

A fatermés mennyisége és minősége közötti kapcsolatok a gyorsan növekvő fafajaink példáján.

A hazai erdeifenyő (*Pinus silvestris*) faanyagminőségi problémái és annak javítási lehetőségei.

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

GAZDASÁG, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

A helyi önkormányzatok működésének dilemmái (legelső tapasztalatok az új önkormányzati törvény tükrében).

Az országgyűlési képviselői választások tapasztalatai politológiai, szociológiai, és államjogi megközelítésben.

1992. szeptember 1-i beküldési határidővel

az

Erdészeti,

Kémiai,

Műszaki

szakbizottságok kötött témát nem határoznak meg, annak megválasztását a pályázóra bízják.

AGRÁRTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

A minőségi fejlesztés lehetőségei az állati termékek előállításában.

A tej- és hústermelés genetikai háttérvizsgálata a privatizáció tükrében.

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

BÁNYÁSZATI, FÖLDTUDOMÁNYI- ÉS ENERGETIKAI SZAKBIZOTTSÁG

A bányászati szerkezetátalakítás regionális foglalkoztatáspolitikai és szociálpolitikai vonatkozásai.

Karsztkibúvások közelében történő környezeti-, ill. vízszenyeződések, állattartó telepek, műtrágyaszórás, stb. hatása a karsztra, karsztkutak vízminőségére.

Hegység szerkezeti elemzések pontosítása, különös tekintettel a horizontális elmozdulásokra.

A dunántúli-középhegység ásványi nyersanyag-ellátottságának helyzete, a nyersanyagok gazdaságos bányászatának lehetőségei.

A külfejtéses bányászat utáni rekultiváció.

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

BIOLÓGIAI SZAKBIZOTTSÁG

Az állattenyésztési gyakorlatban alkalmazható embriótermelési és átültetési módszerek kidolgozása.

Csírázási szokások vad pászitfű fajokban (*Triticae*).

A növények kórokozókkal szembeni rezisztenciája.

A balatoni nádasok Crustacea és Mollusca fajai.

Integrált növényvédelmi eljárások lehetőségei a VEAB régiójában.

Mezőgazdaságok, nagyüzemek és farmgazdaságok gyomirtásának helyzete.

A Balaton és vízgyűjtője állat- és növényvilágának taxonómiai és ökológiai kutatása.

Kukorica hidegtűrésének és táplálkozásélettanának vizsgálata biokémiai illetve biofizikai módszerekkel.

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

GAZDASÁG, JOG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

A természeti erőforrások hasznosulása, a termelés hatékonysága (az ágazat és különböző területeken).

Az agrárviszonyok változása a régióban.

A helyi képviselői választások tapasztalatai politológiai, szociológiai és államjogi megközelítésben.

A társasági jog jogalkotóinak problémái.

Merre tart a rendszerváltás Magyarországon és a régióban.

A társadalmi egyenlőtlenségek alakulása régiókban.

Rendszerváltás a közigazgatásban.

A helyi önkormányzatok gazdasági alapjai és lehetőségei.

Körjegyzőség a gyakorlatban.

A megyei önkormányzat és a megyei jogú város kapcsolatrendszere.

A közigazgatás tagozódásának kezdeti tapasztalatai.

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

KÖRNYEZETTUDOMÁNYI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI SZAKBIZOTTSÁG

Adalékanyagok alkalmazása tüzelőberendezések légszennyező anyagai kibocsátásának csökkentésére.

Ipari szennyvizek fémtartalmának csökkentése.

A régió levegőtisztaságvédelmi helyzete.

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

MATEMATIKAI ÉS RENDSZERELMÉLETI SZAKBIZOTTSÁG

Olcsó (low cost) intelligens irányító rendszerek fejlesztése robotcella vezérlők programozható logikai elemek bázisán.

Irányítástechnika oktató laboratóriumi modulok fejlesztése.

Új modellezési paradigmák mérnöki alkalmazásai.

Az oktatás számítógépes támogatása.

A matematika alkalmazásai.

A régióban működött kiváló matematikusok és matematikai tanárok munkássága.

Új mérnöki rendszerek az ötödik generációs számítástechnika eszközeire.

A szakbizottsághoz e tudományág területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

NYELV- ÉS NEVELÉSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Élő nyelvi vizsgálatok a VEAB régióban.

Valamely könyvtár és/vagy rendszeres könyvtártechnológia-számítógépes fejlesztése (helyzettanulmány és tervezet).

Egy könyvtár és/vagy hálózat és a rendszerváltás (a hálózatok jövője, a könyvtárak és az önkormányzat, stb.).

Az elmúlt fél század könyvtártörténeti tapasztalatai (történeti elemzés, visszaemlékezés, historiográfia, stb.).

Egy-egy könyvtár szociológiai környezete, a változó és ki nem elégített igényeinek vizsgálata.

Valamely könyvtár közhasznú tájékoztatási/információs tevékenysége megszervezésének részletes rendszerterve.

Magánvállalkozás, -kereskedelmi tevékenység információigényének felmérése, és a szolgáltatás megszervezésnek programterve.

A régió területén működött fontosabb magánkönyvtárak, olvasóköri, olvasóegyletek, egyesületek könyvtártörténetének historiográfiai felmérése (vagy feldolgozatlan téma kidolgozása).

A Public Relation kapcsolatok (vagy manager tevékenység) alakulása a társadalmi változások hatására, a változások tendenciái adott könyvtár tevékenységében.

Változó társadalom—változó iskola.

Alternatív iskolakoncepciók, programok elmélete és megvalósuló iskolai gyakorlata.

Helyi nevelési rendszer—helyi tantervek.

Az iskolai szocializáció hatásrendszerének elemzése.

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

ORVOSTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

A szívinfarktus primer és szekunder prevenciója.

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI SZAKBIZOTTSÁG

Egy közösség (faluközösség vagy családi közösség) vallásos életének jellemzői napjainkban.

Iparrégészeti leletek, ill. lelőhelyek ismertetése, feldolgozása (a téma szigorú megkötése nélkül).

A szakbizottsághoz e tudományág bármely területén végzett magas színvonalú, kutató és/vagy fejlesztő munka alapján készített új tudományos eredményekről beszámoló pályázat is benyújtható.

